

วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Academic Journal of Graduate School Nakhon Ratchasima Rajabhat University

วารสาร
ราชพฤกษ์
Ratchaphruek Journal
Humanities and Social Sciences

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2561
Vol. 16 No. 2 May - August 2018

ISSN 1905-1344

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยในรูปของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของอาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้แสดงผลงานในระดับบัณฑิตศึกษา
3. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานระหว่างอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากับสถาบันการศึกษาอื่นๆ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9)
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-272827

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติสร เนาวนนท์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

นักวิชาการอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร. ประสาท สืบคำ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกโรสง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง

ศาสตราจารย์ ดร. สุขสันต์ หอพิบูลสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

สถาบันพระปกเกล้า

รองศาสตราจารย์ ดร. อินทร์ ศรีคุณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

รองศาสตราจารย์ ดร. สุวีร์ ฤกษ์จारी

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. วชิระ อินทร์อุดม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. วงศา เล้าหศิริวงศ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. มธุรส จงชัยกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัต

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร. นาดยา ปิลาอินนานนท์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณี เจตจำนงนุช

โรงเรียนเตรียมสาธิตศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย กิจระการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์วัฒนภรณ์ ไชศรีตันชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร. พุฒิพงศ์ สัตยวงศ์ทิพย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤณา เชิดจระพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สายสุนีย์ เดิมสินสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐภรณ์ คัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิติพงษ์ ลืออนาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวียา ปราบภนาดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ดร. กฤตยา นาคประสิทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ดร. แววลี แววจิมพลี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ดร. สิริรัตน์ นาคิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ฝ่ายการเงินและเผยแพร่

นางธณมร จินตพละ

นางศรีนวล สิงห์มะเริง

นางสาวนิตรา น้อยภูธร

นางสาวศิริภาณี กรมโพธิ์

นางสาวชลดา พันภัย

นายสรพงษ์ เปรมวิริยานนท์

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

ทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCIC)

โดยอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ต่อไป

สารบัญ

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน.....	1
<i>ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์, ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, วัลนิกา ฉลาดบาง และพรเทพ เสถียรนพแก้ว</i>	
อิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หลักธรรมาภิบาล ต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ: กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
<i>สามารถ อัยกร, จิตติ กิตติเลิศไพศาล, ชชาติชัย อุดมกิจมงคล และวัชรพงษ์ อินทวงศ์</i>	
ศูนย์อบรมเยาวชน: การพัฒนาหลักสูตรและการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม จังหวัดนครราชสีมา.....	18
<i>อุทัย ไชยะพันธ์, พิสิฏฐ์ บุญไชย และพนัส โพธิบัติ</i>	
ภูมิปัญญาการปลูกมันคอนโด: การเปรียบเทียบการปลูกมันสำปะหลังโดยใช้ปุ๋ยธรรมชาติและปุ๋ยเคมี.....	30
<i>สมเกียรติ ทรัพย์สวนแดง, ทรงคุณ จันทจร และมาริสสา โกเศยะโยธิน</i>	
การศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์.....	38
<i>วิมล วิวัฒน์เจริญ และวนิดา พลศรี</i>	
การพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ อบต.มะเกลือใหม่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา.....	46
<i>นันทพร อติเรกโชติกุล และเกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน</i>	
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ที่เรียนโดยรูปแบบ Problem-based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ.....	53
<i>ณัฐพร เอี่ยมทอง, คมสัน ตรีไพบุลย์ และปริญญา ทองสอน</i>	
กระบวนการสร้างสรรค์นฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา.....	61
<i>วิทยา สมบูรณ์สุข และสุภาวดี โพธิเวชกุล</i>	
จักรเย็บผ้า: การตัดเย็บสมัยใหม่ในการศึกษาของผู้หญิงไทย.....	69
<i>จิตตมาศ จิระสถิตย์พร และวัชระ สีนุประมา</i>	
ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีอีสาน.....	79
<i>ดุษฎี อายุวัฒน์ และวณิชชา ณรงค์ชัย</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่.....	87
<i>สิวลี รัตนปัญญา</i>	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น.....	97
<i>สุนนท์ทิพย์ โพธิ์หล้า และภาวีน ชินะโชติ</i>	
นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.....	109
<i>อนุจิตร ชินสาร</i>	

สารบัญ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากร สำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข	120
อินทฉัตร สุขเกษม	
ผลกระทบของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบที่มีต่อผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย.....	130
นิตยา โพธิ์ศรีจันทร์	

Contents

A Causal Relationship Model of Factors in Information Technology Management and Communication of Basic Education School Directors on School Effectiveness.....	1
<i>Suphirun Jantarak, Sakthai Surakitbowon, Wannika Chalakbang and Pornthep Steannoppakao</i>	
The influences of Organizational culture, Transformational leadership and Good governance on the Organizational performance: Conceptual Framework.....	9
<i>Samart Aiyakorn, Jitti Kittilertpaisal, Chardchai Udomkijmongkol and Watcharapong Intrawong</i>	
Youth training centers: The development of curriculum and training in morality and ethics, Nakhon Ratchasima Province.....	18
<i>Uthai Chaipyapan, Pisit Boonchai and Phanat Phothibat</i>	
Traditional knowledge of Mun Condo cultivation: Comparison of cassava cultivation using natural and chemical fertilizers.....	30
<i>Somkiat Sapsuanthaeng, Songkoon Chantachon and Marisa Koseyayotin</i>	
Study the benefits and applications from the learning outcomes towards social science courses under general education program.....	38
<i>Wimon Wiwatcharoen and Vanida Phonsri</i>	
The Development of Tourism Public Relations in Makluea Mai Subdistrict Administrative Organization Makluea Mai Subdistrict, Sungnoen District, Nakhon Ratchasima.....	46
<i>Nantaporn Adirekchotikul and Ketsarin Chokpermpoon</i>	
A Comparison of Mathematics Learning Achievement and Analytical Ability in Matthayomsuksa 5 Using Problem-based Learning and Conventional teaching method.....	53
<i>Nattaporn Aiemthong, Komsan Treepiboon and Parinya Thongsorn</i>	
The creative procedure is about Choreography of Nakhon Ratchasima Dramatic Arts College.....	61
<i>Wittaya Somboonsuk and Supawadee Phothiwachakul</i>	
Sewing Machine: Modern Sewing in Thai Women Education.....	69
<i>Jittamas Jirasatitporn and Vachara Sindhuprama</i>	
Living Expectations of Rural Women with a Foreign Husband: A Case of Northeast, Thailand.....	79
<i>Dusadee Ayuwat and Wanichcha Narongchai</i>	

Contents

Factors Influencing with Surveillance and Control Behaviors for Dengue Hemorrhagic Fever among Village Health Volunteers in Mae Rim District, Chiang Mai Province.....	87
<i>Siwalee Rattanapunya</i>	
Factors Affecting Good Governance Implementation of Saving Cooperative in Khon Kaen Province.....	97
<i>Sukhonthip Phola and Pavin Chinachoti</i>	
Administrative Innovation of Local Finance at SiKiew Municipality Nakhon Ratchasima.....	109
<i>Anujit Chinasan</i>	
Factors Influencing the Technology Leadership of the Office of Disease Prevention and Control Personnel, Ministry of Public Health.....	120
<i>Inchat Sukkasem</i>	
The Effect of the Audit Implementation Technology Integration Competency on Audit Performance of Certified Public Accountant in Thailand.....	130
<i>Nittaya Phosrichan</i>	

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

A Causal Relationship Model of Factors in Information Technology Management and Communication of Basic Education School Directors on School Effectiveness

ทรัพย์หิรัญ จันทร์รักษ์^{1,*}, ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร², วลัยิกา ฉลากบาง² และพรเทพ เสถียรนพแก้ว²
Suphirun Jantarak^{1,*}, Sakthai Surakitbowon², Wannika Chalakbang²
and Pornthep Steannoppakao²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน 2) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ การวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาโรงเรียนดีเด่นด้าน ICT ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 417 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิสหสัมพันธ์อย่างง่าย และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ วิสัยทัศน์ด้าน ICT ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี การวางแผน ICT การพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT และประสิทธิผลของโรงเรียน

2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประสิทธิผลของโรงเรียน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000
Ph.D. Student in Administration and Educational Development, Sakon Nakhon Rajabhat University.

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: nonsamran2011@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to develop a causal relationship model of factors in information technology management and communication of basic education school directors on school effectiveness and 2) to assess the goodness-of-fit between the developed model and the empirical data. The study was conducted in 2 phases. The first phase was the building of research conceptual framework by an analysis of relevant documents and researches, an interview with experts and a study on distinctive schools in ICT. The second phase was the verification of research hypothesis. Data were collected by using a 5-level rating scale questionnaire. The sample group consisted of 417 school directors and teachers in schools under the Office of the Basic Education Commission. Data analysis was conducted to determine frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient. LISREL software was also employed to analyze confirmatory factors and to assess the goodness-of-fit between the model and the empirical data.

The study yielded the following results:

1) The developed causal relationship model of factors in information technology management and communication of basic education school directors on school effectiveness comprised 5 components, namely ICT vision, technology leadership, ICT planning, ICT professional development and school effectiveness.

2) The developed model showed a goodness-of-fit with the empirical data.

Keyword : Information and Communication Technology, School Effectiveness, Causal Relationship

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการทำงานเกือบทุกระบบ จึงจะทำให้หน่วยงานหรือองค์กรมีความก้าวหน้าสามารถพึ่งพาตนเองได้ ICT เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยจัดการสารสนเทศต่าง ๆ พัฒนาระบบงานและเสริมสร้างประสิทธิภาพของงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นแหล่งการศึกษาขนาดใหญ่ซึ่งมีผู้ใช้เพื่อการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ โดยเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2015 เว็บไซต์คู่มือธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ eBizMBA (2015) ได้จัดอันดับการใช้งานระบบเครือข่ายสังคมยอดนิยมจากทั่วโลกพบว่ามีผู้ใช้ Facebook 1,100 ล้านคน, Twitter 310 ล้านคน, LinkedIn 255 ล้านคน, Pinterest 250 ล้านคน, Google+ 120 ล้านคน จากข้อมูลแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่ารูปแบบ

หรือพฤติกรรมในการทำงาน การศึกษาข้อมูลของคนในสังคมยุคใหม่ได้อาศัย ICT เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งสนับสนุนให้คนในสังคมสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

การบริหาร ICT ในโรงเรียนพบว่ายังมีปัญหามากหลายด้านเช่น ขาดอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดปัจจัยพื้นฐานด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งบุคลากรขาดทักษะและความชำนาญในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและการติดต่อสื่อสาร ยังขาดระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (อุทัย แดนพันธ์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2557) ได้จัดทำรายงานผลการศึกษาดัชนีชี้วัด ICT ด้านการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 พบว่า

จำนวนสถานศึกษาที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไร้สาย ในภาพรวมมีสูงถึงร้อยละ 81.11 แต่คุณภาพของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตค่อนข้างต่ำมากไม่มีความเสถียร ด้านผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาพบว่าจำนวนครูผู้สอนที่มีวุฒิด้าน ICT นั้นมีน้อยมากซึ่งมีเพียงร้อยละ 10.79 ด้านบริการและทรัพยากรการศึกษาพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความขาดแคลนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่อบริการทางการศึกษาและขาดสื่อ ICT เพื่อการเรียนการสอน สำหรับแหล่งเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษา

จากปัญหาและความจำเป็นดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน เป็นผู้ที่ต้องแสวงหาวิธีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อกระตุ้นและอำนวยความสะดวกแก่ครูให้มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องบริหารงานด้าน ICT โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ หรือสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาการใช้ ICT ของครูและนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอะไรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนและโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ปัจจัยบทบาทการบริหารที่นำมาศึกษามีค่าน้ำหนักอิทธิพลทางตรงทางอ้อมและโดยรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

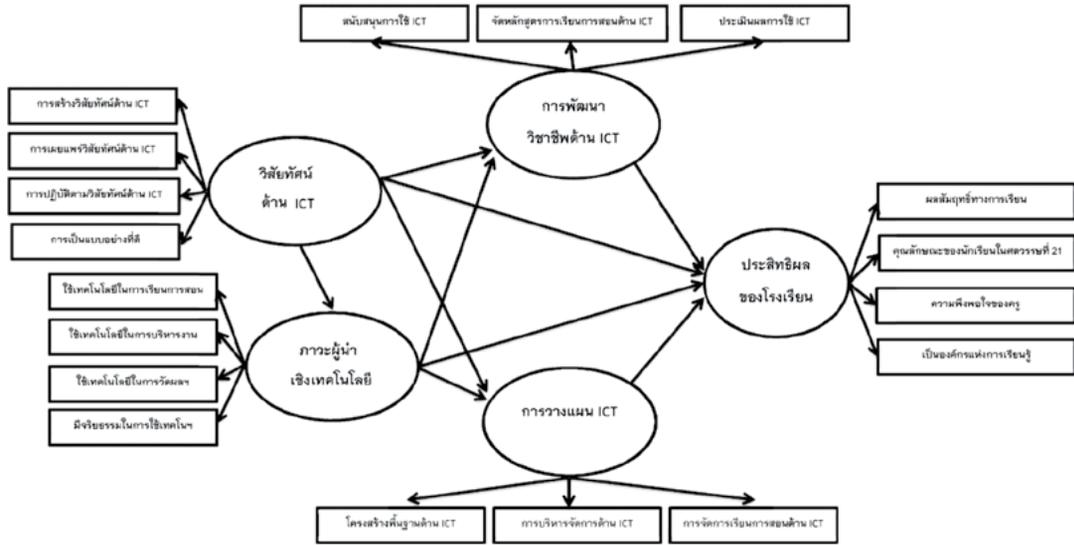
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

- 1) การสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการด้านการศึกษา เพื่อสร้างโมเดลสมการโครงสร้างที่เป็นโมเดลสมมุติฐาน 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน 3) การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการ ICT ดีเด่น โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานด้าน ICT และครูประจำชั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างแล้วนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และปรับร่างโมเดลสมมุติฐานผลที่ได้จะเป็นโมเดลสมมุติฐาน ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2559 รวมประชากรทั้งสิ้น 402,412 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 417 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนดีเด่นด้าน ICT เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีโครงสร้างของเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

ระยะที่ 2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลอง (Tryout) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ซึ่งพบว่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .27-.76 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน และผู้บริหารและครูโรงเรียนดีเด่นด้าน ICT จำนวน 2 โรงเรียน

ระยะที่ 2 การส่งแบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการนำส่งทางไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 19 ธันวาคม 2559 ถึง 2 มิถุนายน 2560 แบบสอบถามได้รับกลับคืนจำนวน 417 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน อธิบายสภาพทั่วไปของตัวแปร และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุจากทฤษฎีที่ได้ศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์และเพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

สรุปผลการวิจัย

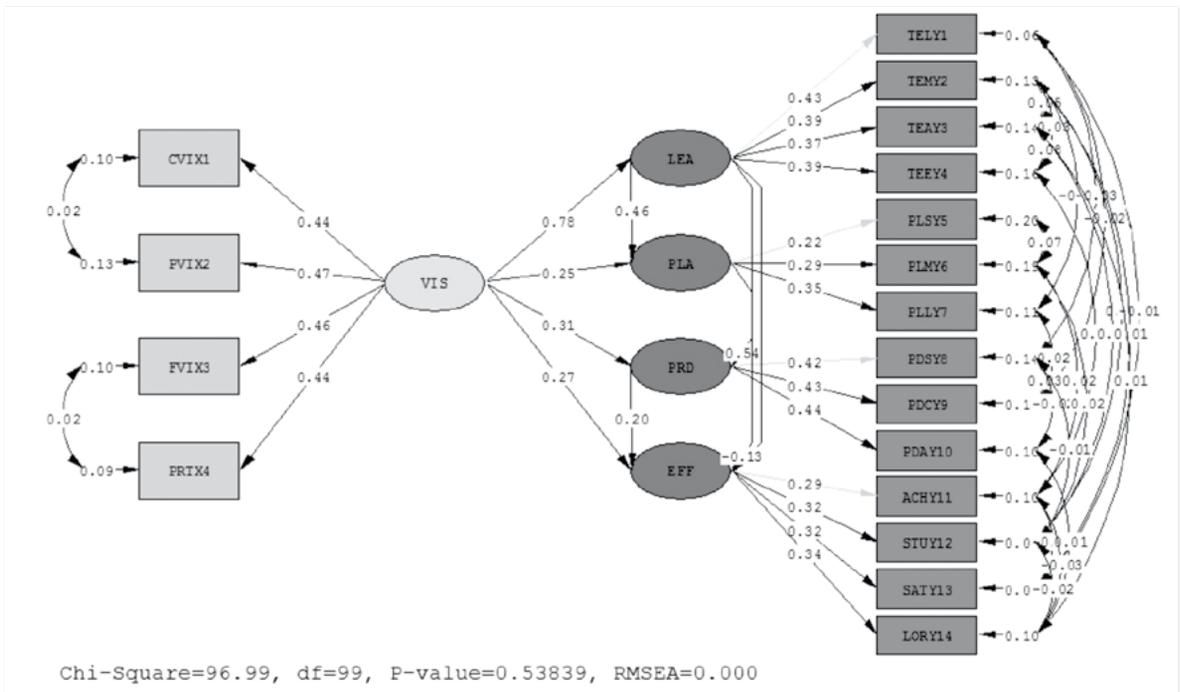
1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ ทัศนคติด้าน ICT ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี การวางแผน ICT การพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT และประสิทธิผลของโรงเรียน

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติวัดความกลมกลืนของรูปแบบคือ (Chi-square = 96.99, df = 99, p-value = 0.54, $\chi^2/df = 0.98$, RMSEA = 0.000, GFI = 0.97, AGFI = 0.96, CN=561.26, CFI=1 และ RMR=0.0067) โดย ทัศนคติด้าน ICT ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี การวางแผน ICT และการพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT สามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 53.00 ดังภาพที่ 2

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ทัศนคติด้าน ICT (VIS) ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (LEA) การวางแผน ICT (PLA) การพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT (PRD) และประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF)

ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ การสร้างทัศนคติด้าน ICT (CVIX1) การเผยแพร่ทัศนคติด้าน ICT (FVIX2) การปฏิบัติตามทัศนคติด้าน ICT (FVIX3) การเป็นแบบอย่างที่ดี (PRTX4) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (TELY1) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน (TEMY2) การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล (TEAY3) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (TEEY4) การวางแผนโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT (PLSY5) การวางแผนบริหารจัดการด้าน ICT (PLMY6) การวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ICT (PLLY7) การสนับสนุนการใช้ ICT (PDSY8) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนด้าน ICT (PDCY9) การประเมินผลการใช้ ICT (PDAY10) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ACHY11) คุณลักษณะของนักเรียน

ภาพที่ 2 รูปแบบสมมุติฐานการวิจัยที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในศตวรรษ ที่ 21 (STUY12) ความพึงพอใจของครู (SATY13) และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (LORY14)

3. ผลการตรวจสอบขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าอิทธิพลของตัวแปรปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น											
			VIS			LEA			PLA			PRD		
			γ	SE	t	β	SE	t	β	SE	t	β	SE	t
		DE	0.27	0.09	2.99**	0.40	0.13	3.17**	-0.13	0.09	-1.51	0.20	0.10	2.03*
EFF	.53	IE	0.38	0.08	4.82**	0.05	0.07	0.66	-	-	-	-	-	-
		TE	0.65	0.06	10.24**	0.45	0.09	4.78**	-0.13	0.09	-1.51	0.20	0.10	2.03*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ วิสัยทัศน์ด้าน ICT และการพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT ตามลำดับ นอกจากนี้ วิสัยทัศน์ด้าน ICT มีอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประกอบด้วย วิสัยทัศน์ด้าน ICT ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี การวางแผน ICT และการพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1. วิสัยทัศน์ด้าน ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านการวางแผน ICT และการพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.36 และ 0.43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิสัยทัศน์เปรียบเสมือนการมองเห็นภาพอนาคตของโรงเรียนได้

อย่างชัดเจน โดยผ่านการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เมื่อมองเห็นภาพอนาคตว่าจะเกิดอะไรขึ้น จึงเกิดมโนภาพในการปฏิบัติงานขึ้น และต่อด้วยการวางแผนงานร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อแสวงหาวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตลอดทั้งมีการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรครูให้มีความก้าวหน้าและมั่นคงในวิชาชีพ ซึ่งในท้ายที่สุดจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับ พิมพรรณ สุริโย (2554) พบว่า วิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี พบว่า มีอิทธิพลทางตรงประสิทธิผลโรงเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน

ให้ครูใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้ สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา และนำเทคโนโลยีมาใช้ในเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลเพื่อใช้ในการวัดผลและการประเมินผลทั้งในแง่ของการเรียนการสอนหรือใช้เทคโนโลยีในการประเมินระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษารวมไปถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังและมีความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและกำหนดมาตรการด้านจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ICT ของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ สิริโชค (2546) พบว่าการบูรณาการ ICT ในการเรียนการสอนผ่านเว็บไซต์ ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้ ICT ของผู้บริหารและครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ Chih & Yao (2014) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีความใส่ใจอย่างมากต่อการใช้กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีและผู้บริหารเหล่านี้โดยทั่วไปมีประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับสูง

3. การวางแผน ICT พบว่าไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการบริหารที่เป็นการขับเคลื่อนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น การวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการบริหารที่สำคัญ แต่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนได้นั้น จะต้องผ่านการดำเนินการตามแผนที่วางไว้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยจึงบ่งชี้ว่าการวางแผนไม่มีทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จในด้านการใช้งานไอซีทีได้ ล้วนมีแผนแม่บทไอซีทีเป็นเครื่องกำกับการดำเนินงาน ในขณะที่หน่วยงานที่ไม่สามารถไอซีทีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ส่วนมากไม่มีแผนแม่บทไอซีที โดยการดำเนินการวางแผนเกี่ยวกับ ICT นั้น ผู้ที่วางแผนควรจะมีความรู้ด้านการปฏิบัติงานหลักขององค์กร มีความรู้เรื่องระบบฐานข้อมูล และมีความรู้เรื่องระบบเครือข่าย (ครุชิต มาลัยวงศ์, 2546)

4. การพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานแสดงออกถึงการสนับสนุนให้ครูใช้ ICT ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดให้มีการศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ด้าน ICT จนทำให้ผู้เรียนสามารถนำ ICT มาออกแบบและสร้างชิ้นงานได้ มีการสนับสนุนให้ครูพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้าน ICT เช่น การจัดทำหลักสูตรเฉพาะรายวิชาที่เน้นการใช้ ICT และการนำ ICT มาบูรณาการกับแผนการสอนแบบปกติ มีการสนับสนุนให้ครูใช้ ICT ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและผู้บริหารใช้ ICT ในการทำวิจัยเพื่อการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม นาคอ้าย (2549) ซึ่งพบว่าการพัฒนาวิชาชีพครู มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ด้าน ICT ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการพัฒนาวิชาชีพด้าน ICT ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียนควรพิจารณาเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารและสถานศึกษา

1.2 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหาร

1.3 ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ด้าน ICT มีอิทธิพลรวมสูงที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์ด้าน ICT ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประเด็นเดียวกันนี้ ด้วยวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยและพัฒนา หรือทฤษฎีฐานราก เนื่องจากบริบทของแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกัน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบกับยืนยันถึงข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

2.2 ควรศึกษาการใช้ ICT ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น วัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศขององค์กร ปัจจัยลักษณะบุคคล แรงจูงใจ การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร การมีส่วนร่วม เป็นต้น

2.3 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนของรัฐและเอกชน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาพัฒนาหรือปรับปรุงปัจจัยต่าง ๆ ให้ตรงกับหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

- ครรรชิต มาลัยวงศ์. (2546). *การวางแผนแม่บทไอซีที*. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.drkunchit.com/ict_management/articles/it-masterplan.pdf
- นิคม นาคอ้าย. (2549). *องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พรณ สุริโย. (2554). *ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- มณีรัตน์ สิริธิโชค. (2546). *ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อความคิดเห็นในการปฏิบัติงานการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารของผู้บริหารและครูในโรงเรียนผู้นำการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้* (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *รายงานผลการศึกษาดูตัวชี้วัด ICT ด้านการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2557*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2558, จาก [http://www.moc.moe.go.th/upload-cms/files/ICT\(7\).pdf](http://www.moc.moe.go.th/upload-cms/files/ICT(7).pdf)
- อุทัย แคนพันธ์. (2557). *สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 1* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- Chih, W. & Yao, T. (2014). The relationship between technology leadership strategies and effectiveness of school administration : An empirical study. *Computer & Education*. 76(2014), pp. 94-95.
- eBizMBA. (2015) *Top 15 Most Popular Social Networking Sites |December 2015*. Retrieved December 19, 2015, from: <http://www.ebizmba.com/articles/social-networking-websites>

อิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หลักระบบบริหาร ต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ : กรอบแนวคิดการวิจัย

The influences of Organizational culture, Transformational leadership
and Good governance on the Organizational performance:
Conceptual Framework

สามารถ อัยกร^{1,*}, จิตติ กิตติเลิศไพศาล², ชาตชัย อุดมกิจมงคล²
และวัชรพงษ์ อินทรวงศ์³

Samart Aiyakorn^{1,*}, Jitti Kittilertpaisal², Chardchai Udomkijmongkol²
and Watcharapong Intrawong³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องอิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หลักระบบบริหารต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ผลการสังเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานขององค์การมี จำนวน 4 องค์ประกอบ โดยใช้ฐานข้อมูลทฤษฎีภูมิของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ วัฒนธรรมองค์การมี จำนวน 5 องค์ประกอบ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีจำนวน 4 องค์ประกอบ และหลักธรรมาภิบาลมีจำนวน 7 องค์ประกอบ ขณะเดียวกันมีการกำหนดสมมุติฐานการวิจัยจำนวน 5 ข้อ ที่มีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวนำไปสู่การศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องอิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หลักระบบบริหาร ต่อผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

คำสำคัญ: กรอบแนวคิดการวิจัย, วัฒนธรรมองค์การ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, หลักธรรมาภิบาล, ผลการปฏิบัติงานขององค์การ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000

Ph.D. Student in Development Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร 47000

Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

³ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร สกลนคร 47000

Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: Saamm_5@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of this article were to review literature to create the conceptual framework for examine the influences of organizational culture, transformational leadership and good governance on organizational performance. The result of literature review indicates that organizational performance has four facets which uses secondary data from Office of the Public Sector Development Commission (OPDC). Moreover, the literature review indicates that organizational culture has five facets, transformational leadership has four facets and good governance has seven facets. Additionally, this article propose five propositions that has both direct and indirect influences of organizational culture, transformational leadership and good governance on organizational performance. The literature review in this article basically leads to the dissertation research namely the influences of organizational culture, transformational leadership and good governance on the organizational performance of Rajabhat University in Northeast Thailand.

Keywords : Conceptual framework, Organizational culture, Transformational leadership, Good governance, Organizational performance

บทนำ

การสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และหลักธรรมาภิบาล เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษา โดยหลักธรรมาภิบาลเป็นตัวสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น โดย Barney (1986, p. 656) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การ และพฤติกรรมของผู้นำ มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถขององค์การ ในขณะที่ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเป็นค่านิยมและความเชื่อ ซึ่งสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของบุคลากร โครงสร้างองค์การ และระบบควบคุมที่ทำให้เกิดบรรทัดฐานทางพฤติกรรม เปรียบเทียบได้กับจิตวิญญาณขององค์การ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ, 2540, น. 92) ดังนั้นปัจจัยวัฒนธรรมองค์การจึงเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้องค์การขับเคลื่อนไปยังทิศทางที่คาดหวัง

ยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อความสำเร็จขององค์การ โดย Northouse (2013, p.4) อธิบายว่าผู้บริหารองค์การเปรียบเสมือนแม่ทัพที่ต้องวางยุทธศาสตร์ให้เหมาะสม เพื่อนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจะเป็นผู้เฝ้าอำนาจต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ ดังนั้นปัจจัยอีกประการที่สำคัญในการสร้างผลการปฏิบัติงานขององค์การให้สำเร็จคือ ปัจจัยภาวะผู้นำ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารในองค์การสามารถสร้างวิสัยทัศน์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร มุ่งให้บรรลุอุดมการณ์และสร้างคุณค่าของบุคลากรในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น (Clowdbery, 2000, p.280)

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการสร้างองค์ประกอบของ “ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ” “ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” และ “ปัจจัยหลักธรรมาภิบาล” และสร้างเส้นทางของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อกำหนดสมมุติฐานและกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ประกอบของปัจจัย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล (Cause and Effect) เพื่อกำหนดสมมุติฐานและกรอบแนวคิดการวิจัย ขณะเดียวกันใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยกำหนด “มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร” เป็นกรณีศึกษา เพื่อยืนยันองค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ

ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารระดับกลางขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหารงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 5 ท่าน เหตุผลสำคัญที่เลือกศึกษาเป็นกรณีศึกษาเพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครมีผลการปฏิบัติราชการในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ที่มีผลการประเมินจากคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ติดอันดับ 1 ใน 5 ของประเทศ และเป็นอันดับ 1 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการปฏิบัติงานขององค์กร

ผลการปฏิบัติงานขององค์กร คือ ระดับของการบรรลุเป้าหมายขององค์กร มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้วยการประเมินผลตามตัวชี้วัดผลการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ Kaplan and Norton ได้สร้างเครื่องมือการประเมินองค์กรแบบสมดุล (BSC) เพื่อใช้ประเมินผลองค์กรภาคธุรกิจขึ้นในปี 1992 ส่งผลให้ธุรกิจสามารถปรับตัวได้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Kaplan & Norton, 1992, pp. 71-79) การประเมินองค์กรแบบสมดุล (BSC) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร ประเมินผลทั้งมิติภายในและมิติภายนอก เป็นการแปลงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ โดยมีมุมมองสำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในองค์กร ด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Sibbet, 1997, p. 4)

แนวคิดการประเมินองค์กรแบบสมดุล (BSC) ได้มีอิทธิพลต่อองค์กรภาครัฐไทย โดย ภาคภูมิ นันทปรีชา (2555, น. 16) อธิบายว่าการปฏิรูประบบราชการของไทย ได้นำแนวคิดการจัดการธุรกิจสมัยใหม่มาปรับใช้ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการช่วงปี พ.ศ. 2546 ปรับปรุงการประเมินผลการปฏิบัติงาน กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลส่วนราชการทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานรายปี กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กร

ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ด้วยการนำแนวคิดการประเมินองค์กรแบบสมดุล (BSC) มาใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรภาครัฐไทย

ดังนั้นผลการปฏิบัติงานขององค์กรจึงใช้ข้อมูลจากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่มีตัวชี้วัด 2 มิติ คือ ตัวชี้วัดมิติภายนอกประกอบด้วย 1) การประเมินประสิทธิผล ได้แก่ ตัวชี้วัดเกี่ยวกับนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล ภารกิจหลักของกระทรวง/สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 2) การประเมินคุณภาพ ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านคุณภาพการให้บริการในด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อบัณฑิตและความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษา ตัวชี้วัดมิติภายในประกอบด้วย 1) การประเมินประสิทธิภาพ ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งรายจ่ายการลงทุนและรายจ่ายภาพรวม ตัวชี้วัดด้านการประหยัดพลังงาน และ 2) การพัฒนาสถาบัน ได้แก่ ตัวชี้วัดผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในด้านการบริหารจัดการ (คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2558, น. 74)

ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กร (Organizational culture) เป็นลักษณะการปฏิบัติงาน พฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มบุคลากรในองค์กรภายใต้ค่านิยม ความเชื่อ โดยการถ่ายทอดจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ จนกลายเป็นสัญลักษณ์ทางพฤติกรรมขององค์กร การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องระหว่างปี 2007-2017 พบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมีจำนวน 5 องค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Cameron and Quinn (1999), Altindaga and Kosedagi (2015), Ali and Park (2016) และ Shanker, Bhanugopan, Heijden and Farrell (2017) ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมแบบครอบครัว (Clan culture) การมุ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำงานเป็นทีม บรรยากาศคล้ายครอบครัว ผลการปฏิบัติงานเกิดจากความร่วมมือของบุคลากร

2) วัฒนธรรมแบบปรับเปลี่ยน (Adhocracy culture) การมุ่งปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงภายนอก ค่านิยมหลักอยู่ที่ความยืดหยุ่น พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

3) วัฒนธรรมแบบตลาด (Market culture) การมุ่งเน้นผล การปฏิบัติงานตามเป้าหมาย องค์กรฯ ขับเคลื่อนด้วย การแข่งขัน บุคลากรถูกคาดหวังให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่านิยมการทำงานเชิงรุก

4) วัฒนธรรมแบบตามลำดับชั้น (Hierarchy culture) การมุ่งปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา ยึดหลักกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ค่านิยมหลักคือ ความมีเสถียรภาพ และ

5) วัฒนธรรมแบบนวัตกรรม (Innovative culture) การมุ่งดำเนินการกิจในการสร้างและพัฒนาแนวทางใหม่ที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกต่อ องค์กรฯ

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “วัฒนธรรมองค์กรมีความแตกต่างกันไป ตามความเชื่อ และค่านิยมของบุคลากร บางองค์กรเน้นความสัมพันธ์แบบพี่น้อง บางแห่งยึดแนวปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย สนใจกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หรือบางแห่งมุ่งไปสู่การเป็นต้นแบบทางนวัตกรรมให้แก่สังคม”

ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถแผ่อิทธิพลเชิงบวกไปยังบุคลากรให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2007-2016 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีจำนวน 4 องค์ประกอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass and Avolio (1994, pp. 97-100) ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) ผู้บริหารที่ประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง เป็นที่เคารพ ศรัทธา ไว้วางใจ บุคลากรภาคภูมิใจและพยายามเลียนแบบผู้บริหาร 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) ผู้บริหารที่ให้ความ

ความท้าทายในเรื่องงาน กระตุ้นจิตวิญญาณของทีมนำให้เกิดขึ้นสร้างทัศนคติในด้านบวก 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual stimulation) ผู้บริหารแก้ไขปัญหาคือระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ เปลี่ยนกรอบการมองปัญหาตามสถานการณ์ กระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดและเหตุผล และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized consideration) ผู้บริหารที่เอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล ผู้บริหารจะเป็นโค้ช และเป็นพี่เลี้ยงของบุคลากร

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีสามารถทำให้นักวิชาการเคารพและศรัทธา มีวิสัยทัศน์ มีเทคนิคในการกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และสิ่งสำคัญที่เป็นเสน่ห์ของผู้บริหารคือการเอาใจใส่บุคลากรทุกระดับด้วยความจริงใจ”

ปัจจัยหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการบริหารองค์กรที่มุ่งเน้นจุดสำคัญในการสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กร พัฒนาการทางทฤษฎีของหลักธรรมาภิบาลระหว่างปี 2008-2016 สามารถสังเคราะห์ได้ 7 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักนายกรัฐมนตรี (2542, น. 26-27), รัตนะ บัวสนธิ (2551, น. 47), Magalhaes, Veiga, Amaral, Sousa and Ribeiro (2013, p. 295) และ Shwaihet and Nasaif (2015, p. 79) ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม การปฏิบัติภารกิจที่ยึดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นหลักร่วมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยอิงอำนาจไว้ที่ตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรม การปฏิบัติภารกิจที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมความถูกต้อง ด้งาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นองค์การที่เป็นแบบอย่างแก่สังคมได้ 3) หลักความโปร่งใส การปฏิบัติภารกิจที่เผยแพร่ให้บุคคลภายนอกได้รับทราบได้ การปฏิบัติงานเปิดเผยเสนอข้อมูลข่าวสารตรงไปตรงมาประชาชนสามารถตรวจสอบได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม การให้บุคลากรมีบทบาทร่วมตัดสินใจเรื่องสำคัญ แสดงความคิดเห็นได้

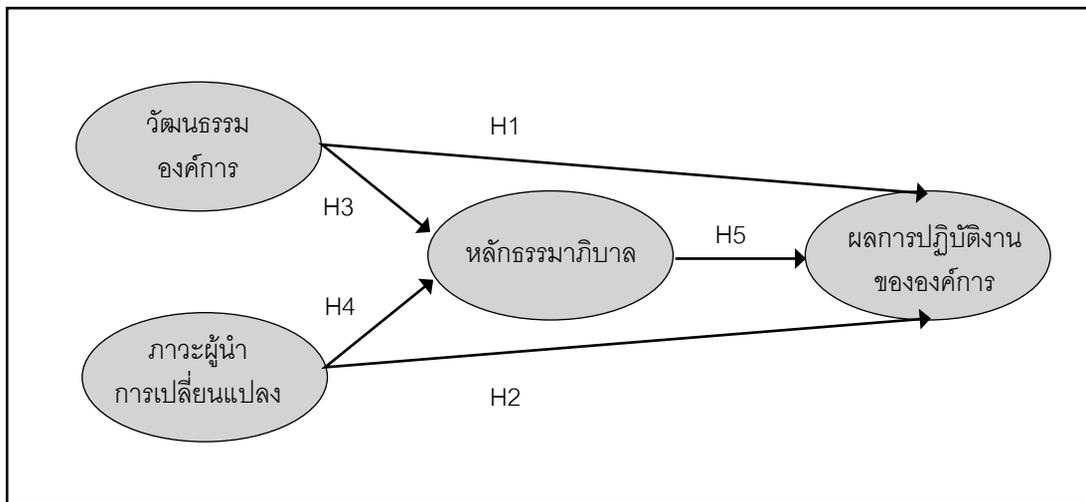
สะดวก และมีช่องทางเสนอความคิดเห็นที่สร้างสรรค์
5) หลักความรับผิดชอบ การตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบ
ต่อสังคม มีการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และ
กล้ายอมรับในผลการปฏิบัติภารกิจ 6) หลักความคุ้มค่า
การเน้นหลักการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มี
นโยบายให้บุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า และ
7) หลักความอิสระ การปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัย
ที่มีความยืดหยุ่น จากการควบคุมขององค์การภายนอก
และบุคลากรมีโอกาสปฏิบัติภารกิจที่สร้างสรรค์ ไม่ถูก
ควบคุมจากฝ่ายบริหารมากเกินไป

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า
“มหาวิทยาลัยต้องมีภาพลักษณ์ที่โปร่งใส มีคุณธรรม
เน้นหลักประหยัด ให้บุคลากรมีส่วนร่วม และปฏิบัติตาม
กฎเกณฑ์ที่รัฐกำหนด” และประเด็นที่สอดคล้องกับหลัก
ความอิสระ กล่าวว่า “มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่มี
ความอิสระ มีสภามหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายและ
ตัดสินใจเรื่องสำคัญ กระบวนการบริหารงานบุคคลจะ

สิ้นสุดที่คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย ส่วนองค์การ
ภายนอก เช่น สกอ.หรือ สมศ. จะมีบทบาทการกำกับ
ภาพรวมเท่านั้น” และอีกประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน
กล่าวว่า “ปัจจุบันบุคลากรกลุ่มเจนเอเรชั่น Y ในสถาบัน
อุดมศึกษาต้องการความอิสระมาก ดังนั้นหลักการบริหาร
ที่ดีจึงต้องมีความชัดเจนในเป้าหมาย และยืดหยุ่นในวิธีการ
ปฏิบัติงาน”

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)
ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเข้าใจอิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรม
องค์การและปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพล
ต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ และมีอิทธิพลต่อปัจจัย
หลักธรรมาภิบาล และปัจจัยหลักธรรมาภิบาลมีอิทธิพล
ต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ นำไปสู่การสร้าง
สมมุติฐานการวิจัย จำนวน 5 ข้อ และสร้างกรอบแนวคิด
การวิจัยได้ดังรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานขององค์การ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การ ประสิทธิภาพขององค์การ ผลการปฏิบัติงานขององค์การ การพัฒนาองค์การ อย่างยั่งยืน และการจัดการคุณภาพขององค์การ (Lacatus, 2013, p. 421; Petruta, 2014, p. 3805; Lapina, Kairisab & Aramina, 2015, p. 770)

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “วัฒนธรรมองค์การเป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อน มหาวิทยาลัยสู่ความสำเร็จ หากสามารถค้นหา และสร้าง วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทขององค์การจะส่งผลทำให้ มหาวิทยาลัยประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน”

สมมุติฐานการวิจัยที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ การทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ขององค์การ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิจัย ผลการ ปฏิบัติงานขององค์การ และความพึงพอใจของบุคลากร (Chi & Lan, 2012, p. 1015; Munir, Rahman, Malik & Hairunnisa, 2012, p. 885; Bakar & Mahmood, 2014, p. 109)

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัย อย่างมาก เพราะผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการนำพา มหาวิทยาลัยไปสู่เป้าหมาย ผู้บริหารต้องสามารถกระตุ้น ศักยภาพทุกด้านของบุคลากร ดูแลเอาใจใส่บุคลากร อย่างเป็นกันเอง เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานใน มหาวิทยาลัยอย่างเต็มที่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะส่งผล ทำให้การปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามหากบุคลากรขาดความเคารพ ศรัทธาต่อผู้บริหาร ย่อมส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย”

สมมุติฐานการวิจัยที่ 3 ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยหลักธรรมาภิบาล การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ พบว่าวัฒนธรรมองค์การ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหาร องค์การ และวัฒนธรรมองค์การยังสามารถส่งผ่าน หลักธรรมาภิบาลในการร่วมทำนวยผลการปฏิบัติงาน ขององค์การอีกด้วย (ลาซิต ไชยอนงค์, 2555, น. 1; ศรีสกุล เจริญศรี, 2558, น. 1; Yosinta, 2016, p. 1)

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “พฤติกรรมและค่านิยมในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด ธรรมาภิบาล การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบที่เคร่งครัด การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใสถือเป็นวัฒนธรรม ที่ต้องบ่มเพาะให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย แนวปฏิบัติตาม หลักธรรมาภิบาลเป็นสิ่งสำคัญมากโดยเฉพาะบุคลากร อาวุโสต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อส่งต่อวัฒนธรรม ดังกล่าวสู่คนรุ่นใหม่ ทำให้มหาวิทยาลัยเกิดธรรมาภิบาล ที่ยั่งยืน”

สมมุติฐานการวิจัยที่ 4 ปัจจัยภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัย หลักธรรมาภิบาล การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ พบว่าภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวทาง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ค่านิยมและพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล กลไกระดับองค์การ ในการบริหารกิจการที่ดี และภาวะผู้นำของผู้บริหาร สามารถส่งผ่านหลักธรรมาภิบาลนำไปสู่การพัฒนา ประสิทธิภาพขององค์การได้ (พงษ์เทพ จันทสุวรรณ, 2559, น. 1; วรชัย สิงหฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559, น. 68; Miladi, 2014, p. 21)

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “ผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบในเรื่องของความมีคุณธรรม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ไม่อิงผลประโยชน์ไว้ที่ ตัวบุคคล เพราะเป็นแบบอย่างสำคัญที่บุคลากรลอกเลียน แบบพฤติกรรม ดังนั้นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้บริหาร มีส่วนสนับสนุนให้เกิดธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัย”

สมมุติฐานการวิจัยที่ 5 ปัจจัยหลักธรรมาภิบาล มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าหลักธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานนโยบายขององค์การไปปฏิบัติ การบริหารจัดการองค์การ การพัฒนาการจัดการคุณภาพขององค์การภาครัฐ ความเป็นองค์การสมรรถนะสูง และประสิทธิภาพขององค์การ (กมลลักษณ์ ธนानันต์เมธี, 2559, น. 135; Yosinta, 2016, p. 1; Soba, Erem, & Ceylan, 2016, p. 305)

สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบายโดยสรุปว่า “แนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัย เนื่องจากการบริหารองค์การภาครัฐได้เน้นถึงหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งถูกควบคุมด้วยมาตรา 44 ของ คสช. สาเหตุเนื่องจากการขาดธรรมาภิบาลเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งบริหารไม่โปร่งใส ผู้บริหารขาดคุณธรรม สภามหาวิทยาลัยมีการใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการขาดหลักธรรมาภิบาลจะส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อมหาวิทยาลัย”

สรุปผลการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมมีจุดประสงค์เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและสมมุติฐานของการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องอิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หลักธรรมาภิบาล ต่อผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผลการปฏิบัติงานขององค์การใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กำหนดให้เป็นตัวแปรผลในการวิจัย ขณะที่ตัวแปรอิสระในการวิจัยประกอบด้วย องค์ประกอบของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ องค์ประกอบของปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และองค์ประกอบของปัจจัยหลักธรรมาภิบาล

สมมุติฐานสำหรับการวิจัยคือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยหลักธรรมาภิบาล และปัจจัยหลักธรรมาภิบาลมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ สมมุติฐานดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคตเพื่อค้นหาคำตอบ 2 ประเด็น คือ ระดับของปัจจัยด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใด และปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หลักธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กมลลักษณ์ ธนานันต์เมธี. (2559). อิทธิพลของธรรมาภิบาลและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(1), น. 135-142.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). *รายงานการพัฒนาระบบราชการไทย ประจำปี พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร.
- พงษ์เทพ จันทสุวรรณ. (2554). *ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)*.
- ภาคภูมิ นันทปริชา. (2555). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานโดยตัวชี้วัดตามแนวคิด Balanced Scorecard : กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)*.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. (2542, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. 116/63ง. หน้า 24-31.

- รัตน์ บัณฑิต. (2551). ธรรมชาติของมหาวิทยาลัยของรัฐ : พหุกรณีศึกษา. *วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(1), น. 47-67.
- ลาซิด ไชยอนงค์. (2555). ธรรมชาติของวัฒนธรรมองค์กรกับการประสิทธิผลขององค์กรของศาลยุติธรรม: ตัวแบบสมการโครงสร้าง (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).
- วรชัย สิงห์ฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), pp. 68-76.
- ศรีสกุล เจริญศรี. (2558). ธรรมชาติของวัฒนธรรมองค์กรกับการประสิทธิผลของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสมชาย หิรัญกิตติ. (2540). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็ก.
- Ali, M & Park, K. (2016). The mediating role of an innovative culture in the relationship between absorptive capacity and technical and non-technical innovation. *Journal of Business Research*, 69(5), pp. 1669-1675.
- Altindaga, E & Kosedagi, Y. (2015). The Relationship between Emotional Intelligence of Managers, Innovative Corporate Culture and Employee Performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 210(12), pp. 270 – 282.
- Bakar, M. S. & Mahmood, R. (2014). Linking Transformational Leadership and Corporate Entrepreneurship to performance in the public Higher Education Institutions in Malaysia. *Advances in Management & Applied Economics*, 4(3), pp. 109-122.
- Barney, J. B. (1986). Organizational Culture: Can It be a Source of Sustained Competitive Advantage. *Academy of Management Review*, 11(3), pp. 656-665.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Newbery Park, CA: sage.
- Cameron, K. S. & Quinn, R. E. (1999). *Diagnosing and Changing Organizational Culture : Based on the Competing Values Framework*. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Chi, H. K. & Lan, C. H. (2012). The Moderating effect of transformational leadership on knowledge management and organizational effectiveness. *Social Behavior and Personality*, 40(6), pp. 1015-1024.
- Clowdury, S. (2000). *The nature of Leadership*. New York: Management Financial Times Prentice-Hall.
- Kaplan, R. S. & Norton, D. (1992). The Balanced Scorecard: Measures that Drive Performance. *Harvard Business Review*, 70(1), pp 71-79.
- Lacatus, L. M. (2013). Organizational culture in contemporary university. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 76(4), pp. 421-425.
- Lapina, I., Kairisab, I. & Aramina, D. (2015). Role of Organizational Culture in the Quality Management of University. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 213, pp. 770-774.
- Magalhaes, A., Veiga, A., Amaral, A., Sousa, S. & Ribeiro, F. (2013). Governance of Governance in Higher Education: Practices and lessons drawn from the Portuguese case. *Higher Education Quarterly*, 67(3), pp. 295–311.

- Miladi, I. A. (2014). Governance for SMEs: Influence of leader on organizational culture. *International Strategic Management Review*, 2(2014), pp. 21-30.
- Munir, R. I. S., Rahman, R. A., Malik, A. M. A & Hairunnisa, M. A. (2012). Relationship between Transformational Leadership and Employees Job Satisfaction among the Academic Staff. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65(5), pp. 885-890.
- Northouse, P. G. (2013). *Leadership: theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Petruta, A. P. (2014). Quality Culture - A Key Issue for Romanian Higher Education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116(1), pp. 3805-3810.
- Shanker, R., Bhanugopan, R., Beatrice I.J.M. van der Heijden, d,e & Farrell, M. (2017). Organizational climate for innovation and organizational performance: The mediating effect of innovative work behavior. *Journal of Vocational Behavior*, 100, pp. 67-77.
- Shwaihet, N. H. & Nasaif, H. A. (2015). The relationship of participation in shared governance to work satisfaction among cardiovascular nurses working in a tertiary hospital in Saudi Arabia. *Clinical Nurse Study*, (3)7, pp. 79-87. 135-142.
- Sibbet, D. (1997). 75 years of management ideas and practice 1922-1997. *Harvard Business Review*, 75(5), pp.2-12.
- Soba, M., Erem, S. & Ceylan, F. (2016). The Impact of Corporate Governance Practices on Bank Efficiency: A Case of Turkey. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 25(3), pp. 305-322.
- Yosinta, O. (2016). *Organizational Culture and Good Governance in The Public Sector : The Case of Provincial Administration in Thailand* (Doctoral dissertation, University of Birmingham).

ศูนย์อบรมเยาวชน: การพัฒนาหลักสูตรและการจัดอบรม คุณธรรมจริยธรรม จังหวัดนครราชสีมา

Youth training centers: The development of curriculum and training
in morality and ethics, Nakhon Ratchasima Province

อุทัย ไชยะพันธ์^{1,*}, พิสิฐ บุญไชย² และพนัส โพธิ์บัติ²
Uthai Chaiyapan^{1,*}, Pisit Boonchai² and Phanat Phothibat²

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของศูนย์อบรมเยาวชน 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์อบรมเยาวชน 3) เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรและการจัดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์อบรมเยาวชน ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เลือกพื้นที่แบบเจาะจง ศึกษาศูนย์อบรมเยาวชน 6 แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 164 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดกระทำข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย ปรากฏผล ดังนี้ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่า 1) ปัจจุบันศูนย์อบรมเยาวชนจัดโดยวัด องค์กรศาสนา ส่วนราชการและเอกชน ให้เป็นศูนย์เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม 2) หลักสูตรการอบรมในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เรื่องการปฏิบัติต่อตนเอง ครอบครัว สถานศึกษา ศาสนา ชุมชนและประเทศชาติ 3) การดำเนินการจัดอบรมในปัจจุบัน มีการเตรียมการก่อนอบรม ดำเนินการตามแผน และการประเมินผลสัมฤทธิ์และประเมินผลความพึงพอใจ 4) สภาพปัญหาของศูนย์อบรมเยาวชน พบว่า บางแห่งมีวิทยากรไม่เพียงพอ มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ มีค่าตอบแทนน้อยหรือไม่มีค่าตอบแทน อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์บางแห่งยังไม่เหมาะสม ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร และไม่เพียงพอ งบประมาณดำเนินการยังไม่เพียงพอ และยังขาดหลักสูตรแกนกลางที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาปัจจุบัน ผลการพัฒนาหลักสูตร คือ ได้สร้างหลักสูตรชื่อ “นำธรรมแสงธรรม 01” มีเนื้อหา 5 ด้าน คือ การเป็นลูกที่ดี การเป็นศิษย์ที่ดี การเป็นเพื่อนที่ดี การเป็นเยาวชนที่ดี และการเป็นศาสนิกชนที่ดี มีกิจกรรมการอบรม 16 กิจกรรม และมีรูปแบบการอบรม 28 หลักสูตรย่อย ผลการพัฒนาศูนย์อบรมมีแนวทางการจัดการ 5 ด้าน คือ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการจัดการระบบ ส่วนการพัฒนาการอบรมตามหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการทั้งก่อนการอบรม ระหว่างการอบรม และหลังการอบรม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000
Ph.D. Student in Cultural Science, Mahasarakham University, Maha Sarakham 44000 Thailand

² คณะวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000

Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University, Maha Sarakham 44000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: uchaiyapan263@gmail.com

โดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรและการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม มีรูปแบบจำลอง มีชื่อว่า “1P4D Model” ประกอบด้วย P = Problems, D1 = Development of Training Curriculum, D2 = Development of Training Center, D3 = Development of Training Process, D4 = Development of Training Trainer ได้แก่ การศึกษาปัญหา การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาศูนย์ฝึกอบรม การพัฒนากระบวนการฝึกอบรม และการพัฒนาผู้ให้การอบรม ผลการใช้หลักสูตร และการจัดการอบรม โดยดำเนินการใช้หลักสูตรนำธรรมแสงธรรม ณ ค่ายนำธรรมแสงธรรม วัดป่าคุณลัมป็นนาราม (ป่าหนองหิน) ตำบลโบสถ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ด้านสภาพปัญหาของผู้เข้าอบรม หลักสูตรมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ ด้านความพึงพอใจ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการจัดอบรมตามหลักสูตร

คำสำคัญ: ศูนย์อบรมเยาวชน, หลักสูตร, คุณธรรม, จริยธรรม

ABSTRACT

The purposes of this research were to study (1) the current situation and the problems of youth training centers, (2) the development of a curriculum and training in morality and ethics of youth training centers, and (3) the implementation of a curriculum and training in morality and ethics of youth training centers in Nakhon Ratchasima Province. This is an action research on 6 youth training centers, with a sample of 164 people selected by purposive sampling. The data were collected by surveys, interviews, observations, focus group discussions and workshop. All collected data were verified by content triangulation. The research results are presented as a descriptive analysis.

The research findings show that youth training centers for learning and practicing morality and ethics are located in temples, religious organizations and government and private areas. The training curriculum aims to develop morality and ethics in participants with Buddhist content, including the treatment of oneself, families, educational settings, religious settings, communities and the nation. There is preparation of training, operations following the plan and the assessment of achievement and satisfaction after training. The problems with implementation are the insufficient number of lecturers, the lack of lecturer's knowledge and ability, little or no payment, inadequate materials, inappropriate locations and insufficient budget. All of these problems are obstacles that affect the training. The researchers developed the curriculum “Num-Sang-Dhumma 01” based on these findings, which consists of 5 content areas, which are being a good son/daughter, a good student, friend, youth and member of the religion. The curriculum is also comprised of 16 activity plans and 28 sub-programs. The development of training centers involves 5 aspects, which are personnel, place, materials, budget and system management. The development of the training according to the curriculum will be conducted before the training, during the training, and after the training.

In summary, the operative model of youth training centers is called 1P4D, consisting of P (problems), D1 (Development of training curriculum), D2 (Development of training centers), D3 (Development of training process) and D4 (Development of trainers). The curriculum “Num-Sang-Dhumma 01” was implemented in Num-Sang-Dhumma Camp at Wat Pa Khunna Sumpun Naram Temple (Pa Nong Hin), Boat Sub-district,

Phimai District, Nakhon Ratchasima. The results found that (1) participants participated in all the activities determined in the curriculum and achieved the goals of the curriculum, (2) problems with the participants were found and the activities were conducted concordantly, and (3) participants were satisfied with the training program.

Keywords: Youth training centres, curriculum, morality, ethics

Introduction

Society is the relationship between a population, or groups of people, who share a common interest and live within the same borders and social organization (Atikomnanta, 2000). Over time, these groups or people develop a common lifestyle, which is built from social interactions, cultural exchange and the mentality, possessions, traditional knowledge and emotions of the members (Musikakama, 2002). This becomes culture, which in turn can be divided into two parts: tangible and intangible culture (Ratchapantarak, 1998). Religion is the tool people use to adapt to their surrounding environment and other social factors (Nisarath, 1992, pp. 4-6).

The population of Thailand is a significant Buddhist majority. Indeed, the history of Buddhism in Thailand is long and rich. Buddhism thus permeates most social traditions and customs. Buddhism has also come to represent social care. Since the first national economic plan in 1961 identified the rise in material culture and its negative consequences, Buddhism has been a means of retaining positive morality and ethics in the community, however it relies on efficient distribution because many citizens have not been properly educated in the relevant doctrine (Kunaporn, 2005). Nonetheless, the younger generations are becoming more receptive of technological advances, which has caused a rise in material culture. Often, material culture is accepted without the acknowledgement of negative

consequences. As a result the general morality and ethics of the community declines as its members pay greater attention to themselves rather than the good of the society (Mulprakarn, 2009). Morality is the behaviour of doing good in the eyes of a society that benefits that society and has a positive impact - it is the distinction between doing good and doing wrong (Pantumnawin, 2001). A person with high morality is thus a person who 'does good'. Ethics are the systems for doing good.

In order for a country to develop, it is vital that its youth possesses strong morals and ethics. For this reason, it is important for educators to have a good understanding of basic human psychology in order to select curriculum content that is suitable for the development of moral individuals (Mulprakarn, 2009). The culture of Northeastern Thailand, Isan, is linked especially closely to Buddhist traditions, spirituality and wisdom passed down through the generations. The members of Isan society have a particularly high sense of responsibility and affiliation for the local community (Matchanima, 1994). Morality and ethics training camps are events held periodically to reinforce this sense of responsibility in the younger generations. The camps are run by monks and members of the community to teach good and appropriate behaviour to young people. A variety of methods is used to get the message across, including sermons, formal instruction and ordination of young people into the

monkhood. The target group for these camps is teenagers because at this age young people undergo many physical and mental changes and they are the group most likely to fall from the path of righteousness (Sukkasem, 1999). In fact, this last factor is a primary reason why many institutions, both government and public, have set up a number of locations for the camps to take place.

In the organization of the Buddhist camps, there are usually a number of factors to consider, including human resources, location, equipment and technology, budget, curriculum and learning resources, activities and procedure. The curriculum is the vehicle that allows the camps to fulfil their educational objectives (Kunarak, 2000). It has been argued that the curriculum is the most important component of the Buddhist camps because it determines exactly what trainees will experience during their time at the camp and drives all other areas of organisation (Pupan, 2003). Despite the continuous organisation of Buddhist camps in Thai communities, social problems among Thai youths remain. This hints at a certain level of ineffectiveness of the camps. For this reason, the researchers wish to examine the development of a curriculum and training in morality and ethics to better target social problems in youth.

Research Aims

The purposes of this research were (1) to study the current situation and the problems of youth training centers, (2) to study the development of a curriculum and training in morality and ethics of youth training centers, and (3) to study the implementation of a curriculum and training in morality and ethics of youth training centers in Nakhon Ratchasima Province.

Research Methodology

This is an action research that was divided into three phases. For the first phase, the researchers examined the current conditions and problems at six youth training centers by visiting each camp. During the second phase, the researchers developed a new curriculum for moral camps. This was achieved in cooperation with instructors from a seventh training centre (the intended recipient of the new curriculum). The new curriculum was tested at the six youth training centres and evaluated by 14 experts in curriculum development. The third phase of the research was the implementation and evaluation of the new curriculum at the target site. The research area, Nakhon Ratchasima, was purposively selected based on four criteria: 1) There should be a selection of camps in the area with a variety of backgrounds and compositions (temple-run, government-run, etc.); 2) The camps to be studied had been in existence for no less than 10 years; 3) There were a variety of camp durations on offer; 4) The camps were well-regarded and supported in local society. The six camps selected for further investigation were the (1) Yong Yaeng Temple Morality Training Centre, (2) Nakhon Ratchasima Youth Training Centre, (3) Ban Krinchai, (4) Saengtham Song Chiwit Practice Centre in Pak Chong, (5) Watchiralongkorn Naworaram Worawiharn Morality Training Centre and (6) Mahapajapati Buddhist College. The centres in need of curriculum development were those under the jurisdiction of Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 7 and the morality and ethics training centre at Pakunsampannaram Temple, Phimai District, Nakhon Ratchasima - the test site.

The research population was taken from the communities of the training camps, from which a

sample of 164 people was selected by purposive sampling. The sample was composed of 16 key informants, 36 casual informants and 18 general informants from the six training camps and 13 key informants, 63 casual informants and 18 general informants from the test site at Pakunsampannaram Temple. The data were collected from March 2013 to December 2014. Data collection tools were surveys, structured and unstructured interviews, participant and non-participant observations, focus group discussions and workshops. All collected data were verified by content triangulation and categorised according to the three aims of the research. The data were then analysed by typological analysis and inductive analysis. The research results are presented below as a descriptive analysis.

Results

The current situation and the problems of youth training centers

At present the founders or owners of training camps say the biggest factor in the decisions made to attend the morality and ethics training events are the desire to improve the behaviour of young people. However, there are three factors cited by young people that influence their decisions to attend the camps. The first factor is the context of the training centre, which includes personnel, location and surrounding environment. To attract young people, the centres should have peaceful and attractive atmospheres, with adequate facilities to comfortably host the number of participants, including accommodation. Additionally, there should be adequate equipment and resources for the camp activities. The second factor is the curriculum used at

the training camp. Each curriculum has its own components, which include the subjects studied, objectives, important elements, training techniques, duration, trainers and schedule. The final factor is the management and organisation of the training camp. Each camp should have adequate procedural steps, including trainer recruitment, hiring of staff, coordination and preparation of the location, accommodation, toilets and canteen, sourcing of learning, sleeping and cleaning materials and equipment, preparation of media and readiness of training activities. Training schedules usually cover one day, two days and one night or three days and two nights. Personnel involved with each format must manage the camps and evaluate them accordingly. There were found to be five problem areas in the organisation of training camps for morality and ethics among youths in Nakhon Ratchasima Province. These were personnel, location and facilities, resources, management and budget.

From investigation into the research area, the researchers could identify four aspects of morality and ethics camps that require further development:

- 1) Training centres - this includes the location, buildings, resources and equipment, as well as the personnel involved with management of the centre;
- 2) Curriculum - this includes the content of the training, training objectives, methods, planning and evaluation;
- 3) Training procedure - this includes the steps taken to ensure that the original training objectives are met, from planning to evaluation;
- 4) Morality and ethics - these are the desired qualities to be instilled in camp participants and, for the most part, focus on religious content, conduct according to ancestral ways and following the model of the family, community and

society. In addition, teachers, educational institutes and friends are used as examples of expected behavioral norms. The five important qualities of a moral and ethical young person are to be a good son or daughter, to be a good student, to be a good friend, to be a good citizen and to be a devout Buddhist.

The development of a curriculum and training in morality and ethics of youth training centers

A good curriculum must be effective at solving problems in young people and the results of the training must be satisfactory to the participants. For this reason, before developing a new curriculum, it is necessary to study the needs of the young people affected by the curriculum, the trainers who deliver the curriculum and the locations at which the curriculum is to be delivered. The results showed that youth problems are concerned with parents, teachers, friends, communities and religion. Therefore, the curriculum should be developed to address these five areas and trainers should understand the problems and manage the training centres and activities in the best possible way to solve the problems.

Setting a curriculum is equal to planning for the development of certain areas and objectives should be outlined from the very beginning of curriculum development. The results found that objectives should be separated into general objectives, content objectives and behavioural objectives, as well as the intended influence of the training exercises.

The five important areas for curriculum content are how to be a good son or daughter, how to be a

good student, how to be a good friend, how to be a good citizen and how to be a devout Buddhist. In the developed curriculum, called Num-Sang-Dhumma 01, sixteen activities were developed to cover these issues - two per area (at four hours per area) and a further six supplementary activities. Four programs were designed, depending on the duration of the course. The one day (8-hour) program comprised five sub-curricula and focused on one of the content areas (Table 1). The two day (16-hour) program with no overnight stay comprised 10 sub-curricula and focused on two of the content areas. The two-day and one-night program comprised 10 sub-curricula and focused on two sub-curricula and supplementary activities concerning religion. The three day, two night program comprised three sub-curricula and focused on all of the content areas. Sixteen plans were made for the curriculum (one per activity), which were designed according to the five principles of being a good youth.

There are four elements to the Num-Sang-Dhumma 01 curriculum: 1) curriculum structure, 2) activity plans for 16 activities (Table 2), 3) course models for 4 types of course and 28 sub-curricula and 4) learning materials for the 16 activities. The curriculum was evaluated by 14 trainers, who mostly agreed with the structure but suggested improvements to make the curriculum compatible with the local context. Once these changes had been made, the curriculum was tested at local morality and ethics camps at each of the three stages-planning, implementation and evaluation.

Table 1. A sample schedule for the one day (8-hour) program - how to be a devout Buddhist

Time	Activity	Leader
07:30-08:30	Registration / Preparation	Teachers / Students
08:30-09:00	Lining-up	Teachers / Lecturers
09:00-09:30	Opening ceremony	All
09:30-10:00	Handing-over (mawb dua) as a student	Lecturers
10:00-11:30	Self-conduct in religious places	Lecturers
11:30-12:00	Lunch	Lecturers
12:00-13:00	Afternoon break	Teachers
13:00-13:30	Mindfulness	Lecturers
13:30-15:30	Life candle lighting	Lecturers
15:30-16:00	Closing ceremony	All

Table 2. Overview of the 16 activities included in the Num-Sang-Dhumma 01 curriculum

Activity	Technique and Method
1. Life candle lighting	Lecture, Case Study, Recreational Activity
2. Alms-giving	Lecture, Case Study
3. Phrakuntisam (song)	Lecture, Simulation, Role Playing
4. Love of studies	Lecture, Case Study
5. Relations	Lecture, Demonstration, Brain-Storming, Management Games, Role Playing Recreational Activity
6. Friends	Lecture, Case Study, Simulation
7. Substance abuse	Lecture, Case Study, Recreational Activity
8. The Father of the People	Lecture, Case Study
9. Buddhist manners and etiquette	Lecture, Demonstration, Role Playing, Recreational Activity
10. Self-conduct in religious places	Lecture, Demonstration, Buzz Session, Recreational Activity
11. The universe, life and death	Lecture, Case Study, Recreational Activity
12. Eating	Coaching, Management Games
13. Exercise	Demonstration
14. Prayer	Lecture, Coaching
15. Mindfulness	Lecture, Demonstration, Sensitivity Training
16. Dhamma	Lecture, Case Study

The development of a curriculum should be considered as planning for the development of different areas that require review and training according to the curriculum objectives and using a number of different techniques. From table 2 it can be seen that the majority of the 16 activities require more than one delivery method, with the exception of activity 13, exercise, which uses demonstration alone. The technique used most often is lecture, which is used for 14 of the activities.

The implementation of a curriculum and training in morality and ethics of youth training centers in Nakhon Ratchasima Province

The Num-Sang-Dhumma 01 curriculum is a curriculum for morality and ethics camps to raise consciousness and training of young people in the five characteristics of a good youth. The curriculum was tested at the morality and ethics training centre at Pakunsampannaram Temple, Phimai District, Nakhon Ratchasima in order to gauge its possibility and appropriateness for other sites (Figure 1).

The curriculum was tested and evaluated nine times across the different course formats - the one day (8-hour) course was tested three times, the two day, one night course was tested three times and the three day, two night course was tested three times. The curriculum was evaluated in terms of its implementation according to course objectives, its response to problems among young people and its reception by participants. The results showed that the curriculum fulfilled its objectives, responded to youth problems and was well-received by participants. The participants participated in all the activities determined in the curriculum and achieved the goals of the curriculum. There were problems with the participants and the activities were conducted concordantly. The participants were satisfied with the training program. In summary, the operative model of youth training centers is called 1P4D, consisting of P (problems), D1 (Development of training curriculum), D2 (Development of training centers), D3 (Development of training process) and D4 (Development of trainers).

Figure 1. Images of the Num-Sang-Dhumma 01 curriculum being tested at the morality and ethics training centre at Pakunsampannaram Temple, Phimai District, Nakhon Ratchasima Province.

Discussion

This investigation revealed that morality and ethics camps would benefit from external financial support to allow them to offer a consistent service to youths in the area. Treetippayaphada (2007) examined the moral training for Buddhist youth camp at the Wat Panyanuntharam Project, Pathum Thani. The research found that, although the environment, policies and planning were at a good level, the camp suffered from uncertain financing, with the majority of funding coming from donations. The theory of structural functionalism argues that weakness in one component of a system can cause that system to slow and break, even when all other components are running at an optimum performance level (Rice, 2013). Indeed, Cyr (1994) argues that successful modern Thai Buddhist activities are built upon solid economic foundations. Thailand has culturally appropriated Western capitalism and has legitimised it within the confines of the national Buddhist psyche (Jackson, 1999). Given the findings of this study that indicated a lack of adequate financial support and the related research of scholars in structural-functionalism, in order to ensure that strong morals and ethics are instilled in today's youth, there must be a sound financial footing to enable successful training camps.

Boonpok (2009) found that the majority of youths attending youth camps are forced to participate by their educational institution. This means that many students attend with a preconceived negative opinion of the training. This relates to the third aspect of morality training camps that these researchers identified as being in need of development: training techniques. The instructors must take their audience into account and adapt the content and delivery of their lessons accordingly. It is imperative that the

instructors have a clear idea of the background of students attending the camps in order to best meet their needs. In addition, wide gaps between the most successful students and most unsuccessful students at meeting the camp objectives are caused by different education levels of participants. Those with a higher attainment record at school often meet the camp objectives more readily than those with a low attainment level. It is important to differentiate the lessons and activities so that students are measured on personal progress, rather than necessarily the same attainment standards.

Dhammarak (2009) identified six stages of curriculum development: 1) setting curriculum objectives; 2) creating curriculum content; 3) sourcing resources and teaching equipment; 4) identifying teaching techniques; 5) setting teaching duration; and 6) creating appropriate assessment. The research conclusions of Phramaha Sirichai Seritraitat (2006) agreed with Dhammarak, with the addition of a preliminary stage for stating the reasons and purpose of the curriculum. This investigation included each of the elements identified above, although there was strong emphasis on a preliminary 'research' stage, when curriculum developers must analyse the background, attainment and attitude of students who will attend the course. This is a vital step in ensuring that the course caters for the individuals who will be taking it and thus sets realistic objectives to meet the needs of the students and the community. It has long been the responsibility of monks in Thai society to help solve social problems among youths (Suwannasri, 2009). Morality and ethics training camps are a proven method of addressing these social problems because, if run effectively, there is a visible, positive change in participant behaviour from entry to

graduation (Rukkhitadhammo, 2006). It is hoped that this case study of the Num-Sang-Dhumma 01 curriculum can be an exemplar for future camp organisers to refer to when planning and implementing training centers.

Suggestions

Following the outcome of this investigation, the researchers wish to make a number of suggestions.

1. Suggestions for practical implementation of the research results

1.1 The six locations used as case studies for the investigation can take the conclusions about problems with their own training camps to help identify areas to develop their own management.

1.2 While the exact curriculum developed during this investigation may not be applicable in other contexts, interested parties can use this investigation to aid the development of their own related curricula.

1.3 Institutions wishing to set up their own training camps can take the results of this investigation to identify appropriate features of any new camps.

1.4 This investigation can be used as the basis for future training camps, particularly regarding the schedule and activities used.

1.5 This investigation highlighted the benefits of morality training camps for young people. These findings can be used by schools and other education institutes in their own planning to support calls for future camps.

2. Suggestions for further research

2.1 There should be further research on the impact of morality and ethics camp leaders and the ideal characteristics for strong leadership at camps.

2.2 There should be further research on the factors that cause social problems in youths, so to create a preventative strategy going forward.

2.3 There should be further research on the integration of alternative teaching methods into the training camps.

2.4 There should be further research on the participation of other parties in the organisation and running of morality and ethics camps.

2.5 There should be further research on ways to bring morality and ethics training to young people outside of the training camps.

Conclusion

This investigation revealed that youth training centers for learning and practicing morality and ethics are located in temples, religious organizations and government and private areas across Nakhon Ratchasima Province. The training curriculum aims to develop morality and ethics in participants with Buddhist content, including the treatment of oneself, of families, of educational settings, of religious settings, of communities and of the nation. There is preparation of training, operations following the plan and the assessment of achievement and satisfaction after training. This action research showed that youth training centers for learning and practicing morality and ethics suffer problems with insufficient staff numbers, lack of specific knowledge, inadequate funding and resourcing and inappropriate locations. The researchers developed the curriculum "Num-Sang-Dhumma 01" to overcome these obstacles. The new curriculum consists of 5 content areas, which are being a good son/daughter, being a good student, being a good friend, being a good youth

and being a good member of the religion. The curriculum is also comprised of 16 activity plans and 28 sub-programs. The curriculum "Num-Sang-Dhumma 01" was implemented in Num-Sang-Dhumma Camp at Wat Pa Khunna Sumpun Naram Temple, Nakhon Ratchasima. The results found that (1) the participants participated in all the activities determined in the curriculum and achieved the goals of the curriculum, (2) there were problems with the participants and the activities were adapted concordantly, (3) the participants were satisfied with the training program. The development of the "Num-Sang-Dhumma 01" curriculum for the youth training center at Wat Pa Khunna Sumpun Naram Temple was successful in meeting the specific needs of the students at the trial camp. The main finding that the researchers wish to highlight is the need for curriculum developers to know and understand the background of students before setting curriculum content and objectives. This is vital to ensuring that the objectives can be realistically met in the given time-frame and to minimize the need to adapt activities during the camp.

References

- Atikomnanta, P. (2000). *Changes in Thai culture and society*. Bangkok: Ramkamhaeng University Press.
- Boonpok, T. (2009). *The evaluation of the achievement of the Buddhavuttra Camp's moral training program, Wat Panyanantarama, Klonghok Sub-District, Klongluang District, Pathum Thani Province*. Bangkok: Phra Nakhon Rajabhat University Press.
- Cyr, T. (1994). *A Study in Economics and Religion: The Relationship Between Buddhism and Capitalism in Thailand*. Halifax: Dalhousie University.
- Dhammarak, C. (2009). *The study of local wisdom on wastewater treatment applying to local curriculum in Prathum Thani Province*. Mahasarakham: Mahasarakham University Press.
- Jackson, P. A. (1999). The enchanting spirit of Thai capitalism: The cult of Luang Phor Khoon and the post-modernization of Thai Buddhism. *South East Asia Research*, 7(1): pp.5-60.
- Kunaporn, Phra P. (2005). *Lifestyle handbook*. Bangkok: Thamsapa.
- Kunarak, K. (2000). *The foundations of curriculum development, book 1*. Nakhon Prathom: Silpakorn University Press.
- Matchanima, P. (1994). *Earth-decoration rice merit-making ceremony and coarse rice merit-making ceremony in Ban Kudrang, Kudrang Sub-District, Bornbuea District, Mahasarakham Province*. Mahasarakham: Mahasarakham University Press.
- Mulprakarn, P. (2009). *Follow-up of social behaviours in Matthayomsuksa 1 students at Sanpatongwittayakom School, Chiang Mai Province*. Chiang Mai: Chiang Mai University Press.
- Musikakama, N. (2002). *Culture: A new role in the era of globalisation*. Bangkok: Department of Fine Arts.
- Nisarath, C. (1992). *Buddhism*. Bangkok: Thai Wattana Panit.

- Pantumnawin, D. (2001). *The moral tree theory: Research and human development*. Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand.
- Pupan, S. (2003). *Basic concepts for curriculum creation and development*. Chiang Mai: The Knowledge Center.
- Ratchapantarak, D. (1998). *People and culture*. In: *People and Society*. Bangkok: Kasetsart University Press.
- Rice, K. E. (2013). Structural Functionalism. *Integrated SocioPsychology*, 17: pp.6-13.
- Rukkhithadhammo, Phramaha R. (2006). *The result of insight meditation practice: A case study of the youths at Veluwan Meditation Centre, Muang District, Khon Kaen District, Khon Kaen Province*. Bangkok: Mahachulalongkorn rajavidyalaya University Press.
- Seritrairat, Phramaha S. (2006). *Development of a precept training curriculum for morality and ethics camps in order to develop the quality of life of students in primary year 6, Saohai District, Saraburi Province*. Bangkok: Thepsatri University Press.
- Sukkasem, P. (1999). *The role of monks in disciplining young people: A case study of the Wat Umong moral camp, Chiang Mai Province*. Chiang Mai: Chiang Mai University Press.
- Suwannasri, S. (2009). *Creating harmony in society: Study of a method for the integration of the procedures for dissemination of Buddhism and Christianity in Northeastern Thailand*. Mahasarakham: Mahasarakham University Press.
- Treetippayaphada, R. (2007) *Evaluation on moral training for Buddhist youth camp of Wat Panyanuntharam Project, Pathum Thani*. Bangkok: National Institute of Development Administration.

ภูมิปัญญาการปลูกมันคอนโด: การเปรียบเทียบ การปลูกมันสำปะหลังโดยใช้ปุ๋ยธรรมชาติและปุ๋ยเคมี

Traditional knowledge of Mun Condo cultivation: Comparison of cassava cultivation using natural and chemical fertilizers

Somkiat Sapsuanthaeng^{1,*}, Songkoon Chantachon²
and Marisa Koseyayotin²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัยและอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของแต่ละอำเภอมีบทบาทในการถ่ายทอดเทคนิคการปลูกที่เรียกว่ามันคอนโด เพื่อที่จะกระตุ้นให้เกษตรกรเพิ่มผลผลิตของตนเอง เทคนิคการปลูกมันได้ถูกเผยแพร่ในกลุ่มเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรีและที่อื่น ๆ วิธีการปลูกมันสำปะหลังโดยการใช้ปุ๋ยธรรมชาติให้ผลผลิตที่มากกว่าวิธีการปลูกมันสำปะหลังโดยการใช้ปุ๋ยเคมี ปัญหาหลักของการส่งออกมันสำปะหลังไทยคือการกีดกันทางการค้าของบางประเทศ

คำสำคัญ : วิธีการปลูกมันคอนโด การปลูกมันสำปะหลัง ปุ๋ยธรรมชาติ ปุ๋ยเคมี

ABSTRACT

This research was conducted in Uthong and Don Chedi Districts, Suphanburi Province. Research results indicate that community centers for plant pest control in each district play a role as transmission centers for Mun Condo planting techniques in order to encourage farmers to increase their yields. Those techniques have become widely spread among farmers in Suphanburi and other provinces in the region. Cassava cultivation using natural fertilizer gave greater yield than using chemical fertilizer. Trade barriers in some countries is the main problem with the export of Thai cassava. The main problem of cassava exporting is the trade barriers in some countries.

Keywords: Mun Condo planting techniques, cassava cultivation, fertilizer

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000
Ph.D. Student in Cultural Science, Mahasarakham University, Maha Sarakham 44000 Thailand

² คณะวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม 44000
Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University, Maha Sarakham 44000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: uchaiyapan263@gmail.com

Introduction

Manihot esculenta (commonly called cassava), which is native to South America, is a woody shrub of the family Euphorbiaceae. It is extensively cultivated as an annual crop in tropical and subtropical regions for its edible starchy tuberous root, a major source of carbohydrates. Cassava is the third largest source of food carbohydrates in the tropics, after rice and maize. It is a major staple food in the developing world, providing a basic diet for over half a billion people (Olsen & Schaal, 1999). Cassava can be made into an alcoholic beverage, ethanol biofuel, animal feed, laundry products, flour and medicinal products (Opie, 2008). Cassava plays a particularly important role in agriculture in developing countries, especially in sub-Saharan Africa, because it does well on poor soils and with low rainfall, and because it is a perennial that can be harvested as required. Its wide harvesting allows it to act as a famine reserve and is invaluable in managing labor schedules. It offers flexibility to resource-poor farmers because it serves as either a substance or a cash crop (Stone, 2002). At present, Nigeria is the world's largest producer of cassava, while Thailand is largest exporter of dried cassava. Farmers living in Suphanburi Province use a Mun Condo planting technique for cassava cultivation in order to increase their yields. Thus, given the importance of the crop to the national economy, the researchers designed this study to learn more about the traditional knowledge used in central Thai cassava cultivation.

Research Objectives

There were four objectives for this study: 1) To study the traditional knowledge used in the Mun Condo planting technique of cassava farmers in

Suphanburi Province; 2) To study the situations and difficulties of cassava cultivation among farmers in Suphanburi Province; 3) To compare the total yield per rai between a Mun Condo planting technique using chemical fertilizers and a Mun Condo planting technique using natural fertilizers in Suphanburi Province; 4) To study the transfer of Mun Condo planting techniques among farmers in Suphanburi Province.

Literature review

Cassava is a staple crop that has transformed the economies, and diets, of many cultures around the world (Nweke, Spencer & Lynam, 2002). Cassava is now a vital component in the livelihoods of millions of farmers and traders (Hillocks, Thresh & Bellotti, 2002). The importance of the crop is reflected in the number and scope of ongoing studies to improve its cultivation. Mkamilo and Jeremiah (2005) conducted an investigation into the current status of the Cassava Improvement Programme in Tanzania. The findings indicated that various research institutes in the country continue to evaluate cassava varieties for root yield, dry matter content, consumer preferences and tolerance/resistance to biotic stress factors such as insect pests and diseases. The programme is also concerned with multiplication of planting materials of improved varieties, small scale cassava processing and studies of virus diseases.

In Thailand, cassava is considered one of the most important economic crops with annual production of around 25 million tons. Kuakoon Piyachomkwan and Morakot Tanticharoen (2011) studied the prospects of the cassava industry in Thailand. The findings indicated that cassava is grown not only as a subsistence crop by small farmers, but also as an

agro-industrial crop with a well-developed industry and market. The starch-rich roots of cassava have been used as a raw material for producing a lot of high value-added products. More recently, cassava has been developed as an energy crop, producing bioethanol as an alternative fuel. It has also spawned a number of other industries and developed existing sectors of the economy, such as transport and distribution (Timaboot & Suthikarnnarunai, 2017).

While agriculture in Thailand is developing at a rapid rate, many local farmers continue to base their practices on traditional methods. Georgia Elgar (2013) conducted research into the dissemination of traditional agricultural methods and examined youth involvement in international agriculture. The findings indicated that while traditional knowledge is transferred largely through an intergenerational learning chain, traditional knowledge is not an end goal in itself. Instead it is a tool that can be used to maintain economically, culturally, and environmentally sustainable agricultural systems. Meanwhile, Anan Polthanee (2010) analysed indigenous agricultural knowledge and practice in Northeastern Thailand. The findings of his investigation indicated that local farmers have learned to understand their environment, which includes physical, biological and socio-economic and site-specific factors. They have adapted their practices or their indigenous agricultural knowledge to improve crop yield and household income. Indigenous agricultural knowledge is an immensely valuable resource that provides farmer-to-farmer training or local technology transfer. However, it is important that the traditional knowledge is also adapted to make light of new scientific developments and research.

The development of traditional agriculture has been analysed by Rogers (1962) in his work on the diffusion of innovations. Rogers insisted that there are five groups of people who contribute to the development and adaptation of an innovation. According to Rogers, the first group, 'the innovators', create the new system. The innovation is then improved by a small group of usually young educated 'early adapters'. The idea catches on among more conservative members of society who remain open to new ideas and an 'early majority' of users help fine-tune the idea. Following the success of the system, a 'late majority' of older, more staunchly conservative people take up the innovation. Finally, older 'laggards' who are more traditionally resistant to change get on board with the idea.

These studies concerning agricultural knowledge and cassava cultivation reflect the situation of cassava farming both at a domestic and an international level. They will be used for discussing the findings of the present study.

Research methodology

In Thailand, cassava is planted using various methods, including horizontal, vertical and inclined. Prior research has found vertical planting of cassava to generate the highest yield, which is why the researchers selected a vertical planting method for examination in this study (Sinthuprama & Tiraporn, 1984). Fertilizers are vital to the success of long-term cassava farming. Research has found that insufficient use of fertilizers on cassava crops causes soil erosion and deterioration of soil quality (Sittibusaya et al. 1987). From 1975-1999, the effects of cassava fertilization were studied in Khon Kaen and Rayong Provinces. The findings showed that, without fertilizer application,

cassava yields decline over time. The omission of potassium reduced cassava yields more than the omission of either phosphorus or nitrogen, while the annual incorporation of cassava tops after harvest resulted in a marked increase in cassava yields, especially in the absence of chemical fertilizers. The combined application of complete chemical fertilizers with municipal compost tended to result in the highest cassava yields. "Based on these results, cassava growers have been recommended to apply chemical fertilizers that are high in potassium and nitrogen, and low in phosphorus, such as compound fertilizers in the ratio of 2:1:2 or 2:1:3." (Tongglum, Suriyapan & Howeler, 2001). As the researchers were made aware of a local preference for natural fertilizers in Suphanburi Province, they wished to examine the area closer to determine whether there was any scientific accuracy behind the preference or whether it was a result of the continuation of traditional knowledge.

A qualitative research method was used to focus on understanding, interpreting, and analyzing the data in order to find the relations between the research objectives and the contextual environment. A purposive sampling technique was used to select three sample groups in Uthong District and Don Chedi District, Suphanburi Province. The sample of 49 people consisted of 5 key informants, 20 casual informants and 24 general informants. Research methods used for this research were basic surveys, interviews, observations and focus group discussions. Research data were collected by means of a documentary study and a field study. All the data concerning the research objectives were collected, examined, and categorized according to the aims of the study. Data derived from all data collection methods were validated through a triangulation

technique and then classified into four categories according to the research objectives. The data were analysed by both typological and inductive analyses. A descriptive analysis was used for reporting the results. All the research objectives were presented through multimedia covering all the elements such as phenomenon, causal conditions, context, intervening conditions, action strategies and consequences.

Results

Cassava farmers in Suphanburi Province use a planting technique called the Mun Condo Planting Technique. The Mun Condo Planting Technique is an agricultural method focused on a high yield of cassava. The key concept is to increase cassava production, which originates from nodes of cassava stem cuttings. Every stem cutting must be cut at its node in order to increase the number of plants, which sprout from the nodes when planted in the ground. The cassava roots from these plants are very rich in starch and contain significant amounts of calcium, phosphorus, and vitamin C.

This method of cassava farming in Suphanburi Province was derived from traditional agricultural knowledge training at the community center of plant pest control in each district. The main difficulties for the cassava farmers in Suphanburi Province are the continuously high cost of cassava cultivation. Additionally, some countries have trade-barrier policies to protect their domestic produce, which hinders Thai cassava exports. Seasonal droughts are also a threat to cassava production in Thailand. These problems hinder both cassava production and export.

As for the comparison of a total yield per rai between a Mun Condo Planting Technique using

natural fertilizer and using chemical fertilizer, it was found that the Mun Condo Planting Technique using natural fertilizer gave an average yield of 18.4 tons per rai, which was larger than that from the Mun Condo Planting Technique using chemical fertilizer, which gave an average yield of 16.3 tons per rai (Table 1).

Discussion

The Mun Condo Planting Technique is an agricultural method focused on increasing cassava yield by ensuring every stem is cut at the nodes. According to Kuakoon Piyachomkwan and Morakot Tanticharoen (2011), it is the best method for

Table 1. The comparison of total yield per rai between both Mun Condo Planting Techniques

Mun Condo Planting Technique	Average yield per rai (tons)
Mun Condo using natural fertilizer	18.4
Mun Condo using chemical fertilizer	16.3

The community center of plant pest control in each district played a role as a knowledge transmission center, disseminating knowledge concerning Mun Condo Planting Techniques to interested people. Most farmers living in Uthong District and Don Chedi District were trained in cassava production techniques from the community center of plant pest control where they lived in. The transmission process of cassava production techniques is illustrated in figure 1.

exploiting the high mineral content of the cassava roots. The results of their investigation into the prospects of the cassava industry in Thailand indicated that the starch-rich roots of cassava have been used as a raw material for producing a lot of high value-added products and it also has been developed as an energy crop producing bioethanol as alternative fuel. The Mun Condo Planting Technique thus has a significant benefit for many industries in Thailand.

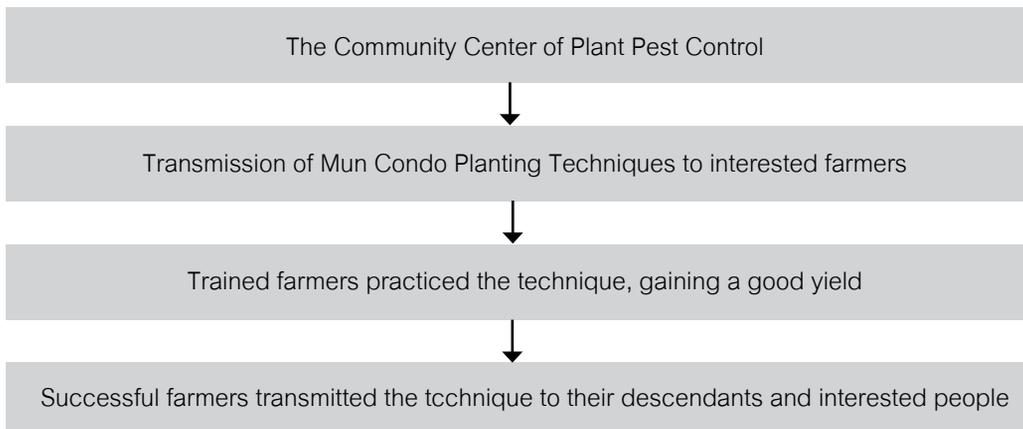

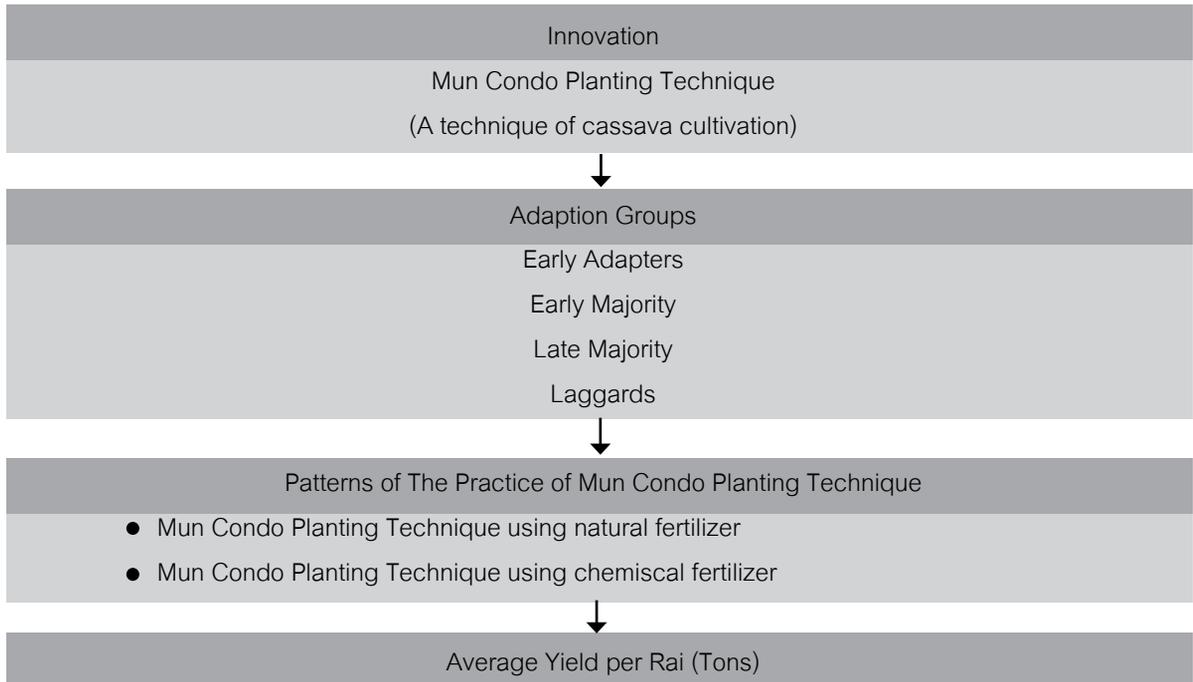
Figure 1. The transmission of Mun Condo Planting Technique.

As for the results of the total yield per rai between the Mun Condo Planting Technique using natural fertilizer and that using chemical fertilizer, it has been indicated that natural fertilizer gives an average yield higher than that from chemical fertilizer, which is different to research results from previous studies in Khon Kaen and Rayong (Tongglum, Suriyapan & Howeler, 2001). Therefore, farmers in the research area tended to favour the natural fertilizer because it can reduce production costs and it is also environmentally friendly.

In this case, the community centers of plant pest control in each district are the main learning and training centers to transfer this cassava planting technique to farmers and other people. Learning by doing is the best learning approach so each center provides experimental patches for trainees in order to practice the Mun Condo Planting Technique using both natural and chemical fertilizers. The empirical evidence from the centers will help the trainees to select the appropriate technique for cassava production. This is consistent with the research results of Anan Polthanee (2010), which concluded that farmers have learned to understand their environment which includes physical, biological, socio-economic and site-specific factors. They have adapted their

practices to improve crop yield and household income. It is also consistent with Georgia Elgar (2013) who suggested that traditional knowledge is not an end goal in itself, rather a tool, among many, which can be used to maintain economically, culturally, and environmentally sustainable agricultural systems.

The development of traditional agriculture in Suphanburi Province has followed a similar pattern to that outlined by Rogers (1962) in his work on the diffusion of innovations. Rogers insisted that there are five groups of people who contribute to the development and adaptation of an innovation. If applied to the development of the Mun Condo Planting Technique, Rogers' 'innovators' were the prosperous, well-educated farmers of larger plots who created the new system. The 'early adapters' were less prosperous, young community leaders who saw potential in the techniques and helped to adapt and popularise it using their influence in the communities. Those members of the local community who remained open to new ideas formed the 'early majority' of users, before a 'late majority' of older, more staunchly conservative people began to use the cassava planting technique. Finally, older 'laggards' who were more traditionally resistant to change began to use the new method (Figure 2).

- Innovators: had larger farms, were more educated, more prosperous and more risk-oriented.
- Early Adapters: younger, more educated, tended to be community leader, less prosperous.
- Early Majority: more conservative but open to new ideas, active in community and influence to neighbors.
- Late Majority: older, less educated, fairly conservative and less socially active.
- Laggards: very conservative, had small farm and capital, oldest and least educated.

Source: Adapted from Rogers, E.M. (1962). *Diffusion of innovations*. New York, NY: Simon and Schuster.

Figure 2. An adapted model of Rogers' diffusion of innovations theory, applied to the development of the Mun Condo Planting Technique.

Conclusion

The results of Mun Condo Planting Techniques used by farmers living in Uthong District and Don Chedi District of Suphanburi Province is a good case study that reflects an appropriate way to increase both cassava production and family income. Thus, other farmers or persons concerned can adapt it for their cassava production. The results indicated that natural fertilizer gives an average yield higher than that from chemical fertilizer, which, when compared to previous research, suggests that a location specific model is required when designing an optimum growing procedure.

Recommendations

Based on the results of this study, the researchers wish to make a number of recommendations. The Mun Condo Planting Technique should be transferred to farmers who grow or plant cassava in all parts of Thailand because it benefits farmers with both an increase in cassava produce and an increase in family income. Thus, a community center of agricultural knowledge transfer should be established in every community. As for other problems, such as trade barriers, drought and external factors, all sectors in the country should cooperate to search for ways to solve them, both as policy and in practice. The state sector must play a role as an agent of change.

References

- Elgar, G. (2103). *Transmission of traditional agricultural knowledge: Intergenerational or international? Examining Youth Involvement in Agriculture*. Retrieved January 12, 2016, from http://digitalcollection.sit.edu/isp_collection
- Hillocks, R. J., Thresh, J. M. & Bellotti, A. (Eds.). (2002). *Cassava: Biology, production and utilization*. Oxford: CABI.
- Mkamilo, G. S. & Jeremiah, S. C. (2005). Current status of cassava improvement programme in Tanzania. *African Crop Science Conference Proceedings*, 7(2), pp.1311-1314.
- Nweke, F. I., Spencer, D. S. & Lynam, J. K. (2002). *The cassava transformation: Africa's best-kept secret*. Michigan: Michigan State University Press.
- Olsen, K. M. & Schaal, B. A. (1999). "Evidence on the origin of cassava: Phytogeography of *Manihot Esculenta*. *Proceedings of the National Academy of Science of the United States of America*, 96(10), pp. 5586-91.
- Opie, F. D. (2008). *Hog and Hominy: Soul food from Africa to America*. New York: Columbia Press.
- Piyachomkwan, K. & Tanticharoen, M. (2011). Cassava industry in Thailand: Prospects. *The Journal of the Royal Institute of Thailand*, 3(1), pp.160-170.
- Polthanee, A. (2010). *Indigenous agricultural knowledge: A sample of practice in Northeast Thailand*. *IJERD*, 1(1), pp. 68-73.
- Rogers, E. M. (1962). *Diffusion of Innovations*. New York, NY: Simon and Schuster.
- Sinthurama, S. & Thiraporn, C. (1984). Improving the productivity of cassava in Thailand. In *Cassava in Asia, its potential and research development needs. Proceedings of a regional workshop held in Bangkok, Thailand, June 5-8, 1984*, pp. 287-297.
- Sittibusaya, C., Narkviroj, C. & Tunmaphirom, D. (1987). *Cassava soils research in Thailand*. In Howeler, R. H. and Kawano, K. (Eds.). *Cassava breeding and agronomy research in Asia. Proceedings of the 2nd Regional Workshop, held in Rayong, Thailand, October 26-28, 1987*, pp.145-156.
- Stone, G. D. (2002). *Both sides now. Current Anthropology*, 43(3), pp. 611-630.
- Timaboot, W. & Suthikarnnarunai, N. (2017). Designing the distribution network in a cassava supply chain in Thailand. *Marketing and Branding Research*, 4(2), p. 206.
- Tongglum, A., Suriyapan, P. & Howeler, R. H. (2001). *Cassava agronomy research and adoption of improved practices in Thailand: Major achievements during the past 35 years*. In: Howeler, R. H. & Tan, S.L. (Eds.). *Cassava's potential in Asia in the 21st Century: Present situation and future research and development needs: Proceedings of the sixth Regional workshop, held in Ho Chi Minh City, Vietnam, Feb. 21-25, 2000*. Centro Internacional de Agricultura Tropical (CIAT), Cassava Office for Asia, Bangkok, TH. pp. 228-258.

การศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์

Study the benefits and applications from the learning outcomes
towards social science courses under general education program

วิมล วิวัฒน์เจริญ^{1,*} และวนิดา พลศรี¹
Wimon Wiwatcharoen^{1,*} and Vanida Phonsri¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ตามมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน หมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี 5 ด้าน เพื่อให้ให้นักศึกษานำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม และวิชาพลวัตทางสังคมกับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาของครอนบาชได้ค่าเท่ากับ 0.905 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติในการทดสอบสมมุติฐาน X^2 ผลของการวิจัย พบว่า นักศึกษาเห็นว่ากลุ่มวิชาสังคมศาสตร์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีประโยชน์และสามารถนำผลจากผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้มาก เพศ คณะวิชา ไม่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ส่วนรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ประโยชน์และการนำไปใช้, ผลการเรียนรู้, วิชาศึกษาทั่วไป

¹ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา 30000
Faculty of Science and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan, Nakhon Ratchasima 30000,
Thailand

*Corresponding author, e-mail: wimon1128@gmail.com

ABSTRACT

The objective of this research was to study the benefits and applications from the students' learning outcomes towards social science courses under general education program. Rajamangala University of Technology Isan, general education program has set 5 learning outcomes to bachelor degree. The students gain the learning outcomes to apply in daily life. Population was students who registered in Life and Social Quality Development and Social Dynamic and Happy Living subject. Instrument used for data collection was questionnaire. The Cronbach's alpha coefficient for reliability was 0.905. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation and chi-square test. The research result showed that the students thought that social science courses had the benefits and applications from the learning outcomes in daily life at high level. There was no relationship between sex, faculties and the benefits and applications from the learning outcomes in social science courses under general education program. There was a relationship between the subjects and the benefits and applications from the learning outcomes in social science courses under general education program at a significant level of .05.

Keywords: Benefits and Applications, Learning Outcomes, General Education

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย เพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่ปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและมีความเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 โดยโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี

วิชาศึกษาทั่วไป (General Education: GE) หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ

ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2558, น. 1)

ปรัชญาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คือ การเสริมสร้างพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้รอบ รู้กว้าง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญา 5 ด้าน ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมด้านความรู้

ด้านทักษะทางปัญญาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐานเป็นการเตรียมความพร้อมในศาสตร์ว่าด้วยด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย คุณธรรมจริยธรรมเป็นต้น ในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการเป็นการเตรียมความพร้อมด้านปัญญาในการนำองค์ความรู้ ทักษะทางชีวิต มนุษยสัมพันธ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักศึกษา โดยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กำหนดจัดให้เรียนในภาคเรียนใดก็ได้แต่คณะวิชาส่วนใหญ่ กำหนดให้นักศึกษาเรียนในชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2 โดยสำนักศึกษาทั่วไปมีนโยบายจัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนรวมกลุ่มใหญ่ คณะสาขาวิชา คณะคณะวิชา จึงเป็นการช่วยนักศึกษาในการปรับตัวในรั้วมหาวิทยาลัย ซึ่งแตกต่างจากเดิม เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการตื่นตัวในการเรียน เกิดการเรียนรู้ในการวางแผน การอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ก่อให้เกิดการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตการเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่จำเป็นต่อการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านเกิดขึ้นได้หลายวิธี การสอน

จะต้องใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การสอนนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คณาจารย์ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

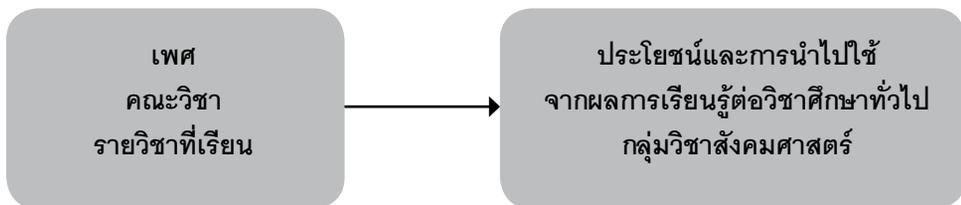
ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ยังช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ คณะวิชา รายวิชาที่เรียน) ที่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทั่วไปแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ประโยชน์และการนำไปใช้และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไปในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วย วิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม และวิชาพลวัตทางสังคมกับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,063 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ โดยการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างใน ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2542, น. 458) พบว่า ประชากร 2,063 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 324 คน และนำมาจัดกลุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้นเป็นสัดส่วน ตามกลุ่มเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามจากเนื้อหา ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะวิชา รายวิชาที่เรียน

ส่วนที่ 2 ประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์โดยคำถามทางบวก เกณฑ์การให้ค่าคะแนน คือ

มากที่สุด	=	5	มาก	=	4
ปานกลาง	=	3	น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1			

การให้ค่าคะแนนระดับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ออกเป็น 3 ระดับ โดยมีช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนน	1.00 - 2.33	ประโยชน์และการนำไปใช้ในระดับน้อย
คะแนน	2.34 - 3.67	ประโยชน์และการนำไปใช้ในระดับปานกลาง
คะแนน	3.68 - 5.00	ประโยชน์และการนำไปใช้ในระดับสูง

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยจัดทำแบบร่างแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบประเมินความตรงทางด้านเนื้อหา ได้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ 0.956 และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา Human Value : Arts and Sciences in Daily Living จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม และนำผลมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยรวมอยู่ในระดับสูง คือ 0.905

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าไครส์แคร์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 56.4 เป็นเพศชายร้อยละ 43.6 เป็นนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ร้อยละ 46.0 รองลงมา คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ร้อยละ 27.1 และคณะบริหารธุรกิจ ร้อยละ 16.2 ตามลำดับ โดยลงทะเบียนเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ในรายวิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ร้อยละ 70.7 และรายวิชาพลวัตทางสังคมกับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ร้อยละ 29.3

2. การเห็นประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ได้ พบว่านักศึกษาร้อยละ 78.0 เห็นประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ได้มาก ร้อยละ 78.0 ระดับปานกลาง ร้อยละ 22.0 ระดับน้อยไม่พบในกลุ่มตัวอย่าง โดยนักศึกษาเห็นว่ามีประโยชน์และมีระดับปฏิบัติการนำไปใช้ประโยชน์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาชีพที่ทั่วไปกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์จำแนกรายข้อ

ประโยชน์และการนำไปใช้	N = 328		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สนใจ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.759	สูง	13
2. การติดตามอ่าน ฟัง ดู ข่าวสารในสังคมไทย และต่างประเทศ	3.88	0.788	สูง	14
3. มีความสนใจที่จะเรียนรู้วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ	4.21	0.708	สูง	3
4. ฝึกให้คิดและหาเหตุผลด้วยวิธีการต่าง ๆ มากกว่าการท่องจำ	4.11	0.701	สูง	7
5. สามารถเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจกับรายวิชาอื่น ๆ ได้	4.04	0.741	สูง	10
6. สามารถคิด เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบในเชิงเหตุผล	4.02	0.740	สูง	11
7. สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพสังคม	4.07	0.715	สูง	9
8. ได้มีทักษะและสมรรถนะที่คิดเอง เรียนด้วยตนเองได้	4.12	0.736	สูง	6
9. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจปรับใช้ในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จริง	4.11	0.700	สูง	7
10. สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.02	0.746	สูง	11
11. มีความซื่อสัตย์ เช่น ไม่ลอกงานหรือการบ้านเพื่อน ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม	3.83	0.913	สูง	15
12. เสริมสร้างให้มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว	4.21	0.754	สูง	3
13. ร่วมกิจกรรมที่เสริมสร้างความรักชาติ ศาสนา และสถาบัน พระมหากษัตริย์	4.22	0.795	สูง	2
14. มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน	4.15	0.813	สูง	5
15. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในการดำเนิน ชีวิตในสังคมได้	4.26	0.749	สูง	1

3. การทดสอบสมมติฐาน

3.1 นักศึกษาเพศหญิงเห็นว่า กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้มาก ร้อยละ 78.9 มีระดับปานกลางพบมากในเพศชาย ร้อยละ 23.1 และมีระดับน้อยไม่พบในกลุ่มตัวอย่างเมื่อทดสอบด้วย χ^2 test พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ วิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 นักศึกษาเห็นว่า กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้มากคือ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ร้อยละ 84.3 มีระดับปานกลางพบมากในคณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม ร้อยละ 25.7 มีระดับน้อยไม่พบในกลุ่มตัวอย่างเมื่อทดสอบด้วย χ^2 test พบว่า คณะวิชาไม่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 นักศึกษาเห็นว่า กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้มากในรายวิชาพลวัตทางสังคมกับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ร้อยละ 86.5 มีระดับปานกลางพบมากในรายวิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมร้อยละ 25.4 และมีระดับน้อยไม่พบในกลุ่มตัวอย่างเมื่อทดสอบด้วย χ^2 test พบว่า รายวิชาที่เรียนมีความสัมพันธ์กับประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้วิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อ วิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์

นักศึกษาเห็นว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีประโยชน์และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ได้มาก มีการนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้จริง ทั้งนี้เพราะวิชาศึกษา

ทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษามีความรู้กว้าง ลักษณะวิชาที่มีการบูรณาการหลายศาสตร์ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิต และความเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคปัจจุบัน เป็นการบ่มเพาะนิสัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ประโยชน์และการนำผลการเรียนรู้ไปใช้ที่มีระดับปฏิบัติสูงและต่ำสุด ดังนี้

ลำดับ 1 ด้านการร่วมกิจกรรมที่เสริมสร้างความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาตระหนักถึงการเห็นคุณค่า การสืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ของชาติ ท่ามกลางกระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติ ให้นักศึกษารู้จักแยกแยะเปรียบเทียบ เลือกที่จะรับวัฒนธรรมต่างชาติที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยประยุกต์หล่อหลอมให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยอย่างพอเหมาะ การสร้างความสามัคคี ความปรองดองสมานฉันท์เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์การสอดแทรกหลักธรรมทางศาสนา การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา โดยมีกิจกรรมกลุ่มและจัดทำเป็นวีดิทัศน์ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การทำกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น การทำกิจกรรมกลุ่มทำให้นักศึกษาเกิดความรักความสามัคคี การเสียสละ ไม่เอาเปรียบเพื่อน คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ลำดับ 2 ด้านการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยกิจกรรมการสอนที่ให้นักศึกษาเขียนกิจกรรมที่ตนเองและครอบครัวได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่า นักศึกษามีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างพอประมาณโดยคำนึงถึงรายรับ การหางานพิเศษทำ การพิจารณาเลือกซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับเปรียบเทียบกับราคาสินค้า การซ่อมแซมเสื้อผ้าที่ชำรุด การปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง การออมทรัพย์ เพื่อใช้ในยามฉุกเฉินอันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ตนเอง เป็นต้น

ลำดับ 15 ด้านความซื่อสัตย์ เช่น ไม่ลอกงานหรือ การบ้านของเพื่อน ความมีระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม อาจเป็นเพราะนักศึกษาขาดความละเอียด จึงเห็นว่าการ ลอกงานหรือการบ้านของเพื่อนเป็นเรื่องไม่เสียหาย เพื่อน ๆ จึงมีการทำอยู่เสมอ ไม่ต้องคิดเอง ถ้าอาจารย์จับไม่ได้ ตนเองก็จะได้คะแนน สอดคล้องกับการศึกษาของทงศิริ วิชิรานนท์ (2553, น.103) เรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับ พฤติกรรมการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์ในการเรียน ของนักศึกษา และนักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดระเบียบวินัย ต่อตนเองและสังคม เช่น การตรงต่อเวลา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการนอนดึกทำให้ตื่นสายจึงเข้าเรียนไม่ทันในเวลา เรียนช่วงเช้า ไม่เห็นความสำคัญของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และผู้สอนบางท่านไม่เข้มงวดต่อการเข้าชั้นเรียนให้ ตรงเวลาของนักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของศุภิสรา สิงห์บำรุง (2554, น. 4) เรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อ การเข้าเรียนสายของนักศึกษาในรายวิชา พว.440 ภาคการศึกษาที่ 1/2554

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์ และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่ม วิชาสังคมศาสตร์

2.1 เพศไม่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์ และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ สอดคล้องกับการศึกษาของกิติพร โชติประการ และกฤตยไชยวิมางคล (2546, น. 55) เรื่อง ความคิดเห็นของบัณฑิตมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีต่อ วิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชา สังคมศาสตร์มีเนื้อหาที่มีลักษณะบูรณาการ ซึ่งเป็นการ เตรียมความพร้อมในศาสตร์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง จิตวิทยา ฯลฯ การปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน ในรั้วมหาวิทยาลัย ถึงแม้ว่าผู้สอนจะต่างคนกัน แต่แนวทาง ในการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทาง เดียวกันโดยยึด มคอ.3 เป็นหลัก และเป็นไปตามมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน

2.2 คณะวิชาไม่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์ และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่ม วิชาสังคมศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายวิชาในกลุ่ม สังคมศาสตร์มีจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ มาตรฐานผลการ เรียนรู้ระดับรายวิชา กลยุทธ์การเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผลรายวิชาที่มุ่งเน้นนักศึกษาเป็นสำคัญให้เป็นไป ตาม มคอ.2 และมคอ.3 เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดการฝึกฝน และพัฒนาผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านระหว่างการศึกษา และ มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา มคอ.5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีระบบบริหาร คุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9001 ประกอบกับสำนักงาน ศึกษาทั่วไปได้จัดกลุ่มเรียนแบบคณะสาขา คณะคณะวิชา นักศึกษาต่างคณะวิชาอาจเรียนในกลุ่มเรียนเดียวกัน จึงส่งผลให้การเห็นประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการ เรียนรู้ไม่ได้แตกต่างกัน

2.3 รายวิชาที่เรียนมีความสัมพันธ์กับ ประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ต่อวิชาศึกษา ทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ พบว่านักศึกษาเห็นประโยชน์ และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ในวิชาพลวัตทางสังคม กับการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จุดมุ่งหมายรายวิชาพลวัตทางสังคมกับการดำเนินชีวิต อย่างมีความสุขมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นสังคม การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียง ประชาคมอาเซียน การเมือง กฎหมาย ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ต่างพลวัตต่อกัน และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม จึงทำให้นักศึกษามีความรอบรู้ที่กว้างขึ้น มีโลกทัศน์ กว้างไกล ผู้สอนได้มีการยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย ถึงเหตุการณ์ ข่าวสารที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโดยเชื่อมโยงกับ เนื้อหาวิชา จึงเป็นรายวิชาที่กระตุ้นให้นักศึกษาติดตาม เหตุการณ์ข่าวสารทั้งภายในและต่างประเทศ ส่วนวิชาการ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในการสร้าง แนวคิด เจตคติต่อตนเองและสังคม การปรับปรุงและพัฒนา บุคลิกภาพ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การทำงานให้มี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไป ทุกกลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านของนักศึกษาที่มีต่อวิชาศึกษาทั่วไป

3. ควรมีการศึกษาประโยชน์และการนำไปใช้จากผลการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อวิชาศึกษาทั่วไปทุก 3-5 ปี เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรโดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาแสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

เอกสารอ้างอิง

กิติพร โขประการ และกฤตยไชย ศิวามงคล. (2546).

ความคิดเห็นของบัณฑิตมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 26(4), น. 55

ทรงสิริ วิชิรานนท์.(2553). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการขาดคุณธรรมความซื่อสัตย์ในการเรียนของนักศึกษา. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 4(2), น. 97-104.

ปุระชัย เปี่ยมสมบุญ. (2548). *การวิจัยประเมินผล: หลักการและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : ที พี เอ็น เพรส.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (2558). *หลักสูตรรายวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2558)*.

นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ศุภิสรา สิงห์บำรุง. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเรียนสายของนักศึกษาในรายวิชา พร.440 ภาคการศึกษาที่ 1/2554. คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.ap.mju.ac.th/root/content/sub1/viji/05.pdf>

การพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ของ อบต.มะเกลือใหม่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

The Development of Tourism Public Relations in Makluea Mai Subdistrict Administrative Organization Makluea Mai Subdistrict, Sungnoen District, Nakhon Ratchasima

นันทพร อติเรกโชติกุล^{1,*} และ เกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน¹
Nantaporn Adirekchotikul^{1,*} and Ketsarin Chokpermpoon¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 2) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 3) ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1-2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมประมวลผลวิเคราะห์ สถิติที่ใช้คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร บุคลากรของ อบต. และแกนนำด้านการท่องเที่ยว จำนวน 11 คน เครื่องมือวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม แล้วจึงนำผลมาสังเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อสรุปแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักท่องเที่ยวทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากคนในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.79) และมีความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.20) 2) นักท่องเที่ยวมีความต้องการเนื้อหาด้านเส้นทางเดินทางสูงสุด (3.95) โดยต้องการให้เผยแพร่ในเว็บไซต์ (3.93) 3) ด้านสภาพปัจจุบันของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว พบว่า ปัจจุบัน อบต.มีการเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ น้อยมาก และขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งขาดข้อมูลในเรื่องของที่ระลึก สำหรับแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพบว่า ชุมชนต้องการให้ อบต. ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ และเพิ่มเนื้อหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และของที่ระลึก ควรจัดให้มีเว็บไซต์ภาษาต่างประเทศ ป้ายประชาสัมพันธ์ที่น่าเสนอเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวด้วย

คำสำคัญ: การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว, พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ, ความพึงพอใจ, ความต้องการข่าวสารประชาสัมพันธ์ อบต., นักท่องเที่ยว

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Faculty of Management of sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: nantaporn.adi@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research aimed 1) to study tourists' behaviors concerning their tourism media exposure and their satisfaction, 2) to investigate tourists' needs, and 3) to study current situations and ways to develop tourism public relations. The first 2 purposes were considered as quantitative research with 400 tourists as their sample groups and questionnaire was employed as a research tool. Data collected then would be analyzed statistically by assessing and analyzing the programs. Statistic used in this research included percentage, average and standard deviation. However, the third research purpose was the qualitative one which collected data from chairpersons, staff working in Subdistrict Administrative Organization (SAO) and 11 tourism leaders by using a focus group discussion as a tool. Data obtained from the collection would be qualitatively analyzed in order to establish possible ways to develop tourism public relations.

The results has showed that 1) in terms of tourists' behaviors concerning tourism media exposure, tourists obtained attractions' information from their family members at the highest average (3.79) and they were satisfied with media available online at the highest average (3.20), 2) tourists proposed their needs concerning direction to destinations at the highest (3.95) and those information should be available online (3.93), and 3) when considering current situations related to tourism public relations, SAO has rarely publicized tourism information with few connections with nearby attractions and provided no information related to available souvenirs. For possible ways to develop tourism public relations, tourism leaders asked SAO public relations via web site and publicized media which contained tourism and souvenirs information available on both websites in many languages and advertising boards representing attractions' unique features. Villagers living in the community should be a part in creating those tourism media.

Keywords: tourism public relations, media exposure behavior, satisfaction, needs of tourism public relations, Subdistrict Administrative Organization, tourists

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจํานวนมหาศาล โดยในปี 2558 กรมการท่องเที่ยวได้สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยปี 2558 โดยประเมินจากข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ 1 มกราคม 2559 พบว่า ในปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวไทยมากถึง 29.88 ล้านคน ขยายตัว 20.44% สร้างรายได้ 1.44 ล้านล้านบาท ขยายตัว 23.53% ถือว่ามีการเติบโตสูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2557 มากถึง 2.7 แสนล้านบาท ส่วนการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ/จากข้อมูลเบื้องต้นประเมินว่าคนไทยเดินทางเที่ยว

ในประเทศ 138.8 ล้านคน/ครั้ง สร้างรายได้ 7.9 แสนล้านบาท ส่งผลให้ในปี 2558 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2.23 ล้านล้านบาท สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ 2.20 ล้านล้านบาท ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้ 3 หมื่นล้านบาท (วรรณสิริ โมรากุล, 2559) องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ (อบต.) ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็น อบต.หนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นจํานวนมากถึง 6 แห่ง แต่มีเพียง 2 แห่งเท่านั้นที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ หุ่นเหล็กโคราช และวัดป่าภูผาสูง ซึ่งอาจเป็นเพราะ อบต.ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวจากการศึกษาของ นันทพร อติเรกโชติกุล (2558) เรื่อง "การรับรู้และความต้องการข่าวสารประชาสัมพันธ์:

กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ ต.มะเกลือใหม่ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา” พบว่า การประชาสัมพันธ์เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งในด้านการบริหารจัดการ ซึ่ง อบต.ตระหนักดีในปัญหาดังกล่าว โดย อบต. ยังขาดการวางแผนด้านการประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ยังขาดความเข้าใจด้านการประชาสัมพันธ์และทักษะด้านการสื่อสาร สื่อประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ และขาดการประเมินผล

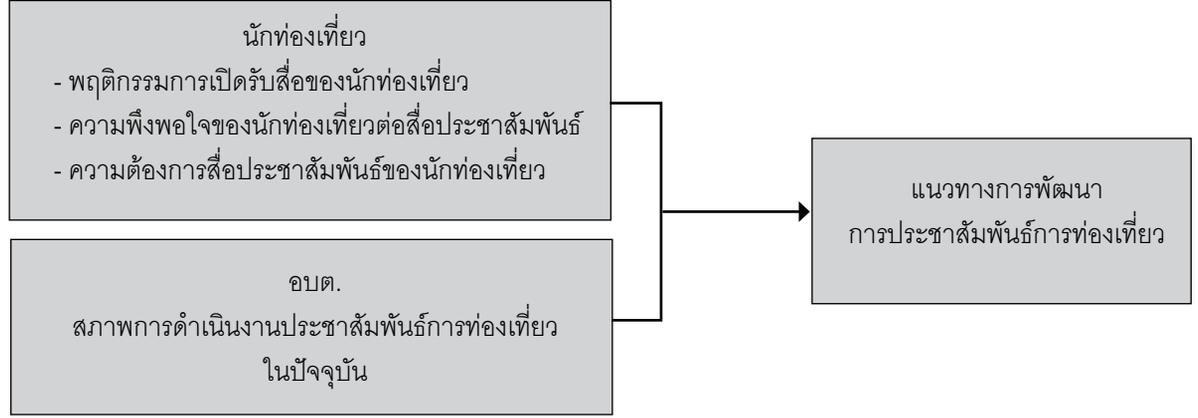
การประชาสัมพันธ์ถือเป็นช่องทางสื่อสารที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีให้เกิดขึ้น การประชาสัมพันธ์สามารถสร้างมุมมองให้เห็นกว้างมากขึ้นในเวทีสาธารณะ การประชาสัมพันธ์ยังเป็นกลวิธีในการสื่อสารให้เกิดการรับรู้ และมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งความเข้าใจและการยอมรับจากผู้รับสาร รวมทั้งเป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและสาธารณชน ในส่วนของนักท่องเที่ยวการประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ไม่ได้ ความท้าทายสำคัญคือการกำหนดวิธีที่จะมีผลกระทบมากที่สุด ในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยว การสร้างภาพลักษณ์ในทางที่ดี การเพิ่มการรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์อาจจะเป็นสะพานไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนทัศนคติจากเดิม (Petrovici, 2014, p. 67) จะเห็นได้ว่า

การประชาสัมพันธ์สามารถสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากขึ้น อันจะนำมาซึ่งการสร้างรายได้และเศรษฐกิจที่ดีให้แก่ชุมชน จากที่กล่าวมา ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้านการบริหารจัดการ และเป็นการเสริมสร้างบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีทักษะและขีดความสามารถด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน อันจะส่งผลโดยรวมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการเปิดรับสื่อเพื่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่
3. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ อบต.มะเกลือใหม่ และประชากรตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของ อบต.มะเกลือใหม่ แกนนำชุมชน และผู้รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 6 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ อบต.มะเกลือใหม่ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เลือกกลุ่ม

ตัวอย่างแบบบังเอิญ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, น. 46) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากร กำหนดความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% จำนวนตัวอย่างควรจะเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 384 คน และเพื่อให้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นไปอย่างครอบคลุม จึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากแหล่งท่องเที่ยว 6 แห่ง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ของ อบต. มะเกลือใหม่ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และผู้รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยวและจำหน่ายของที่ระลึกในพื้นที่ อบต.มะเกลือใหม่ จำนวน 6 คน รวมจำนวน 11 คน โดยมีรายชื่อนามผู้ร่วมเวทีชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจากสถานที่ท่องเที่ยว

ที่	สถานที่ท่องเที่ยว	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	หุบเหล็กโคราช	150
2	วัดป่าภูผาสูง	100
3	วัดใหม่สันติ	70
4	วัดวะภูแก้ว	30
5	สวนเบญจมาศ	30
6	กาแพดงมะไฟ	20

ตารางที่ 2 รายชื่อนามผู้ร่วมเวทีชุมชนแกนนำด้านการท่องเที่ยว

ที่	ชื่อ	อาชีพ/ตำแหน่ง
1	นายสมพงษ์ ไชยเฉลิม	นายก อบต.มะเกลือใหม่
2	นายสมบัติ ปรีปะปา	รองนายก อบต.มะเกลือใหม่ (ตัวแทนวัดวะภูแก้ว)
3	นางสพอย ชัยประเสริฐ	ประธานสภา อบต.มะเกลือใหม่
4	นายประเสริฐ ไชยสุข	ปลัด อบต.มะเกลือใหม่
5	แม่ชีเนตรนภา สุทธิรัตน์	ผู้แทนวัดใหม่สันติ
6	นายเกียรติศักดิ์ กตกุลสัญญา	ผู้ประกอบการสวนเบญจมาศ
7	นายดอน วัชขุนทด	ผู้แทนวัดป่าภูผาสูง
8	นายจรัญ ศรีวิสวัสดิ์	ตัวแทนผู้ประกอบการหุบเหล็กโคราช
9	นายนาคดล ม่วงแก้ว	ผู้ประกอบการกาแพดงมะไฟ
10	นางจำปี วงษ์สอน	ส.อบต.ม.4 (ตัวแทนผู้ประกอบการของที่ระลึก)
11	นางสาวหนึ่งฤทัย ภู่มาก	จนท.ปชส. อบต.มะเกลือใหม่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตอบแบบสอบถามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

นำแบบสอบถามไปทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try Out) กับประชาชนใน อบต.มะเกลือใหม่ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ คอนบาค (Cronbach) จากการทดสอบค่าความเชื่อมั่นมีค่า 0.859

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ อบต.มะเกลือใหม่ และศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของ อบต.มะเกลือใหม่ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 6 แห่ง ดังตารางที่ 1

4.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ เก็บข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่มเลือกแบบเจาะจง เลือกบุคคลจากระดับผู้บริหารและ ผู้ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน และ ผู้รับผิดชอบสถานที่ท่องเที่ยวและผู้อำนวยการของที่ระลึก จากสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 6 แห่ง รวมจำนวน 11 คน ดังตารางที่ 2

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา

(Descriptive Statistics) ในรูปการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้วยการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนำมาถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา (Content Analysis) รวมทั้งการสังเกตและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยว รับทราบข้อมูลจากคนในครอบครัวจากป้ายประชาสัมพันธ์และญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย = 3.79, 3.60 และ 3.57 ตามลำดับ)

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต.พบว่าภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของ อบต. ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์บอร์ดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่ของ อบต. (ค่าเฉลี่ย = 3.20, 2.99 และ 2.61 ตามลำดับ)

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต.มะเกลือใหม่ นั้นพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการเนื้อหาข่าวสารประชาสัมพันธ์คือข้อมูลด้านเส้นทาง การเดินทาง ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลด้านร้านอาหาร (ค่าเฉลี่ย = 3.95, 3.92 และ 3.49 ตามลำดับ) สำหรับความต้องการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ คือ ต้องการให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเว็บไซต์ป้ายประชาสัมพันธ์ และศูนย์บริการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.93, 3.81 และ 3.52 ตามลำดับ)

4. สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่า ยังขาดข้อมูลประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวที่ทันสมัยและสื่อประชาสัมพันธ์มีจำนวนน้อย รวมทั้งเนื้อหาขาดการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังสถานที่ท่องเที่ยวและข้อมูลของที่ระลึกและขาดสื่อ

ประชาสัมพันธ์ที่มีเอกลักษณ์ในรูปของสัญลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่ใช้หุ่นเหล็กแบบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสำหรับแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ อบต. พบว่า ควรใช้เว็บไซต์เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ให้ข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็วที่สุด และต้องมีบุคลากรที่มีความชำนาญรวมทั้งมีความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีหลายภาษา และควรมีข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ควรคำนึงถึงวิถีชีวิตของชุมชนประการสำคัญ อบต. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยขออภิปรายผลในสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ด้านพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลจากคนในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรุณรัตน์ ปิณฑน์โอภาส (2554, น. 145) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหนขึ้นกับความคล้ายคลึงกันของความเชื่อ ค่านิยม สถานะทางสังคม ฯลฯ

2. ด้านความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ อบต. มะเกลือใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสื่อเว็บไซต์ทั้งนี้การได้รับความพึงพอใจดังกล่าวเกิดจากการเลือกเปิดรับสื่อตามลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ สื่อที่สามารถจัดหามาได้เลือกสื่อที่ไม่ต้องใช้เวลาพยายามมาก เลือกสื่อที่สอดคล้อง กับความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของตน เลือกสื่อที่ตนสะดวกเลือกสื่อตามความเคยชิน (อรุณรัตน์ ชินวรรณ, 2553, น. 56-57)

3. ด้านความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ อบต. มะเกลือใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการเนื้อหา ด้านเส้นทาง การเดินทาง โดยมีความต้องการให้เผยแพร่ในรูปแบบเว็บไซต์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมร ทองดี (2551, น. 135-136) เรื่องปัจจัยด้านความต้องการในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4. ด้านสภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่าหาก อบต. ต้องการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรจะเลือกสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรุณรัตน์ ชินวรรณ (2553, น. 186-187) ที่ได้กล่าวในลักษณะเดียวกันเกี่ยวกับการเลือกสื่อประชาสัมพันธ์ว่าควรพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้แก่ คุณลักษณะของสื่อประชาสัมพันธ์ ความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยมของกลุ่มเป้าหมายต้องเป็นสื่อที่หาได้ด้วยความสะดวก รวดเร็วหรือจัดซื้อได้โดยง่าย ราคาไม่แพง และเป็นสื่อที่กลุ่มเป้าหมายมีความคุ้นเคย

5. ด้านแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพบว่า ชุมชนต้องการให้ อบต. เพิ่มสื่อและข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้มากขึ้นและทันสมัย นอกจากนี้ต้องการให้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอเอกลักษณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว อบต. ควรเน้นสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเว็บไซต์โดยให้มากกว่าภาษาไทย และเห็นว่า อบต. ต้องมีความพร้อมในการจัดหาบุคลากรผู้ที่มีความชำนาญและมีความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งเห็นว่าวิถีชีวิตของคนในชุมชนมะเกลือใหม่สามารถเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่ช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้ ประการสำคัญ อบต. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 อบต. และชุมชนควรมีความพร้อมที่จะให้บริการด้านข้อมูลกับนักท่องเที่ยว และควรใช้การสื่อสารผ่านเว็บไซต์ นอกจากนี้ อบต. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และภาคีเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมของ อบต. มะเกลือใหม่ และภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว

2.2 ควรมีการศึกษาศักยภาพและแนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของพื้นที่ใกล้เคียงในเส้นทางที่เป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และช่องทางการสื่อสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในลักษณะเชื่อมโยง

เอกสารอ้างอิง

- วรรณสิริ โมรากุล. (7-9 มกราคม 2559). ท่องเที่ยวไทย ปี 58 ทำสถิติใหม่ โกยรายได้ทะลุเป้า 2.23 ล้าน. *ฐานเศรษฐกิจ*. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.thansettakij.com/2016/01/08/25115>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี (หสม.).
- นันทพร อติเรกโชติกุล. (2558). การรับรู้และความต้องการข่าวสารประชาสัมพันธ์: กรณีศึกษา อบต.มะเกลือใหม่ ต.มะเกลือใหม่ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(3), น. 21-26.
- สมร ทองดี. (2551). "จิตวิทยาประยุกต์เพื่อการสื่อสารในงานสารสนเทศ." ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 71). หน้า 112, 135-136. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อรวรรณ ปิลาพันธ์โสภาท. (2554). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณรัตน์ ชินวรรณ. (2553). *สื่อประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Petrovici, A. (2014). Public Relations in Tourism. *A Research on the perception of the Romanian Public Upon Responsible Tourism*. Retrieved December 25, 2018, from <https://www.science-direct.com/science/article/pii/S1877042814063885>

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยรูปแบบ Problem-based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ

A Comparison of Mathematics Learning Achievement and Analytical Ability in Matthayomsuksa 5 Using Problem-based Learning and Conventional teaching method

ณัฐพร เอี่ยมทอง^{1,*}, คมสัน ตรีไพบูลย์² และปริญญา ทองสอน²
Nattaporn Aiemthong^{1,*}, Komsan Treepiboon² and Parinya Thongsorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเมืองพิทยา 11 (มัธยมสาธิตพิทยา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยผู้วิจัยได้จับสลากห้องเรียนเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Random Selection) ได้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลองสำหรับจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มควบคุมสำหรับจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนปกติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนโดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning สูงกว่ารูปแบบการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบ Problem Based Learning สูงกว่ารูปแบบการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: Problem-based Learning ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131
M.A. Student in Curriculum and Instruction, Burapha University, Chonburi, 20131 Thailand

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131
Faculty of Education Burapha University, Chonburi, 20131 Thailand

*Corresponding author, e-mail: annnatt1@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to compare Mathematical learning achievement and analytical ability of Matthayomsuksa V students between before and after learning and between Problem-based learning (PBL) and Conventional learning (CL). The sample used in this study consisted of 49 students in 11 schools, Pattaya City Chonburi province, in the 2nd semester of academic year 2016. Two classrooms that were randomized or cluster random sampling, had different learning program, class 5/2 had 25 students and studied with PBL. While the other one which was 5/3 that had 24 students, studied with CL. The data was analyzed through mean, standard deviation and t-test using .05 level of significance.

The results of this research were as follow; 1) The mathematical learning achievement of the students taught by the PBL was significantly higher than before learning, 2) The analytical thinking ability of the students taught by the PBL was significantly higher than before learning, 3) The mathematical learning achievement of the students taught by PBL , was significantly higher than those taught by CL, and 4) The analytical thinking ability of the students taught by PBL , was significantly higher than those taught by CL.

Keywords: Problem-based learning, Mathematics learning Achievement, Analytical Ability

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของประเทศไทย กำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นเป็นเป้าหมายหลักเพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เยาวชน สามารถนำความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดของแต่ละบุคคล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท, 2551, คำนำ) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม

จากการพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2558 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองพัทยา 11 (มัธยมสาธิตพัทยา) มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมาตรฐาน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2559) ซึ่งแสดงถึงนักเรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ขาดการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์ในชีวิตประจำวันหากไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป

Problem-based Learning เป็นการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการการสำรวจเพื่อตอบคำถามสิ่งที่อยากรู้หรืออยากเห็นข้อสงสัย (Barell, 1998, p. 7) และเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นดังรายงานการวิจัยของศุภิสรา โททอง (2547, น. 89) ได้ศึกษาในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มทดลองเท่ากับ 17.55 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มควบคุม เท่ากับ 15.15 ซึ่งกล่าวได้ว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยรูปแบบ Problem-based Learning มีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือของ สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลักษณะสำคัญของการสอนโดยรูปแบบ Problem-based Learning ตามแนวคิดของบาร์รอว์ส (Barrows, 1996, pp. 5-6) มีดังนี้ 1) การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) การเรียนโดยกลุ่มย่อยประมาณ 5-8 คน 3) ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้แนะแนวทาง 4) รูปแบบของปัญหามุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลและกระตุ้น

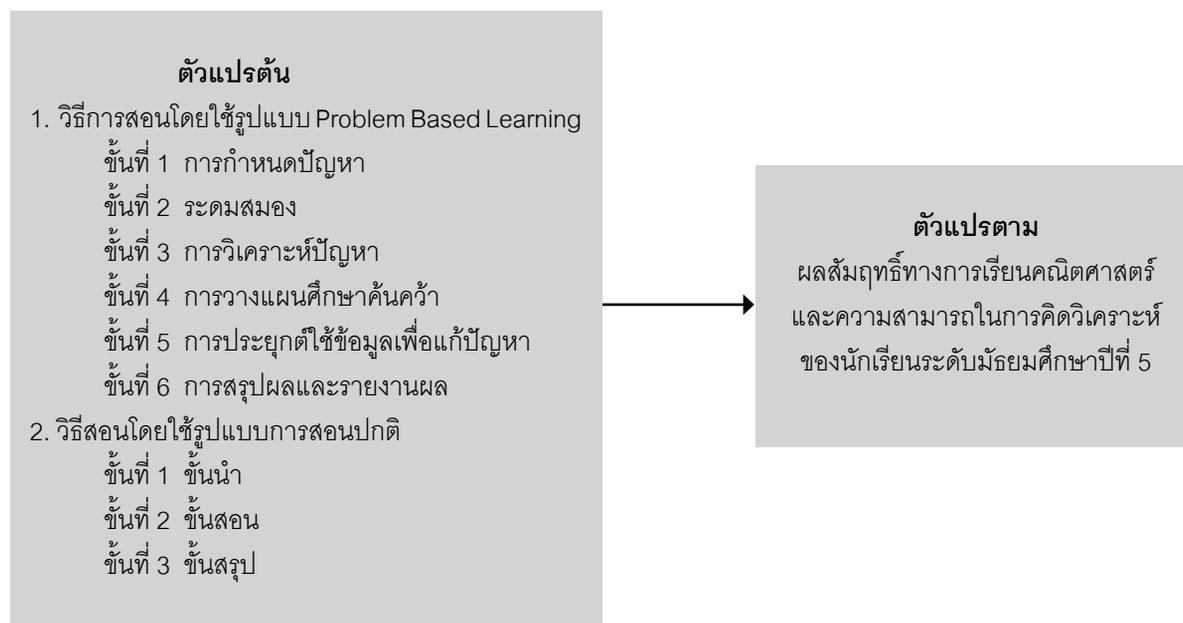
การเรียนรู้และปฏิบัติได้จริง 5) ปัญหาต้องเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะแก้ปัญหา 6) ผู้เรียนได้ความรู้ใหม่โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การสอนโดยรูปแบบ Problem-based Learning สามารถพัฒนากระบวนการคิดและการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนโดยรูปแบบ Problem-based Learning กับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติโดยกำหนดแนวทางการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Problem-based Learning
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Problem-based Learning
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Problem-based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Problem-based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีหน้าที่สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ โดยมีรายละเอียดของข้อมูลดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเมืองพัทยา 11 (มัธยมสาธิตพัทยา) จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยผู้วิจัยได้จับสลากห้องเรียนเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Random Selection) ได้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลองสำหรับจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มควบคุมสำหรับการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning เรื่องทฤษฎีกราฟเบื้องต้น จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกำหนดปัญหา ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหา 2) ขั้นระดมสมองนักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ปัญหา 3) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข 4) ขั้นวางแผนศึกษาค้นคว้า นักเรียนร่วมกันวางแผนหาแนวทางแก้ไข 5) ขั้นสร้างประเด็นการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปแนวทางของกลุ่ม 6) ขั้นสรุปและรายงานผล นักเรียนร่วมกันนำเสนอแนวทางการแก้ไข โดยคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

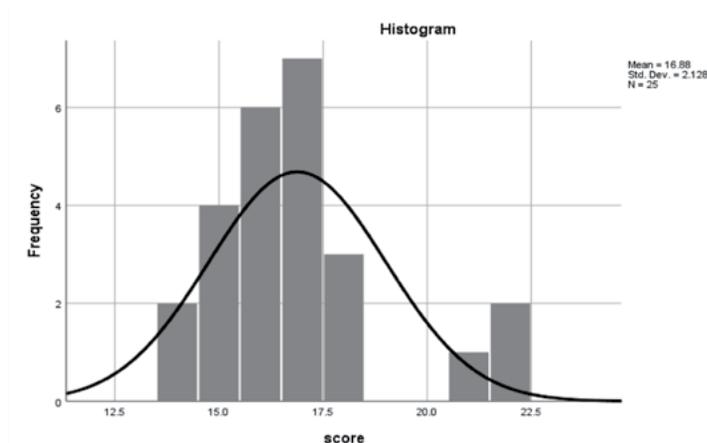
2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนปกติ จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ ครูนำนักเรียนอภิปรายเนื้อหา 2) ขั้นสอน ครูสอนเนื้อหาให้นักเรียน 3) ขั้นสรุป ครูสรุปเนื้อหาที่สอนให้นักเรียน โดยคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องทฤษฎีกราฟเบื้องต้น เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรับแก้แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ไม่ต่ำกว่า 0.2 หาค่าความยากง่าย (P) ตั้งแต่ 0.20-0.80 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 โดยใช้สูตร KR-20 ตามวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องทฤษฎีกราฟเบื้องต้น เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก 20 ข้อ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ปรับแก้แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ไม่ต่ำกว่า 0.2 หาค่าความยากง่าย (P) ตั้งแต่ 0.20-0.80 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และได้ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.71 โดยใช้สูตร KR-20 ตามวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย จึงทำการทดสอบการแจกแจงแบบปกติของคะแนนด้วยการตรวจสอบโดยใช้กราฟฮิสโตแกรม (Histogram) ดังนี้

ภาพที่ 2 กราฟแสดงการแจกแจงของข้อมูล

พิจารณาจากกราฟ พบว่าค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานและค่าฐานนิยม มีความใกล้เคียงกัน มีความเบ้เล็กน้อย และมีความโด่งต่ำกว่าโค้งปกติเล็กน้อย แสดงว่าการแจกแจงของข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับปกติ จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกตินำไปทดสอบค่าที (t-test) ได้ต่อไป

4. ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน คือ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning

คะแนน	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	25	9.72	2.89	24	10.803*	.000
หลังเรียน	25	16.84	2.03			

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning

คะแนน	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	25	5.88	1.64	24	11.854*	.000
หลังเรียน	25	11.16	1.77			

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ

กลุ่มทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
PBL	25	16.84	2.03	23	2.778*	.011
ปกติ	24	14.29	3.72			

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning สูงกว่ารูปแบบการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning กับรูปแบบการสอนปกติ

กลุ่มทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
PBL	25	11.16	1.77	23	6.096*	.000
ปกติ	24	7.96	2.24			

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning สูงกว่ารูปแบบการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นเพราะด้วยวิธีการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวันที่ ต่อเพ็ง (2553, น. 10) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนที่เริ่มจากผู้สอนนำปัญหาที่แปลกใหม่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และนำความรู้จากประสบการณ์เดิมมาใช้แก้ปัญหาและนำเสนอผลงานได้

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการสอนด้วย

วิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มุ่งเน้นกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิดและปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักมาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ (2550, น. 8) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ 6 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นเชื่อมโยงปัญหาและระบุปัญหา 2) ขั้นกำหนดแนวทางที่เป็นไปได้แก่นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการศึกษา 3) ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) ขั้นสังเคราะห์ความรู้ 5) ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6) ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าด้วยวิธีการสอนแบบปกติ เป็นเพราะรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีการจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

ซึ่งสอดคล้องกับวิลาคินี อินทร์ชู (2551) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าด้วยวิธีการสอนแบบปกติ เป็นเพราะรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ หรือเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทศนา แชมมณี (2552, น. 137) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การสร้างสถานการณ์ที่ท้าทายและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน จะช่วยให้นักเรียนสืบค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีการสอนโดยใช้รูปแบบ Problem-based Learning ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรพัฒนาสถานการณ์ให้ท้าทายและสร้างความสนใจของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ทศนา แชมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เบญจมาศ เทพบุตรดี. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ทศนิยม*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

วันดี ต่อเพ็ง. (2553). *ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

วิลาคินี อินทร์ชู. (2551). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องอัตราส่วนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).

ศุภิสรา โททอง. (2547). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับการสอนตามคู่มือของ สสวท. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องการวัดความยาวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท. (2551). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ส เจริญ การพิมพ์.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). *สทศ. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2558*. TIETS News, 51, น. 3-5 สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.niets.or.th/index.php/downloads/view1/30>.

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2550).

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ:

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.

Barell, J. (1998). *PBL an Inquiry Approach*. Illinois:

Skylight Training and Publishing.

Barrows. H. S. (1996). *Problem-Based Learning in*

Medicine and Beyond: A Brief Overview.

San Francisco: Jossey-Bass.

กระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

The creative procedure is about Choreography of Nakhon Ratchasima Dramatic Arts College

วิทยา สมบูรณ์สุข^{1,*} และ สุภาวดี โปธิเวชกุล²
Wittaya Somboonsuk^{1,*} and Supawadee Phothiwachakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา โดยผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาจากเอกสาร สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงทั้ง 5 ชุด ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา มีกระบวนการ 11 ขั้นตอนในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ 1) ผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมามอบหมายนโยบาย 2) การลงพื้นที่ 3) แนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการระบุนามสำคัญของเนื้อหา 4) รูปแบบการแสดง 5) แต่งทำนองเพลง 6) การออกแบบเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ 7) การประดิษฐ์ท่ารำ หรือการสร้างสรรค์ท่ารำ 8) คัดเลือกผู้แสดง 9) การซ้อมการแสดง 10) การตรวจสอบท่ารำในการสร้างสรรค์ท่ารำของกลุ่มผู้สร้างสรรค์ชุดการแสดง 11) การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างสรรค์, นาฏยประดิษฐ์, วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

ABSTRACT

The purpose of this research is studied about creative procedure of The Choreography of Nakhon Ratchasima Dramatic Arts College

The data were obtained from different source observer and interview. Results showed the procedure for creating the Artificial Dance of Nakhon Ratchasima Dramatic Arts College has 11 procedures in designing the dance posture; 1) Executive policies, 2) Survey area into reality, 3) Conceptual for the content guides, 4) Mind set for the show, 5) Song composing, 6) Designing the costume and property, 7) Designing dance posture, 8) Selected performer, 9) Rehearsal for show, 10) Verifying the dance posture of group performers, and 11) Verifying of Choreography from Specialists.

Keywords: Creative procedure, Choreography, Nakhon Ratchasima Dramatic Arts College

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ 10300
M.F.A. Student in Proforming Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300, Thailand

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ 10300

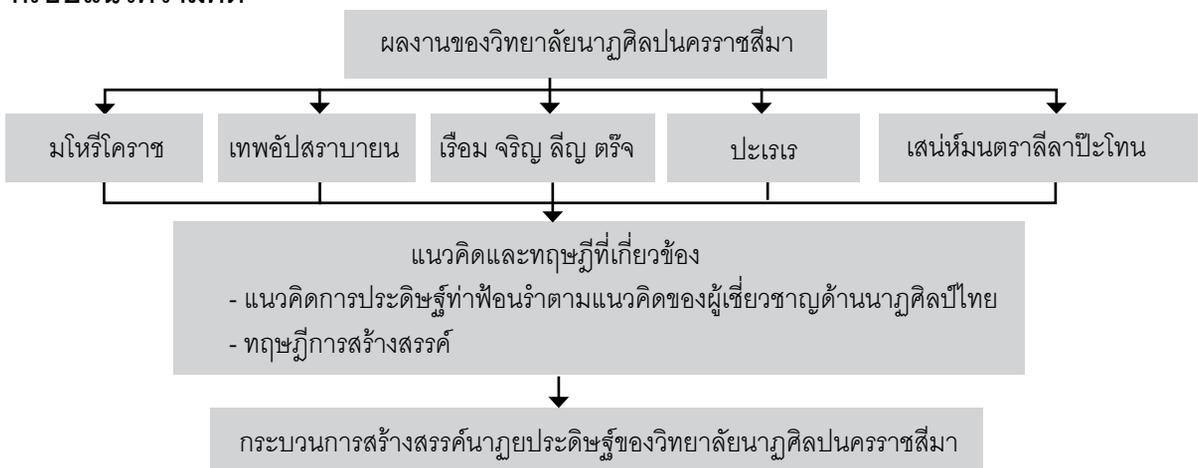
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300, Thailand

* Corresponding author, e-mail: mr.somboonsuk@gmail.com

บทนำ

วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเป็น 1 ใน 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์ที่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ตรงในการจัดการศึกษา ส่งเสริมสืบสานอนุรักษ์ สร้างสรรค์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และเนื่องจากวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพร้อมทั้งความสามารถของบุคลากรของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาทั้งด้านนาฏศิลป์และดนตรี จึงมีความสามารถส่งเสริมงานนาฏศิลป์ในด้านการอนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นเมืองและการสร้างสรรค์โดยเฉพาะงานทางด้านนาฏยประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในจังหวัดนครราชสีมา ได้เผยแพร่จนเป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ชื่นชมนาฏยประดิษฐ์ ในรูปแบบวัฒนธรรมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนเป็นที่ประจักษ์ซึ่งนาฏยประดิษฐ์เหล่านั้น สะท้อนให้เห็นคติ ความเชื่อ วิถีชีวิต ของชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมักจะถูกนำไปใช้ในการแสดงประกอบจิตรภาพหรืองานแสงสีเสียงที่หน่วยงานต่าง ๆ ขอความสนับสนุนให้วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเป็นหนึ่งในการแสดงแสงสีเสียงในงานประเพณีต่าง ๆ รวมไปถึงการขออนุญาตเข้ามาศึกษาในรูปแบบอาศรมศึกษาผลงานนาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อใช้ในการสอบประมวลทักษะทางด้านศิลปะการแสดงพื้นเมืองในระดับอุดมศึกษา

กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเพื่อเป็นแนวทางให้กับการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์แก่บุคคลที่สนใจ ในการประดิษฐ์ชุดการแสดงพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานนาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์จากแบบสำรวจความนิยมผลงานนาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาจากความคิดเห็นศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา จำนวน 100 คน ผลการสำรวจผลงานที่ได้รับความนิยมเผยแพร่มากที่สุด จำนวน 5 ชุดการแสดง ได้แก่ มโหรีโคราช เทพอัปสรabayon เสน่ห์มนตราลีลาปะโทน ปะเรเร และเรือม จริฎู ลีฎู ตรึง ซึ่งทั้ง 5 ชุดการแสดงเป็นชุดที่แสดงถึงเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างครบถ้วน ได้แก่ การนำวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ธรรมชาติในท้องถิ่นภูมิปัญญาของชาวบ้าน รวมไปถึงภาพจำหลักจากโบราณสถานในชุมชนมาใช้เป็นแนวในการประดิษฐ์ท่ารำเพื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเป็นการอนุรักษ์มรดกการแสดงพื้นบ้านสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

วิธีการดำเนินงาน

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 4 วิธี ได้แก่ ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์และการมีส่วนร่วมในการซ้อมนักแสดงของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา สำหรับแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและสังเกตการณ์ ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อนำไปใช้ในภาคสนามสำหรับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องเพียงพอและมีประสิทธิภาพเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้จัดให้เป็นหมวดหมู่ และเรียบเรียงข้อมูล โดยใช้การวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ สรุปเรียบเรียงเป็นลายอักษรโดยนำข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย และการสัมภาษณ์มาอ้างอิง

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ทั้ง 5 ชุดการแสดงซึ่งถูกสร้างในปี 2537 ถึงปี 2559 โดยเริ่มตั้งแต่การก่อตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเป็นหน่วยงานที่ขยายออกมาจากกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม คือการอนุรักษ์ เผยแพร่ มรดกวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ รวมทั้งการให้การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเปิดทำการเรียนการสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 ในระดับนาฏศิลป์ชั้นต้น ถึงประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง ต่อมาในปี พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้ปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ส่วนการศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง เป็นการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศ หรือความสามารถพิเศษ ด้านดนตรี และนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์จึงปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ วิชาชีพพื้นฐาน ในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ) และตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 วิทยาลัยได้ดำเนินการเปิดการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี ต่อมาในปีการศึกษา 2552 จึงเปิดให้การศึกษามากขึ้นอีก 1 สาขาวิชาได้แก่ สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา นอกจากนโยบายของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในด้านศิลปวัฒนธรรมแล้วยังมีนโยบายสนับสนุน ส่งเสริมการวิจัย หรืองานสร้างสรรค์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ นำไปสู่ความเป็นเลิศด้านนาฏดุริยางคศิลป์

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

1. ผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ได้มีนโยบายคณะคุณครูในวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาจัดทำนาฏยประดิษฐ์ ขึ้นเพื่อเป็นการบริการวิชาการให้แก่ชุมชนที่ต้องการให้วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาจัดแสดงเพื่อใช้ในโอกาสต่าง ๆ รวมไปถึงการคัดเลือกชุดการแสดงจากศิลปินพันธ์ของนักศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา เพื่อมาใช้เป็นชุดการแสดงประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

2. การลงพื้นที่ จากการได้รับมอบหมาย นโยบายแล้วทางคณะครูวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาจะทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ทำการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์

3. แนวความคิดในการสร้างสรรค์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาผู้ได้แนวคิดมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความหลากหลาย ส่งผลให้

ผู้สร้างสรรค์ได้นำหัวข้อมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง ซึ่งในการวางแนวคิดมาสร้างสรรค์ชุดการแสดง ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะนำแนวคิดมาสร้างสรรค์เป็นชุดการแสดง ทั้งนี้ถ้าหากจะนำแนวความคิดที่ไม่เหมาะสม เช่น การนำแนวความคิดเกี่ยวกับทำนองเพลง เครื่องดนตรีท้องถิ่น และการละเล่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีขั้นตอนกรรมวิธียุ่งยากในการอธิบายให้ผู้ชมเข้าใจยากมาสร้างสรรค์ชุดการแสดง ก็จะสื่อความหมายของชุดการแสดงไม่ชัดเจน ทำให้ชุดการแสดงนั้นไม่ชัดเจน และไม่ได้รับความนิยม ซึ่งชุดการแสดงทั้ง 5 ชุด ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรณีศึกษา เป็นชุดที่นำออกเผยแพร่มากที่สุด แสดงให้เห็นถึงการวางแนวความคิดที่มีขั้นตอนกระบวนการที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจได้อย่างชัดเจน จนทำให้ 5 ชุดได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน

4. รูปแบบจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาได้แบ่งชุดการแสดงต่าง ๆ ออกเป็นชุดการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นมาตั้งแต่อดีตและที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้จัดกลุ่มการแสดงต่าง ๆ ที่ได้แบ่งตามประเภท คือ 1) นาฏยประดิษฐ์ที่มาจากงานศิลปะหัตถกรรม วิถีชีวิต 2) นาฏยประดิษฐ์ที่ได้มาจากทำนองเพลง เครื่องดนตรีท้องถิ่นและการละเล่น 3) นาฏยประดิษฐ์ที่มาจากพิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อ 4) นาฏยประดิษฐ์ที่เลียนแบบกิริยาท่าทางของสัตว์และชมความงามของธรรมชาติ 5) นาฏยประดิษฐ์แบบโบราณคดี

5. แต่งทำนองเพลงจากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การแต่งทำนองเพลงของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาได้แต่งทำนองเพลงเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของชุดการแสดง ซึ่งทำนองดนตรีที่เกิดขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์สำหรับใช้ประกอบการแสดงและดนตรีการขับร้องเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและถ่ายทอดตามอารมณ์ของเพลงและชุดการแสดงนั้นๆ

6. การออกแบบเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาจำเป็นต้องเลือกผ้าให้

เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นการเลือกใช้ผ้าจึงควรพิจารณาเลือกผ้าที่ใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างแท้จริง ส่วนอุปกรณ์ที่นำมาใช้ประกอบการแสดงเลือกที่เหมาะสมและใกล้เคียงกับความเป็นจริงรวมถึงให้สอดคล้องกับชุดการแสดง

7. การประดิษฐ์ท่ารำ หรือการสร้างสรรค์ท่ารำของชุดการแสดงแต่ละชุดให้ออกมาเป็นท่ารำรำแต่ละท่าจากการสัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ บัวบุตร ผู้วิจัยพบว่าครูภาคนาฏศิลป์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ร่วมกันประชุมและเสนอแต่ละท่าพร้อมกับให้แต่ละคนดูเพื่อพิจารณาท่ารำให้เหมาะสมกับจังหวะทำนองเพลงและความสอดคล้องเข้ากับเนื้อหาชุดการแสดงเมื่อทุกคนเห็นว่าเหมาะสมก็จะนำทำนั้น ๆ มาร้อยเรียงตั้งแต่ท่าแรกจนถึงท่าสุดท้าย พร้อมร่วมกันสรุปและคิดรูปแบบการแปรแถวไปด้วยกัน (สัมภาษณ์ สมศักดิ์ บัวบุตร, 2558) แต่ในบางครั้งทำที่คณะคุณครู ภาคนาฏศิลป์ได้คิดมานั้นเมื่อนำมาถ่ายทอดกับนักแสดงนักแสดงทำได้แต่ออกมาไม่สวยก็จะมีมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยเพื่อให้ทำนั้นเกิดความสวยงามของท่ารำมากยิ่งขึ้น (สัมภาษณ์ ดร.เหตุทัย นัยโมกษ์, 2559)

8. คัดเลือกผู้แสดง ผู้วิจัยพบว่าคัดเลือกผู้แสดงของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา จะแบ่งผู้แสดงออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่รูปร่างเล็ก กลุ่มที่มีรูปร่างสูงใหญ่ กลุ่มที่ใช้ผู้แสดงคละกันทั้งรูปร่างเล็กและรูปร่างสูงใหญ่ กลุ่มที่รูปร่างเล็กจะเป็นผู้แสดงที่มีขนาดตัวเตี้ยและเล็กเหมาะสำหรับชุดการแสดงชายหญิงหรือชุดระหว่างผู้ชายและผู้หญิง กลุ่มที่มีรูปร่างสูงใหญ่จะเป็นผู้แสดงที่มีขนาดสูงโปร่งเหมาะที่จะได้แสดงชุดหญิงล้วน หรือชายล้วน กลุ่มใช้นักแสดงรูปร่างเล็ก กลาง ใหญ่ผสมกันนิยมใช้กับการแสดงหญิงหรือชายล้วนมากกว่าชายคู่หญิง

9. การซ้อมการแสดง การซ้อมการแสดงของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาจะซ้อมการแสดงหลังเลิกเรียน หรือแล้วแต่งาน ครูผู้ทำการฝึกซ้อมแจ้งให้รับทราบวันและเวลาสถานที่ในการทำการฝึกซ้อมชุดการแสดง จะมีการแจ้งรายชื่อผู้แสดงให้รับทราบโดยจะมีครูผู้ทำการฝึกซ้อมควบคุมชุดการแสดงและมีนักดนตรี

พร้อมทั้งครูผู้ควบคุมการฝึกซ้อมทั้งการแสดง ครูผู้ควบคุมการฝึกซ้อมจะแจ้งรายชื่อนักเรียนให้ทราบว่ามีนักเรียนต้องซ้อมชุดอะไรบ้าง จะทำการฝึกซ้อมย่อย และซ้อมใหญ่จนนักเรียนเกิดความชำนาญสามารถที่จะออกเผยแพร่ชุดการแสดงได้โดยไม่มีผิด จึงหว่า ท่ารำ การแปรแถว โดยรูปแบบในการซ้อมนั้นจะแยกซ้อมนักแสดงกับนักดนตรี โดยมีครูผู้ควบคุมคอยดูแล เมื่อเกิดความชำนาญจึงให้นักแสดงและนักดนตรีซ้อมพร้อมกัน ถ้านักแสดงยังปฏิบัติไม่ได้ครูผู้ควบคุมการฝึกซ้อมจะเลื่อนเวลาการฝึกซ้อมออกไปจนกว่าครูผู้ควบคุมการซ้อมจะพอใจ ในชุดการแสดงนั้น ๆ (สัมภาษณ์ นางสาววิภาภรณ์ ฝ่ายเพ็ญ, 2559)

10. การตรวจสอบท่ารำในการสร้างสรรค์ท่ารำของกลุ่มผู้สร้างสรรค์ชุดการแสดงจะมีการประชุมและให้นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกในการแสดงชุดนั้น ๆ ซึ่งจะให้กับคณะครูดูท่ารำ เครื่องแต่งกาย ดนตรีประกอบการแสดง ท่ารำตั้งแต่ท่าแรกจนถึงท่าสุดท้าย จากนั้นร่วมกันสรุปและแก้ไขข้อบกพร่องในท่ารำ เครื่องแต่งกาย จึงหว่าทำนองเพลงเพื่อความสอดคล้องกับชุดการแสดง ก่อนที่จะนำออกแสดง

11. การตรวจสอบท่ารำโดยผู้เชี่ยวชาญ ชุดการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นจะนำออกแสดง จะต้องมีการตรวจสอบชุดการแสดงทั้งท่ารำ การแต่งกาย จึงหว่าทำนองเพลง จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย (สัมภาษณ์ นางพนารัตน์ ศิลแสน , 2560)

สรุป ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาทั้ง 5 ชุด มีกระบวนการในการประดิษฐ์ชุดการแสดงที่มีการวางแผนในการจัดการขององค์กรที่มีความเป็นระเบียบแบบแผนทำให้การสร้างสรรคผลงาน การหาข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและจากบุคคลต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ มีการตรวจสอบทั้งภายในองค์กร และการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ชุดการแสดงมีความน่าเชื่อถือและมีความน่าสนใจ ซึ่งสามารถนำกระบวนการในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาไปปรับใช้ได้ในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

กระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ได้นำแนวคิดโครงสร้างท่ารำนานาฏศิลป์ไทย แนวคิดการประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการสร้างสรรค โดยมีข้ออภิปรายผลกระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา มีประเด็น ดังนี้

กระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ได้มีกระบวนการในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์อย่างเป็นระเบียบ มีการวางแผนตามสายงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ซึ่งมีกระบวนการในการสร้างสรรค์ทั้งหมด 11 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา มอบหมายนโยบาย 2) การลงพื้นที่ 3) แนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการระบุความสำคัญของเนื้อหาที่สามารถตอบประเด็น 4) รูปแบบการแสดง 5) แต่งทำนองเพลง 6) การออกแบบเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง 7) การประดิษฐ์ท่ารำ 8) คัดเลือกนักแสดง 9) การซ้อมการแสดง 10) การตรวจสอบท่ารำในการสร้างสรรค์ท่ารำของกลุ่มผู้สร้างสรรค์ 11) การตรวจสอบท่ารำโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรคของเวสคอตและสมิท ที่ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมอง ที่รวมการดึงประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมา แล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ การจัดรูปแบบใหม่ของความคิดนี้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลกก็ได้ (ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ และ อูรารมย์ จันทมาลา, 2558, น. 57-59)

นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ทั้ง 5 ชุด มีกระบวนการในการสร้างสรรค์งานตามแนวคิดจาก 1) ทำนองเพลง เครื่องดนตรีท้องถิ่น และการละเล่น ได้แก่ 1.1) รำมโหรีโคราช 1.2) ปะเรเร 1.3) เสน่ห์มนตรา ลีลาปะไท 2) พิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อ ได้แก่ เรือมจรรย์ สี่ขวัญ ตรีจ 3) แบบโบราณคดี ได้แก่ เทพอัปสรายาน

การบรรจุเพลงในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเห็นว่าเพลงประกอบการแสดงมีความสำคัญอย่างมากจึงหระและทำนองของเพลงจะควบคุมการแสดงให้ผู้แสดงถ่ายทอดท่าทำให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ลักษณะเฉพาะด้านเพลง ในการแสดงนาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่มีอยู่ในท้องถิ่นประกอบการบรรเลงการในช่วงดนตรีปีพาทย์และการก้าวในช่วงดนตรีสากล มี 2 ลักษณะคือการบรรเลงเพลงประกอบการรำอย่างเดียวและการบรรเลงและการร้องประกอบการรำ การสร้างสรรค์ชุดเครื่องแต่งกายของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาพบว่า การสร้างสรรค์การสร้างสรรค์ชุดเครื่องแต่งกายออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

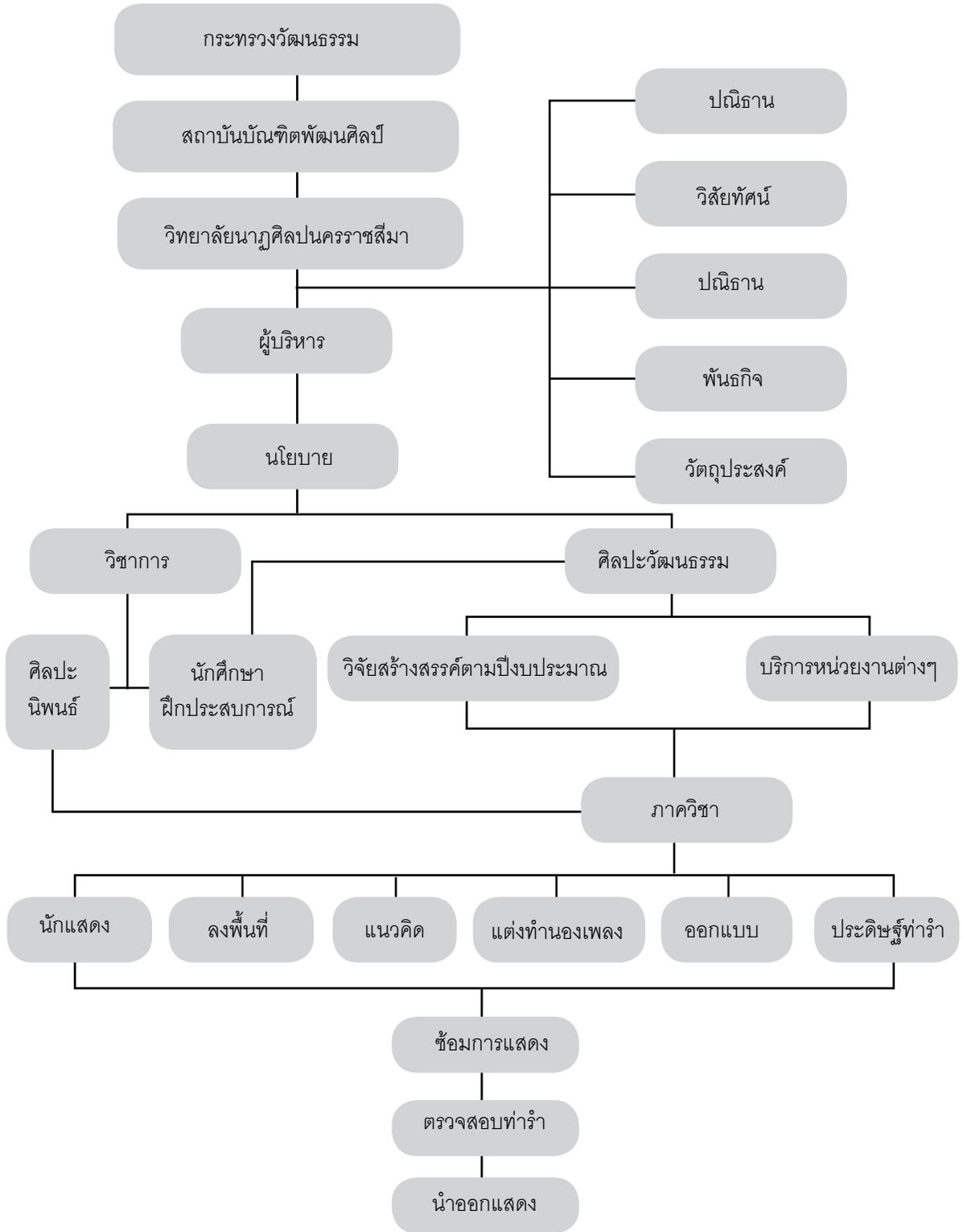
1. แบบดั้งเดิม เพื่อต้องการอนุรักษ์การแต่งกายแบบดั้งเดิมของเครื่องแต่งกายที่มีใช้อยู่ในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ ของชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์ได้แก่ 1) มโหรีโคราช 2) ประเวระ 3) เรือม จริฎ ลีฎ ตรัง

2. แบบที่ได้มาจากโบราณสถาน โบราณวัตถุ คือ ระบุว่าที่เป็นระบำแนวโบราณคดีผู้สร้างสรรค์ได้แทบเคียงยุคสมัยของโบราณสถานหรือโบราณวัตถุต่าง ๆ ว่าอยู่ในสมัยใดเพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงได้แก่ เทพอัปสรายาน

3. แบบผสมผสานระหว่างชุดแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ เป็นชุดการแสดงที่ผสมผสาน เอาชุดเครื่องแต่งกายที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ผสมผสานกับรูปแบบเครื่องแต่งกายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ เสน่ห์มนตราลีลา ปะโพน

รูปแบบแนวในการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ที่นำมาสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดมิติในการแสดง ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งลักษณะการการจัดแถวออกเป็น 5 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) ลักษณะแถวแบบทั่วไป 2) ลักษณะแถวรูปตัวอักษรภาษาอังกฤษ 3) ลักษณะแถวรูปเรขาคณิต 4) ลักษณะแถวเครื่องหมายสัญลักษณ์ 5) ลักษณะแถวแบบหลายมิติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักนาฏยประดิษฐ์นาฏศิลป์ไทยจากวิธีการประดิษฐ์ท่ารำ

ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย ที่ว่าท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่นจังหวัดทำนองเพลง เชื่องช้าหรือรวดเร็วมีลักษณะอ่อนหวานเศร้าหรือคึกคัก สนุกสนาน เมื่อรู้ทำนองเพลงและจังหวะของเพลงจึงกำหนดท่ารำให้เข้ากับลีลาของเพลงโดยยึดหลักความสัมพันธ์ของทำนองเพลงกับท่ารำ ไม่ควรนำแบบลีลาท่ารำของภาคอื่น ๆ มาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำให้คำนี้ถึงจุดมุ่งหมายของระบำรำฟ้อน ในชุดนั้น ๆ เลือกตัวแสดงให้เหมาะสมกับบทบาท ให้หยุดลีลาท่ารำเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ห้ามนำลีลาท่ารำ ในแต่ละภาคมาคิดประดิษฐ์ท่ารำปะปนในระบำชุดเดียวกัน ผู้ประดิษฐ์ท่ารำจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ต้องรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น ต้องมีความระมัดระวังถึงการแสดง ลีลาของท่ารำที่เชื่อมแม่ท่าจากท่าหนึ่ง ไปยังอีกท่าหนึ่ง ให้ดูสอดคล้องสวยงามกลมกลืนกัน การแปรแถวต้องยึดรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยและหลักการแสดงบนเวที โดยใช้พื้นที่บนเวทีมากที่สุด การแปรแถวจะต้องแปรแถวในท่าที่เป็นการเคลื่อนไหว (วิภาพร ฝ่ายเพ็ญ, 2556, น. 44-61)

ภาพที่ 2 แผนผังกระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา จึงขอเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งถัดไป ดังนี้

1. วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา นอกจากจะมีการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์แล้วยังมีการจัดการเรียนการสอนในการทำอุปกรณ์และเครื่องประดับสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวยังรอผู้ที่สนใจมาทำการศึกษาค้นคว้า

2. ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมาเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน

เอกสารอ้างอิง

ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ และอุรารมย์ จันทร์มาลา. (2554).

การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงาน
นาฏยศิลป์ไทย เชิงสร้างสรรค์ รูปแบบมาตรฐาน
ของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิภาพร ฝ่ายเพ็ญ. (2556). การสร้างสรรค์ฟอนพื้นบ้านอีสาน:
กรณีศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา).

วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา. (2547). เอกสารประกอบ
การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์การแสดงชุด "รามโหรี
โคราช" ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา.

นครราชสีมา: วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา.

_____. (2550). รามโหรีโคราช. นครราชสีมา: วิทยาลัย
นาฏศิลป์นครราชสีมา.

_____. (2550). ผลงานสร้างสรรค์การแสดง ชุด เรือม
จริญ ลีญู ตรึง. นครราชสีมา: วิทยาลัยนาฏศิลป์
นครราชสีมา.

_____. (2559). สารสนเทศวิทยาลัยนาฏศิลป์
นครราชสีมา. นครราชสีมา: วิทยาลัยนาฏศิลป์
นครราชสีมา.

จักรเย็บผ้า: การตัดเย็บสมัยใหม่ในการศึกษาของผู้หญิงไทย

Sewing Machine: Modern Sewing in Thai Women Education

จิตตมาศ จิระสฤติย์พร^{1,*} และวัชระ สินธุประมา²
Jittamas Jirasatitporn^{1,*} and Vachara Sindhuprama²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสำคัญและอิทธิพลทางความรู้ของจักรเย็บผ้าที่มีต่อการศึกษาของผู้หญิงไทย วิธีการศึกษาใช้การพรรณนาวิเคราะห์จากการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์ จากการศึกษา พบว่าการเดินทางเข้ามาของคณะมิชชันนารีได้ใช้จักรเย็บผ้าเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาสมัยใหม่แก่ผู้หญิงซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ทางเพศ การตัดเย็บสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อความรู้ของผู้หญิงมากขึ้นเมื่อชนชั้นนำฝ่ายในและรัฐมีบทบาทสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวผ่านการศึกษาของผู้หญิงอย่างต่อเนื่องอันเป็นส่วนเสริมสร้างบทบาทของผู้หญิงในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสในการประกอบอาชีพ

คำสำคัญ: จักรเย็บผ้า การตัดเย็บสมัยใหม่ การศึกษาของผู้หญิงไทย

ABSTRACT

This research aimed to study the essence and influence of knowledge of a sewing machine that reflected in Thai women education, and the analysis description were used as research tools. The research argued that a missionary who stayed in Siam at that time. They used sewing machine as a tool to manage modern women education which relevant to the value, faith, and the role of gender. Modern sewing has increasingly reflected on women knowledge when the elite women and the state continually added it through women education that encourage to women role in the society, especially an opportunity in occupation.

Keywords: Sewing Machine, Modern Sewing, Thai Women Education

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ 10200
M.A. Student in History, Thammasat University, Bangkok 10200, Thailand

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ 10200
Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Bangkok 10200, Thailand

*Corresponding author, e-mail: la.jittamas@gmail.com

บทนำ

การพัฒนาทางเทคโนโลยีนับตั้งแต่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการประดิษฐ์สร้างเทคโนโลยีต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีขนาดใหญ่อย่างเครื่องจักรไอน้ำหรือพลังงานไฟฟ้า ต่างมีบทบาทสำคัญต่อการเกิดสังคมอุตสาหกรรมในยุโรป แม้แต่เทคโนโลยีขนาดเล็กย่อมสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมขนาดใหญ่ได้เช่นเดียวกัน

บทความวิจัยนี้ให้ความสนใจกับ “จักรเย็บผ้า” ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีขนาดเล็กที่ประดิษฐ์ขึ้นภายใต้บรรยากาศของการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในช่วงปลายของระยะแรกในการปฏิวัติอุตสาหกรรม (ค.ศ. 1760-1840) เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการใช้ชีวิตและการผลิตให้กับมนุษย์มากขึ้น โดยอิลเลียส โอวี จูเนียร์ (Elias Howe, Jr) ชาวอเมริกันได้ประดิษฐ์จักรเย็บผ้าขึ้นเป็นเครื่องมือช่วยกรรขยาแทนการเย็บผ้าด้วยมือ (Siegel, 1984, p. 8) จดสิทธิบัตรในปี ค.ศ. 1846 และนำไปจัดแสดงในงานนิทรรศการครั้งใหญ่ (The Great Exhibition) ที่กรุงลอนดอนในปี ค.ศ. 1851 แต่กลับไม่ได้รับความนิยมซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันที่ไอแซค เมอร์ริตต์ ซิงเกอร์ (Isaac Merritt Singer) ได้พัฒนาจักรเย็บผ้าแบบใหม่ให้สามารถเย็บได้รวดเร็วและใช้งานได้ง่ายมากขึ้นและจดสิทธิบัตรในปี ค.ศ. 1851

ก่อนที่เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกอย่างจักรเย็บผ้าจะเกิดขึ้น การตัดเย็บถือเป็นพื้นฐานความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้หญิงต่องานตัดเย็บและซ่อมแซมเสื้อผ้าให้สมาชิกในครอบครัว การส่งต่อความรู้ในการตัดเย็บจึงเกิดขึ้นระหว่างแม่และลูกสาวด้วยการฝึกหัดเย็บเสื้อผ้าแบบผู้ใหญ่กับตุ๊กตาเพื่อให้เข้าใจทักษะของความเป็นผู้หญิง (womanhood) (Lawes, 2000, p. 48) อย่างไรก็ตามการเย็บด้วย “เข็ม” นั้นใช้เวลาในการทำที่นาน ทำให้หญิงชนชั้นกลางนิยมจ้างช่างเย็บผ้าหรือช่างตัดเสื้อผ้าผู้หญิง (Durack, 1998, p. 186) ที่มีประสบการณ์ทางทักษะในการเย็บแทนเพื่อย่นระยะเวลาให้เร็วขึ้น

เมื่อจักรเย็บผ้าประดิษฐ์ขึ้นในช่วงแรกกลับไม่ได้รับความนิยมและถูกต่อต้านจากช่างเย็บผ้า ซิงเกอร์ จึงใช้วิธีการนำจักรเย็บผ้าไปแสดงตามงานต่างๆ และจ้างหญิงสาวหน้าตาดีสาธิตวิธีการใช้งานเพื่อแสดงให้เห็นว่าจักรเย็บผ้าเหมาะสำหรับสุภาพสตรีผู้มีเกียรติ (วารยา พิมพ์ลักษณ์, 2553, น. 34) รวมถึงการโฆษณาแนะนำจักรเย็บผ้าในฐานะสิ่งประดิษฐ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการตัดเย็บเสื้อผ้าผ่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสืองานบ้านและนิตยสาร ทำให้จักรเย็บผ้าได้รับความนิยมและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้หญิง โดยเฉพาะกลุ่มหญิงชนชั้นกลางที่สนใจซื้อและว่าจ้างช่างตัดเสื้อผ้าให้สอนการใช้จักรเย็บผ้าโดยหวังเป็นการปลดปล่อยพวกเธอจากความยากลำบากในการเย็บด้วยมือและทำให้มีเวลารว่างในการพักผ่อนหรือทำงานบ้านในส่วนอื่น ๆ ได้มากขึ้น นอกจากนี้จักรเย็บผ่ายังช่วยสร้างรสนิยมให้กับผู้หญิงที่ครอบครองจักรเย็บผ้าทั้งในแง่ของเครื่องมือและของตกแต่งบ้านเพื่อความทันสมัยไปพร้อม ๆ กัน ดังคำกล่าวยกย่องให้จักรเย็บผ้าเป็น “ราชินีแห่งสิ่งประดิษฐ์ (The Queen of Inventions)” และหนังสือพิมพ์ New York Times ได้ยกให้เป็น “สิ่งที่มีประโยชน์ที่สุดต่อผู้หญิงในศตวรรษที่ 19” (Connolly, 1999, p. 31)

ความนิยมใช้จักรเย็บผ้านำไปสู่การยกย่องผู้หญิงที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการใช้จักรเย็บผ้าว่ามีลักษณะของการเป็น “ผู้หญิงที่ดี (good womanhood)” (Zhang, 2014, p. 10) ทั้งนี้เพราะความซับซ้อนของเทคโนโลยีได้เรียกร้องให้ผู้หญิงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับกลไกเบื้องต้นและความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่สามารถใช้ร่วมกับจักรเย็บผ้า ในเวลาต่อมาได้มีการบรรจุความรู้ในการตัดเย็บที่ทันสมัยลงในหลักสูตรการศึกษาให้เด็กหญิงได้ศึกษาและความรู้ดังกล่าวได้ขยายโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับผู้หญิงจากการรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า แต่เมื่อความต้องการเสื้อผ้าเพิ่มมากขึ้น เหล่านายทุนต่างนำจักรเย็บผ้าเข้าสู่กระบวนการของโรงงาน ผู้หญิงจึงไม่ได้ทำหน้าที่ในการผลิตเสื้อผ้าในระดับครัวเรือนและต่างแยกย้ายเข้าทำงานเพื่อหารายได้ตามโรงงานใน

เขตเมือง โดยอาศัยรูปแบบของเทคโนโลยีและค่านิยมทางสังคมเป็นเครื่องมือแบ่งรูปแบบการทำงานที่สอดคล้องกับหน้าที่ของแต่ละเพศ โดยพิจารณาจากทักษะทางธรรมชาติของผู้หญิง เช่น รักแฟชั่น มีความเป็นแม่ และประหยัด (Gordon, 2008, p. 91) ดังจะเห็นจากเด็กหญิงและผู้หญิงนิยมเข้าทำงานในโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าและผู้ขายนิยมเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหนัก

กล่าวได้ว่าความสำคัญของจักรเย็บผ้าสัมพันธ์กับกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ตามเพศของผู้หญิง ดังจะเห็นได้จากค่านิยมของสังคมที่มีต่อการประดิษฐ์จักรเย็บผ้าเพื่ออำนวยความสะดวกแก่งานบ้านของผู้หญิง อันนำไปสู่การเกิดขึ้นของการตัดเย็บรูปแบบใหม่ที่ส่งผลต่อความรู้และแนวคิดที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะแนวคิดการประกอบอาชีพของผู้หญิงที่นำไปสู่การเป็นแรงงานหญิงในภาคอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวได้ส่งไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลกผ่านการแพร่กระจายของจักรเย็บผ้า นอกจากนี้ พบว่า มีการกล่าวถึงอิทธิพลทางความรู้การตัดเย็บสมัยใหม่ในการศึกษาของผู้หญิงไทยระยะแรกผ่านงานศึกษาต่าง ๆ เช่น งานศึกษาของประสิทธิ์ พงษ์อุดม เรื่อง “การถ่ายทอดวิทยาการตะวันตกในสังคมไทย: ศึกษาบทบาทของมิชชันนารีโปรเตสแตนต์” และงานศึกษาของสุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา เรื่อง “การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์” อย่างไรก็ตามจักรเย็บผ้ายังคงมีบทบาทต่อการสร้างความรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการศึกษาของผู้หญิง ดังนั้น บทความนี้จึงให้ความสำคัญต่อการนำเสนออิทธิพลทางความรู้ของการตัดเย็บสมัยใหม่ผ่านบริบทการจัดการศึกษาของผู้หญิงไทยอันนำไปสู่การใช้ความรู้ดังกล่าวในการเลือกประกอบอาชีพของผู้หญิงอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสำคัญและอิทธิพลทางความรู้ของจักรเย็บผ้าที่มีต่อการศึกษาของผู้หญิงไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้นำเสนอด้วยรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) โดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์ สามารถแบ่งประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาได้ดังนี้ 1) เอกสารนโยบายทางการศึกษา ได้แก่ โครงการศึกษา หลักสูตรการศึกษาแผนการศึกษาและหนังสือเรียน 2) สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นิติสารและหนังสือพิมพ์ 3) งานศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบหนังสือบทความและวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ การตัดเย็บด้วยจักรเย็บผ้าไม่ได้เปลี่ยนความรู้และวิถีชีวิตของผู้หญิงตะวันตกเพียงพื้นที่เดียวเท่านั้นแต่ความรู้ดังกล่าวได้แพร่หลายไปทั่วโลกผ่านการเดินทางในต่างประเทศ การติดต่อทางการค้าหรือแม้แต่ทางศาสนา ในบริบทของสยามการเดินทางเข้ามาของคณะมิชชันนารีได้ประยุกต์ความรู้ทางเทคโนโลยีกับการเผยแผ่ศาสนาผ่านการจัดการศึกษาสมัยใหม่อย่างผสมผสาน อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงตั้งแต่สังคมสยามจนถึงสังคมไทยในปัจจุบันผ่านการจัดการศึกษาโดยมีจักรเย็บผ้าเป็นเทคโนโลยีขับเคลื่อนความรู้และวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งมาสู่อีกสังคมหนึ่ง

การเข้ามาของจักรเย็บผ้าครั้งแรกในสยามยังไม่มีที่มาอย่างแน่ชัด หากแต่มีการกล่าวถึงจักรเย็บผ้าชิงเกอร์รุ่นแรก ๆ ในสยาม ในฐานะเครื่องใช้ภายในของครอบครัวสาธุคุณสตีเฟน แอล แมททูน (Stephen L. Mattoon) ได้เดินทางเข้ามาพำนักในช่วงเวลาที่สยามเปิดรับและให้ความสำคัญกับความรู้และวิทยาการจากตะวันตก แต่ผู้ที่ทำให้จักรเย็บผ้าเป็นที่รู้จัก คือ นางแอนนา เลียวโนเวนส์ (Anna Leonowens) ชาวอังกฤษที่ถวายนการสอนภาษาอังกฤษในราชสำนัก โดยขอให้สาธุคุณแมททูนช่วยส่งจักรเย็บผ้าชิงเกอร์เข้ามาเพื่อช่วยการตัดเย็บเสื้อผ้าของชาววัง (อมร, 2542, น. 315) รวมถึงคณะมิชชันนารีที่เดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนาโดยอาศัยการจัดการศึกษาสมัยใหม่เป็นส่วนช่วยสำคัญและได้นำจักรเย็บผ้าเข้ามาใช้เป็นส่วน

หนึ่งในการศึกษาของเด็กหญิงและผู้หญิงให้สามารถอ่านออกเขียนได้และมีวิชาความรู้แบบตะวันตกและจริยธรรมคริสเตียน (House, 1864, p.273, อ้างถึงใน ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2533, น. 244) อันนำไปสู่การตั้งโรงเรียนการเรือนสำหรับผู้หญิง (Industrial School for Girl) ขึ้นที่จังหวัดเพชรบุรีในปี พ.ศ. 2408 ภายใต้การรับผิดชอบของแจ่มแมคฟาร์แลนด์ (Jane Hays McFarland) นอกจากการสอนหนังสือ โรงเรียนได้เน้นการฝึกหัดเด็กหญิงให้ใช้จักรเย็บผ้า ซึ่งมีผลงานชิ้นเอกและกลายเป็นแบบที่แพร่หลายอย่างรวดเร็ว คือ เสื้อกั๊กแบบมีกระดุมติดอยู่ด้านหน้า ทำให้โรงเรียนแห่งนี้กลายเป็นแหล่งแพร่หลายทางผลผลิตจากเทคโนโลยีของตะวันตกและเพชรบุรีได้กลายเป็นที่รู้จักในนามของ “เมืองแห่งจักรเย็บผ้า” (Sewing Machine Town) (แมคฟาร์แลนด์, 2555, น. 117)

การใช้เทคโนโลยีการตัดเย็บสมัยใหม่ได้ช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาแก่เด็กหญิงควบคู่ไปกับการเผยแพร่ศาสนาได้เป็นอย่างดี ด้วยระยะเวลาการเย็บที่รวดเร็วทำให้มีเวลาเหลือในการสอนวิชาศาสนาเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากรายงานการศึกษาของโรงเรียนได้กล่าวถึงความดีใจว่าสามารถปรับการแต่งตัวและนิสัยความเคยชินเก่า ๆ ให้เป็นผู้มีระเบียบยิ่งขึ้น ซึ่งนักเรียนทั้งหมดสามารถอ่านหนังสือได้ดีและสามารถร้องเพลงสวดที่ขอบได้ (McFarland, 1867, p. 113 อ้างถึงใน ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2533, น. 246)

แนวทางการจัดการศึกษาแก่ผู้หญิงของคณะมิชชันนารีประสบความสำเร็จด้วยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงตามแบบตะวันตก โดยเฉพาะการตัดเย็บสมัยใหม่ทำให้กิจการโรงเรียนการเรือนหญิงที่เพชรบุรีประสบความสำเร็จและกลายเป็นหัวใจสำคัญให้แก่โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง (แมคฟาร์แลนด์, 2555, น. 86) หรือโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยในปัจจุบัน เริ่มแรกนางเฮาส์ (Harriet M. House) ภรรยาของศาสตราจารย์เฮาส์ (Samuel House) ได้ตั้งโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2391 เมื่อเริ่มสอนมีนักเรียน 4 คนและเห็นว่านักศึกษาผู้ใหญ่ น่าจะเรียนวิชาชีพอันจะได้มีวิชาหาเลี้ยงชีพติดตัวไปประกอบอาชีพจึงได้นำจักรเย็บผ้ามาให้

นักศึกษาผู้ใหญ่ฝึกหัด ในขั้นแรกให้เย็บกางเกงสำหรับนักเรียนที่อยู่ประจำในโรงเรียน ต่อมาให้รับจ้างเย็บเสื้อผ้า โดยได้รับผลตอบแทนและเมื่อขากว้านแพร่ออกไปก็มีผู้หญิงเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก จึงนับได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาทางด้านอาชีพของเอกชนในกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก (ชัย เรื่องศิลป์, 2527, น. 359) ในเวลาต่อมาการเรียนการสอนได้พัฒนาลักษณะเป็นโรงเรียนประจำและมีหลักสูตรการศึกษาเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาในตะวันตก ประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภาษาอังกฤษพื้นฐาน รวมถึงวิชาปฏิบัติการสำหรับเด็กหญิงโดยเฉพาะ ได้แก่ วิชาเกี่ยวกับการดูแลครอบครัวและบ้านเรือน การฝึกสอนเน้นให้นักเรียนแบ่งหน้าที่ในการทำงานประจำวันของโรงเรียน เช่น บัดกวาด ล้างจาน จัดโต๊ะ ซักเสื้อผ้าและการเย็บปักถักร้อย (แมคฟาร์แลนด์, 2555, น. 100) อาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยคณะมิชชันนารีได้ช่วยสร้างความรู้ของโลกสมัยใหม่และอุดมคติอันแท้จริงในโลกของบทบาทและหน้าที่ผู้หญิงในฐานะแม่และแม่บ้าน (แมคฟาร์แลนด์, 2555, น. 100) ที่ทันสมัยอย่างแม่บ้านผิวขาว (อารีญา หุตินทะ, 2551, น. 228) ที่สามารถอ่านออกเขียนได้และมีทักษะในทางอาชีพถือเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในขณะนั้น ซึ่งได้กลายเป็นต้นแบบและแนวทางการจัดการศึกษาแก่ผู้หญิงตามแบบตะวันตกให้แก่ชนชั้นนายาสยามในเวลาต่อมา

ในขณะที่การจัดการศึกษาแก่ผู้หญิงโดยคณะมิชชันนารีก้าวหน้าพร้อมกับการใช้การตัดเย็บสมัยใหม่เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนดังที่กล่าวมาแล้ว การตัดเย็บดั้งเดิมของสยามโดยทั่วไปสอดคล้องกับสภาพอากาศที่ทำให้การแต่งกายมีฝ้าน้อยขึ้นและใช้การนุ่งห่มผ้าทอโดยหญิงสามัญมักใช้ผ้าฝ้ายพื้นเมือง (สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, 2542, น. 25) หรือผ้าที่ทอขึ้นใช้เองจึงไม่ต้องอาศัยการเย็บประกอบชิ้นมากเท่าชนชั้นนำที่ต้องอาศัยการเย็บแบบจารีตอันเป็นวัฒนธรรมทางศิลปะของหญิงชนชั้นนายาสยามที่สืบทอดผ่านการฝึกหัดงานฝีมือของการเป็นแม่บ้านแม่เรือนและกุลสตรีให้สามารถตัดเย็บเสื้อผ้าใส่เอง (ยูพากรณ์ แจ่งเจนนิก, 2530, น.15) แต่เมื่อ

ความทันสมัยของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีความสำคัญกับการแต่งกายและการตัดเย็บต้องปรับเปลี่ยนจึงเป็นโอกาสที่ชนชั้นนำจะได้บริโภคสิ่งของและเครื่องใช้จากตะวันตก โดยมีการกล่าวถึงเจ้านายพระองค์แรกที่ใช้จักรเย็บผ้าได้ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงวงศาธิราชสนิท และกลุ่มชนชั้นนำฝ่ายในที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าวจะเห็นได้จากการอ้างอิงถึงนางสาวขนมต้ม อมาตยกุล ได้มีโอกาสได้ใช้จักรเย็บผ้าเป็นคนแรกในช่วงการตั้งโรงเรียนรับตัดเสื้อผ้าให้เจ้านายในพระบรมมหาราชวังสมัยรัชกาลที่ 5 (ส.พลายน้อย, 2541, น. 152) และสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงสุทธาทิพยรัตน์ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ได้รับจักรเย็บผ้าจากสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้ใช้ในการออกแบบตัดเย็บและออกจำหน่ายงานฝีพระหัตถ์ในงานแฟร์ (ลาวัญญ์ โชติามระ, 2506, น. 15)

ศึกษาของเด็กชายและ “เพิ่มหลักเรียนในการเย็บปักถักร้อยตามสมัยที่ต้องการ” (กรมศึกษาธิการ, ม.ป.ป.) จากการก่อตั้งโรงเรียนราชินีในปี พ.ศ. 2447 โดยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนให้มีความรู้ในวิชาสมัยใหม่เช่นเดียวกับเด็กชายประกอบไปด้วยวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เลขคณิต สรีรศาสตร์ ฟังศาวดาร (ประวัติศาสตร์) ภูมิศาสตร์ วาดเขียน และกำหนดเนื้อหาวิชาการช่างให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิง อาทิ การตัดเย็บเสื้อผ้าด้วยเครื่องจักร การปักและการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง และการสอนดนตรี (สำนักราชเลขาธิการ อ้างถึงใน ยุพภาภรณ์ แจ้เจนนิก, 2530, น. 55) อีกทั้งได้ส่งข้าหลวงไปศึกษาวิชาการเรือนที่วิทยาลัยครูแห่งโตเกียว ประเทศญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. 2446 และว่าจ้างครูญี่ปุ่นมาสอนวิชาการเรือนที่โรงเรียนอีกด้วย

ภาพที่ 1 นางสาวขนมต้ม อมาตยกุล ใช้จักรเย็บผ้า (ส.พลายน้อย, 2541, น. 152)

การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการแต่งกายที่มีรูปแบบซับซ้อนและสมัยนิยมมากขึ้นทำให้ชนชั้นนำฝ่ายในตระหนักถึงความสำคัญของการตัดเย็บสมัยใหม่ การทำความเข้าใจและเผยแพร่ความรู้จึงปรากฏในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อรัฐมีความพยายามที่จะจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการให้กับเด็กหญิงแต่จะต้องจัดตามการ

ความสำเร็จในวิชาการช่างของโรงเรียนราชินีทำให้แนวทางการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กหญิงเป็นไปได้จริง และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้ (ราชินีมูลนิธิ, 2516, น. 34) แม้ว่าการนิยมนั้นที่ได้รับจากผู้ปกครองในการส่งบุตรสาวเข้ามาเรียนจะเป็นเพียงการคาดหวังให้เรียนวิชาการเรือนอย่างวิชาดอกไม้แห้ง วิชา

เย็บปักถักร้อยและวิชาอื่น ๆ ที่ควรแก่การเป็นแม่เรือนเท่านั้น (ยุพภรณ์ แจ่มเจนกิจ, 2530, น. 61)

การระบุนิชาการเย็บด้วยจักรเย็บผ้าในหลักสูตรการศึกษาที่แยกไว้เฉพาะสำหรับเด็กหญิงเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในโครงการศึกษา พ.ศ. 2464 และดำเนินมาจนถึงปลายทศวรรษ 2490 การจัดการศึกษาภาคบังคับทำให้เด็กหญิงมีโอกาสศึกษาการเย็บที่เหมาะสมตามความคาดหวังของสังคมในแต่ละช่วงอายุในระดับประถมศึกษาเน้นให้รู้จักอุปกรณ์การเย็บเบื้องต้นได้แก่ เข็ม ด้าย กรรไกร เป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเย็บด้วยมืออย่างง่ายและสามารถซ่อมแซมสิ่งของต่างๆ ได้เองและระดับมัธยมศึกษาจะได้เรียนทักษะการเย็บที่ซับซ้อนและสอดคล้องกับการเป็นแม่บ้านแม่เรือนมากขึ้น อย่างไรก็ตามวิชาเย็บของหญิงไม่ได้เน้นไปสู่การประกอบอาชีพมากนักดังจะเห็นได้จากในโครงการศึกษา พ.ศ. 2464 ได้ระบุนิชาการมัธยมวิสามัญศึกษาของเด็กชายให้เรียนการใช้จักรเย็บผ้า แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าผู้หญิงจะมีบทบาทและหน้าที่ในการตัดเย็บเสื้อผ้าก็ไม่สามารถนำความรู้มาพัฒนาเป็นอาชีพได้ อีกทั้งการจำกัดการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างจักรเย็บผ้าที่มองว่าเครื่องจักรเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับผู้ชายทำให้ความรู้เกี่ยวกับการเย็บของผู้หญิงสอดคล้องกับหน้าที่ภายในบ้านหรือช่วยสร้างรายได้ให้เพียงเล็กน้อย เพราะการตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นอาชีพที่ไม่ได้เรียกร้องทักษะและการศึกษาในระดับสูงมากเท่าไรนัก (Berme, 2002, p. 143) ทำให้ผู้หญิงไม่จำเป็นที่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน

จนกระทั่งช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐต้องการและสนับสนุนให้ราษฎรมีความรู้ในการประกอบอาชีพ บทบาทและความสำคัญของจักรเย็บผ้าต่อการศึกษาของผู้หญิงจึงเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปิดโรงเรียนมัธยมวิสามัญการเรือนในปี พ.ศ. 2477 ได้สะท้อนการนำความรู้จากการศึกษาของผู้หญิงไปประกอบอาชีพ ดังคำกล่าวรายงานเปิดโรงเรียนว่า

... ความพยายามเลี้ยงชีพตามสาขางานที่ตนชำนาญหรือที่ได้รับบทเรียนไปจากโรงเรียน เช่น รับเลี้ยงเด็ก รับทำหน้าที่แม่บ้าน หรือประกอบอาชีพอย่างอื่น เช่น รับจ้างเย็บปักถักร้อย รับจ้างตัดเสื้อ หรือการฝีมืออย่างอื่น แม้ที่สุดจะเป็นครูโรงเรียนประชาบาลก็น่าจะทำได้ ... (ทวีวิธศรี ธนาคม, 2502, น. 254 อ้างถึงในชาติชาย มุกสง, 2558, น. 105)

รวมถึงการขยายการศึกษาของผู้หญิงในระดับอาชีวศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2481 เพื่อส่งเสริมให้ผู้หญิงที่สำเร็จการศึกษามีส่วนช่วยหารายได้ให้กับครอบครัวด้วยการประกอบอาชีพทางการตัดและเย็บเสื้อผ้าผู้หญิง และผู้ชาย จึงกำหนดหลักสูตรการช่างเย็บผ้าให้เรียนวิชาเย็บเบื้องต้นและการเย็บด้วยจักรเย็บผ้าและเปิดโรงเรียนช่างทอผ้าหรือโรงเรียนการช่างสตรีในทุกจังหวัด (กรมอาชีวศึกษา, 2534, น. 35) สอดคล้องกับการช่วงเวลาที่ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 ลงวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2484 ให้ประชาชนชาวไทยแต่งกายตามสมัยนิยม ทำให้การตัดเย็บสมัยใหม่มีความสำคัญในฐานะความรู้ในการประกอบอาชีพมากขึ้นและในปี พ.ศ. 2491 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับผู้หญิงมากขึ้นด้วยการเพิ่มวิชาการครัวและดอกไม้สดจึงเรียกหลักสูตรนี้ว่า "หลักสูตรการช่างสตรี" และเปิดให้ศึกษาในระดับชั้นต้นและชั้นกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2491, น. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ)

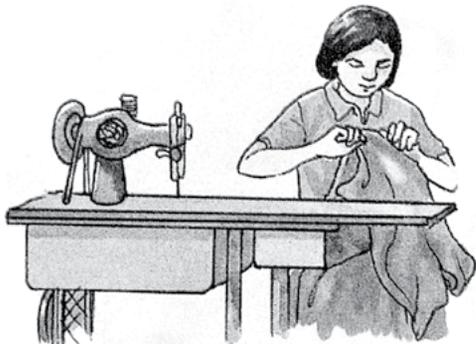
นอกจากนี้การเปิดโรงเรียนของเอกชนต่าง ๆ เพื่อช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้หญิง เช่น โฆษณา โรงเรียนเจริญกิจนริสยามเปิดสอนเย็บปักถักร้อยด้วยการให้ความสำคัญต่อความรู้ในวิชาการช่างที่มีเกียรติของผู้หญิง (ประชาชาติ, 2480, น. 22) อีกทั้งบริษัททิงเกอร์ได้เปิดโรงเรียนสอนการเย็บจักรให้ผู้หญิงได้เข้ามาเรียนตัดเย็บเสื้อผ้า ในงานพิธีเปิดป้ายของบริษัททิงเกอร์ กรมพระนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ เป็นประธานพิธีเปิด ทรงมีพระราชดำรัสว่า

“ซิงเกอร์ไม่แต่จะค้าขายอย่างเดียว แต่ยังช่วยส่งเสริมวิชาชีพของกุลสตรีอีกด้วย” (กุลสตรี, 2496 อ้างถึงในชาติชาย มุกสง, 2558, น. 105)

การขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงโดยเฉพาะวิชาการเย็บสมัยใหม่ยังคงปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเพื่อวิชาชีพตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา สอดคล้องกับการเติบโตของธุรกิจนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศทำให้การกระจายสินค้าอย่างจักรเย็บผ้าไปได้ อย่างทั่วถึงและช่วยให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงจักรเย็บผ้าได้ง่าย รวมถึงความต้องการเสื้อผ้าที่เพิ่มขึ้นอันมีส่วนต่อการเติบโตของธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปในช่วงทศวรรษ 2510 ความรู้ในการใช้จักรเย็บผ้าในนโยบายทางการศึกษา จึงเน้นพัฒนาผู้เรียนในฐานะผู้ผลิตและแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ตัวอย่างเช่น สถาบันเอกชนที่ให้ความสำคัญในเชิงธุรกิจและเปิดทำการสอนด้วยหลักสูตรการตัดเย็บของสถาบัน ได้แก่ โรงเรียนสอนตัดเย็บเสื้อผ้าระพี โรงเรียนสอนตัดเย็บเสื้อผ้าดวงดาว โรงเรียนสอนตัดเย็บเสื้อผ้านุชนารถ และสถาบันการศึกษาของรัฐบาลทั้งในระดับวิทยาลัย ได้แก่ โรงเรียนสารพัดช่าง วิทยาลัยอาชีวศึกษา (มลวิภา กุลสนอง และคณะ, 2560, น. 127) และระดับอุดมศึกษาบางมหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตร

คณะคหกรรมศาสตร์แผนกหรือสาขาเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายที่เน้นการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบวิถีชีวิตและความรู้ที่มีความเป็นเมืองมากขึ้น

ความสำคัญและอิทธิพลทางความรู้ของจักรเย็บผ้าในการศึกษาของผู้หญิงได้เพิ่มทางเลือกในโอกาสทางอาชีพและมีส่วนผลักดันให้ผู้หญิงเข้าสู่งานตัดเย็บในการหารายได้ในระดับครัวเรือนไปจนถึงกลุ่มแรงงานหญิงภาคอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมตะวันตก อาจกล่าวได้ว่าการใช้จักรเย็บผ้ายังคงสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อของสังคมว่าผู้หญิงมีความอดทนที่จะทำงานซ้ำซากจำเจ แต่ไม่สามารถทำงานที่ใช้ความรู้และทักษะสูงๆ ได้เหมือนผู้ชาย (โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา, 2537, น. 32) ค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในหนังสือแบบเรียนซึ่งทำหน้าที่ตอกย้ำภาพความสัมพันธ์ระหว่างจักรเย็บผ้ากับผู้หญิงผ่านรูปแบบในการประกอบอาชีพ จึงไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าความสำคัญของจักรเย็บผ้าในทางประวัติศาสตร์การศึกษาของผู้หญิงมีส่วนสำคัญต่อการสร้างเสริมบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงในการตัดเย็บทั้งในระดับครัวเรือนและในอุตสาหกรรมการผลิตระดับประเทศ

ภาพที่ 2 (ซ้าย) ภาพการ์ตูนการประกอบอาชีพในหนังสือแบบเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, น. 101)

ภาพที่ 3 (ขวา) ภาพถ่ายภาพการประกอบอาชีพในหนังสือแบบเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, น. 152)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา จักรเย็บผ้าถือได้ว่าเป็นเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงนับตั้งแต่แนวคิดในการประดิษฐ์เพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ในการตัดเย็บให้กับผู้หญิงในครัวเรือนและการประกอบอาชีพนอกบ้าน ด้วยความสำคัญดังกล่าวคณะมิชชันนารีได้นำจักรเย็บผ้าและแนวคิดการศึกษาสมัยใหม่เข้าสู่สยามเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้ที่เหมาะสมต่อบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงตามแบบตะวันตกผ่านความสำเร็จในการศึกษาดังกล่าวได้เกิดขึ้นพร้อมกับการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการแต่งกายในสังคมทำให้ชนชั้นนำฝ่ายในสยามรับบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้การตัดเย็บสมัยใหม่ผ่านการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของผู้หญิง ซึ่งในเวลาต่อมาภาครัฐและเอกชนได้ถือเป็นต้นแบบและส่งเสริมอิทธิพลทางความรู้ของจักรเย็บผ้าทางการศึกษาของผู้หญิงอันนำไปสู่โอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ

อภิปรายผล

ผู้ศึกษาพบว่า ความสำคัญของผู้หญิงนับตั้งแต่วัตถุประสงค์การประดิษฐ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แกหน้าที่ในการตัดเย็บเสื้อผ้าของผู้หญิงในครัวเรือนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมและความเชื่อของสังคมต่อการกำหนดความรู้การตัดเย็บสมัยใหม่ให้ผูกติดอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิง การส่งผ่านความรู้ดังกล่าวจากตะวันตกสู่สยามโดยอาศัยการศึกษาให้ผู้หญิงสยามมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามแบบผู้หญิงตะวันตกที่อ่านออกเขียนได้และมีทักษะที่จำเป็นต่อหน้าที่ในครัวเรือน ความสำคัญของจักรเย็บผ้าในฐานะเทคโนโลยีการเรียนรู้การตัดเย็บสมัยใหม่จึงได้รับการระบุให้เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาของผู้หญิงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนบริบทของสังคมได้ผลักดันให้อิทธิพลของความรู้ดังกล่าวมีบทบาทต่อการสร้างทักษะผ่านการศึกษาของผู้หญิงเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพของผู้หญิงให้สอดคล้องกับบทบาททางเพศและไม่ขัดต่อค่านิยมและความเชื่อของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับจักรเย็บผ้าในการศึกษาของผู้หญิงไทยโดยอาศัยข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและการประกอบอาชีพของผู้หญิงในแต่ละช่วงเวลาได้ชัดเจนมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับจักรเย็บผ้าในประเด็นอื่นๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับเทคโนโลยีที่มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยด้วยการใช้เอกสารและข้อมูลอื่นๆ ที่แตกต่างออกไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). *โครงการศึกษา*. [เอกสารรัชกาลที่ 5]. กรุงเทพฯ: หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
- กรมอาชีวศึกษา. (2534). *50 ปี กรมอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมอาชีวศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2491). *หลักสูตรประโยคอาชีวศึกษาขั้นต้น แผนกการช่างสตรี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์และภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สกสค. ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์และภูมิศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สกสค. ลาดพร้าว.

- โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ทและสถาบันพัฒนาแรงงานไทย. จูไรรัตน์ จันทรธีราภรณ์ (บรรณาธิการ). (2536). *การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีกับผลกระทบต่อภาวะการจ้างงานของแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการฯ.
- ชัย เรื่องศิลป์. (2527). *ประวัติศาสตร์ไทยสมัย 2352-2453* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาติชาย มุกสง. (2558). จากแม่ศรีเรือนถึงแม่บ้านทันสมัย : การต่อสู้ทางศีลธรรมผ่านแม่บ้านหลังปฏิวัติ 2475 ถึงทศวรรษ 2500. *ชุมชนอินโดจีน: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปริทัศน์*, 4(7), น.95-115.
- โฆษณาโรงเรียนเจริญกิจการวี. (23 สิงหาคม 2480). *ประชาชาติ*, น.22.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2533). *การถ่ายทอดวิทยาการตะวันตกในสังคมไทย : ศึกษาบทบาทของมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ ระหว่าง พ.ศ. 2371-2411*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- มลวิภา ภูลสนอง, ชีรพงษ์ วิริยานนท์ และณภัทร ยศยิ่งยง. (2560). การจัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาอาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า. *พัฒนาเทคนิค*. 29(102), น. 125-132.
- แมคฟาร์แลนด์, เอ็ม. ดี. จอร์จ บรัดเลย์ (บรรณาธิการ). (2555). *หนึ่งศตวรรษในสยาม ค.ศ. 1828-ค.ศ. 1928: ประวัติสังเขปของพันธกิจคริสตจักรโปรเตสแตนต์ในสยาม*. (จิตราภรณ์ ตันรัตนกุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: อินเทอร์เน็ต พับลิชชิง เอ็นเตอร์ไพรส์.
- ยูภาภรณ์ แจ้เจนกิจ. (2530). *การศึกษาของสตรีไทย: การศึกษากรณีเฉพาะของโรงเรียนราชินี (พ.ศ. 2447-2503)*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ราชินีมูลนิธิ. (2516). *ที่ระลึกงานฉลองอาคารสว่างวัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ลาวัณย์ โชตามระ. (2506). *รัตเกล้า*. พระนคร:แพรวพิทยา.
- วารยา พิมพ์ลักษณ์. (2553). *สิ่งประดิษฐ์ของคนหัวรั้น ... ของธรรมดาที่เปลี่ยนโลก (ตอนที่ 2)*. *ศิลปวัฒนธรรม*, 31(11), น. 28-35.
- ส. ปลายน้อย. (2541). *จักรเย็บผ้า*. *สารคดี*, 14(164), น. 152.
- สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. (2542). *การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมร. (2542). *ซิงเกอร์*. *พลอยแถมเพชร*, 8(186), น. 314-315.
- อารีญา หุตินทะ. (2551). *สตรีครุปลักษณ์: อัตลักษณ์ประกอบสร้างของสตรีเขมร...เพื่อชาติ* "Perfectly Virtuous Woman" : Constructed Identity of Khmer Women for the Nation. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 30(2), น. 218-246.
- Berne, S. (2002). *Woman, Man, Bangkok*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Connolly, M. (1999). The Disappearance of the Domestic Sewing Machine, 1890-1925. *Winterthur Portfolio*, 34(1), pp. 31-48.
- Durack, K. T. (1998). Authority and Audience-Centered Writing Strategies: Sexism in 19th-Century Sewing Machine Manuals. *Technical Communication*, 45(2), pp. 180-196.
- Gordon, S. A. (2009). "Make it Yourself" Home Sewing, *Gender, and Culture, 1890-1930*. New York: Columbia University.
- Lawes, C. J. (2000). *Women and Reform in a New England community, 1815-1860*. Lexington, Kentucky: University Press of Kentucky.
- Perkin, J. (2002). Sewing Machines: Liberation or Drudgery for Women?. *History Today*, 52(12), pp. 35-41.

Siegel, B. (1984). *The Sewing Machine: Inventions that Changed Our Lived*. New York: Walker and Company.

Zhang, L. (2014). *Bisexual and Invisible Memory: Gendered Design History of Domestic Sewing Machine, 1850-1950*. Retrieved December 2, 2017, from <http://www.historiadeldisseny.org/wp-content/uploads/Zhang-Li-Bisexual-and-Invisible-Memory-Gendered-Design-History-of-Domestic-Sewing-Machine-1850-1950.pdf>

ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติ ในถิ่นปลายทางของสตรีอีสาน

Living Expectations of Rural Women with a Foreign Husband: A Case of Northeast, Thailand

ดุษฎี อายุวัฒน์^{1,*} และวานิชชา ณรงค์ชัย¹
Dusadee Ayuwat^{1,*} and Wanichcha Narongchai¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเตรียมตัวก่อนย้ายถิ่นของผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ และความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน 211 คน ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และใช้ Pearson Correlation Analysis เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติมีการเตรียมตัวด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมของประเทศถิ่นปลายทาง สิทธิภายหลังการสมรสกับชาวต่างชาติ ความต้องการความช่วยเหลือในต่างประเทศ และด้านการจัดการเรื่องการเงินในระดับน้อย แต่ส่วนใหญ่มีระดับ ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางในระดับปานกลาง โดยครั้งหนึ่ง มีความคาดหวังในระดับมาก ว่าจะมีชีวิตครอบครัวมั่นคงและยั่งยืน คู่ครองจะซื่อสัตย์ ไว้วางใจ และคู่ครองจะช่วยเหลือในการปรับตัว นอกจากนี้ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่าง คาดหวังว่าสามีชาวต่างชาติจะเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีชีวิตที่สุขสบาย และช่วยเหลือครอบครัวด้านการเงิน สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตในถิ่นปลายทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นและรายได้รวม

คำสำคัญ: การแต่งงานกับชาวต่างชาติ, การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม, ความคาดหวังในชีวิต, การเตรียมตัวก่อนย้ายถิ่น, ผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น 40002

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen, 40002 Thailand

*Corresponding author, e-mail: dusayu@yahoo.com

ABSTRACT

This research was aimed at studying: 1) preparation of women who were travelling to marry foreigners and their expectations of living with their husbands, and 2) factors correlated to the levels of expectations of living with their husbands in the destination country. The quantitative method was applied and the target group consisted of 211 women living in Udonthani and Khon Kaen who were going abroad to marry foreigners. The number of women in these two areas has shown high potential in cross-national marriage. The data were collected through the structured interview during June to August 2011. Pearson Correlation Analysis was completed to determine correlation between the factors.

The results show that women who were going to marry a foreigner had language, social and cultural preparation for their lives abroad. Preparation in terms of knowledge on their rights after marriage, needs of assistance while living abroad, and financial management was found at a low level. However, the majority's expectations of living with their foreign husband were at a medium level; roughly half had great expectations of security, sustainability, honest spouse who trust them, and spouses' assistance in their adjustment. Moreover, one third of the target groups expected their foreign husband to provide financial assistance to support their parents and family back home. The factors correlated significantly to expectations of living with a foreign husband included the degree of preparation before travelling and the income per month.

Keywords: Married to Foreigners, Cross-cultural Marriage, Expectation of Live, Preparation of Migration, Female Migrant

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับสังคมไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับ รวมทั้งระดับครอบครัวที่ต้องทำงานหนักเลี้ยงดูสมาชิกในกระแสบริโภคนิยมมากขึ้น เพื่อให้สมาชิกครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความสะดวกสบายในชีวิตเพิ่มขึ้น บางครอบครัวต้องยอมให้สมาชิกที่เป็นผู้หญิงย้ายถิ่นไปทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม การไปทำงานต่างถิ่นของผู้หญิงนี้ ส่วนมากทำงานอยู่ในภาคบริการ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้มีโอกาสพบปะกับชาวต่างชาติมากขึ้น จนกระทั่งพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การสมรสกับชาวต่างชาติมากขึ้น ทำให้ปรากฏการณ์การสมรสกับชาวต่างชาติในสังคมชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือชัดเจนขึ้นมากตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ชาวต่างชาติที่มาสมรส ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป ได้แก่ เยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ และอังกฤษ (มนตรี ดีมานพ, 2546) นอกจากการพบปะชาวต่างชาติในจังหวัดที่ผู้หญิง

ออกมาทำงานภาคบริการแล้ว ยังมีส่วนหนึ่งใช้ความก้าวหน้าและทันสมัยด้านสารสนเทศและการสื่อสารในสังคมยุคโลกาภิวัตน์พยายามติดต่อเพื่อผู้ชายชาวต่างชาติ จะเห็นได้ว่าการสมรสข้ามวัฒนธรรมนี้ ได้นำไปสู่การสมรสที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมดั้งเดิมที่พ่อแม่มีอิทธิพลต่อการพิจารณาคู่สมรสให้ลูกสาว แต่เมื่อผู้หญิงออกไปทำงาน จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ลดอิทธิพลของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครอง (พัชรินทร์ ลาภานันท์ และคณะ, 2550) เมื่อสมรสแล้ว มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งต้องเดินทางไปใช้ชีวิตในต่างประเทศตามภูมิฐานะของสามีชาวต่างชาติ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้หญิงชนบทกลุ่มนี้ อาจได้สมรสกับชาวต่างชาติที่มีความรู้จกคุ้นเคยน้อย และมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม จะมีความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางอย่างไรบ้าง และมีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง ซึ่งผลการศึกษา

ส่วนนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความยั่งยืนของชีวิตสมรสกับชาวต่างชาติ เพราะหากความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางมีมากจากกดดันการครองคู่ในการสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสาน

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น: แนวคิดแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์การย้ายถิ่นคือ “กฎแห่งการย้ายถิ่น” (The Laws of Migration) ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นราวปี ค.ศ.1885 โดย Ernst Georg Ravenstein โดยมีสาระสำคัญคือ กระแสการย้ายถิ่นหลักแต่ละราย จะมีกระแสการย้ายถิ่นกลับชดเชยเสมอ กล่าวคือ พื้นที่ใดที่มีการย้ายถิ่นของประชากรเป็นจำนวนมาก มักจะมีการย้ายถิ่นกลับคืนสู่ภูมิภาคเนาของประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ละทิ้งถิ่นฐานไปอาศัยหรือทำงานที่อื่นอยู่เสมอ และการย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง เพื่อแสวงหาความเจริญ โดยเฉพาะความเจริญทางด้านเศรษฐกิจที่มักจะสร้างโอกาสในการจ้างงานมากขึ้น

“ทฤษฎีการย้ายถิ่น” (A Theory of Migration) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ Everett S. Lee ได้พัฒนาต่อยอดจากกฎการย้ายถิ่น เมื่อ ค.ศ.1966 และมุ่งอธิบายความหมายของการย้ายถิ่นไว้เป็นอย่างดีว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของคน ทั้งที่เป็นการย้ายถิ่นแบบถาวรและเป็นการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว ทั้งในระยะใกล้หรือในระยะไกล ทั้งภายในหรือภายนอกประเทศ ดังนั้นการย้ายถิ่นของผู้หญิงที่จะไปสมรสกับชาวต่างชาติ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่ในนิยามของ Lee ด้วย นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอว่า การย้ายถิ่นเป็นเรื่องของความพึงพอใจหรือความ

ไม่พึงพอใจที่มีต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากสถานที่ต่าง ๆ เช่น แนวคิดเรื่อง “Place Utility” ที่พัฒนาขึ้นโดย Brown and Moore (1970) แนวคิดนี้อธิบายว่า หากบุคคลหรือครอบครัวหนึ่งไม่พอใจในสถานที่หนึ่ง ๆ จะมีการย้ายถิ่นเกิดขึ้น ซึ่งการย้ายถิ่นของผู้หญิงชนบทเพื่อไปสมรสกับชาวต่างชาตินั้น อาจเป็นเพราะไม่พอใจกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่เดิมของตนเอง ต่อมามิติเกี่ยวกับครอบครัวถูกนำมาศึกษาการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น เช่น แนวคิด Stark (1991) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นโดยได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ในระดับครัวเรือน อาทิ รายได้และความเสี่ยงของครอบครัวที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น เช่น หากครอบครัวใดต้องการรายได้สูงสุดจากกิจกรรมทุกกิจกรรมของครัวเรือน และต้องให้มีความเสี่ยงเกิดขึ้นน้อยที่สุดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครอบครัวก็จะใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจว่าจะให้สมาชิกในครัวเรือนมีการย้ายถิ่นหรือไม่

การสมรสข้ามวัฒนธรรมในสังคมอีสานของไทย: เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 โดย Sassen (2000) ได้สะท้อนถึงการสมรสข้ามวัฒนธรรมว่า การย้ายถิ่นเพื่อการสมรสหรือเพื่อการทำงานในต่างประเทศ มักเลือกไปในประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าประเทศต้นทางที่เคยอยู่ ดังนั้นผู้หญิงกลุ่มนี้จึงเลือกที่จะทำงานหรือสมรสและใช้ชีวิตคู่กับสามีในประเทศที่ร่ำรวยกว่า ทั้งครอบครัวในประเทศมาตุภูมิไปใช้ชีวิตกับสามีในประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่า ด้วยมีทัศนคติที่ดีต่อการสมรสข้ามวัฒนธรรม (Oxfeld, 2005; Suzuki, 2005) การสมรสข้ามวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในครอบครัวและภายในชุมชนด้วย ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทุน และอำนาจ รวมทั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย (Gender Relations) (Sassen, 2000) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงมักจะมีสาเหตุมาจากด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก

งานวิจัยของพงษ์วีร์ บูรณสมภพ (2543) พบว่า เมื่อหญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติ เป็นสาวแรกๆ จะขาดฝันถึงผู้ชายที่มีฐานะ มีกิจการดี มีความสามารถในการเลี้ยงดูตนเองได้เป็นอย่างดี แต่ต่อมาทัศนคติได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงเปลี่ยนความสำคัญของการเลือกคู่ครองไปเป็นการขอให้ฝ่ายชายยอมรับและให้เกียรติครอบครัวทางบ้านของตน และต้องการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัว การศึกษาการย้ายถิ่นสู่เยอรมนีของหญิงไทยผ่านการสมรส ของพัทยา เรือนแก้ว (2541) พบว่าหญิงไทยมีภูมิหลังที่หลากหลาย ทั้งการศึกษา ทักษะอาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในการทำงานรับจ้างและการอพยพย้ายถิ่น ส่วนใหญ่มาจากชนบทภาคอีสานและเหนือ มุ่งหวังจะมีชีวิตและสภาพสังคมที่ดีกว่า ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้ผู้หญิงตัดสินใจย้ายถิ่นข้ามชาติผ่านการสมรส สาเหตุและแรงจูงใจมีทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ และวิกฤติครอบครัว ตลอดจนปัญหาชีวิตคู่ ในประเด็นนี้ พบเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ นิชกมล วานิชชัง (2550) ที่พบว่า เหตุผลของสตรีไทยที่เลือกสมรสข้ามชาติคือ การหย่าร้างกับอดีตสามีที่ไม่รับผิดชอบ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นว่าการย้ายถิ่นเพื่อไปสมรสกับชาวต่างชาติ มีสภาพภูมิหลังที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ดังนั้น จึงน่าจะมีความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสานในหลากหลายแบบ และมีปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของสตรีชนบทอีสานหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะทั่วไปของผู้หญิง ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การเตรียมตัวของผู้หญิงที่จะไปสมรสกับชาวต่างชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ระดับบุคคล (Individual Level) ได้แก่ ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน 211 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowball Sampling

Technique) (Snijders, 1992) เพื่อให้ได้พบตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงกับที่งานวิจัยต้องการ เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลที่บ่งชี้จำนวนประชากรที่ศึกษา จึงใช้การสำรวจเบื้องต้นเพื่อเลือกพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยที่มีกลุ่มเป้าหมาย ในจังหวัดอุดรธานีและขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์การสมรสกับชาวต่างชาติ และมีสถิติการย้ายถิ่นของเพศหญิงสูงที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) โดยมีแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) ที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้เท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่ามีคุณภาพ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ประสานงานขอความร่วมมือกับผู้ใหญ่บ้านอย่างเป็นทางการ เพื่อขอความร่วมมือกับผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติตอบแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการระหว่าง เมษายน-พฤษภาคม 2554 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอย่างง่าย (Descriptive Statistics) และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง นำเสนอผลการศึกษาด้วยการบรรยายประกอบตาราง

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้หญิงที่กำลังจะสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่า ผู้หญิงกลุ่มนี้มีอายุเฉลี่ย 39.8 ปี มีอายุในช่วง 41-45 ปีมากที่สุด สมรสแล้วหรืออยู่ด้วยกัน ร้อยละ 15.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36.1 โดยร้อยละ 87.2 มีบุคคลที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู โดยจำนวนผู้เป็นภาระเลี้ยงดู 1-2 คน มีถึงร้อยละ 58.7 ด้านเศรษฐกิจเป็นผู้ที่มีภาระหนี้สินน้อยกว่า 100,000 บาท ถึงร้อยละ 73.1 เป็นที่น่าสังเกตว่า สตรีกลุ่มนี้ไม่มีงานทำ

ในถิ่นต้นทาง มากถึงร้อยละ 46.9 เคยเดินทางไปต่างประเทศมาก่อน 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.8 และร้อยละ 56.0 พบว่าผู้หญิงกับชายชาวต่างชาติไม่ถึง 1 ปี ประเทศที่กำลังจะเดินทางไปมากที่สุดคือ คือเยอรมนี โดยมีญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติ ร้อยละ 45.4 ซึ่งถือว่าเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ชัดเจนในกระบวนการย้ายถิ่นเพื่อไปสู่การสมรสกับชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับงานศึกษาของวิลาค ดวงกำเนิด (2553) ที่พบว่า การสมรสกับคนต่างชาติ ส่วนใหญ่ถูกชักชวนจากญาติ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้หญิงกลุ่มนี้ทุกคนผ่านการสมรสกับผู้ชายไทยมาก่อน มีจำนวนปีเฉลี่ยที่สมรส 9.7 ปี จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะข้างต้น ประกอบกับความรับผิดชอบที่ต้องเลี้ยงดูครอบครัวเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องสมรสกับชาวต่างชาติ

2. การเตรียมตัวก่อนย้ายถิ่นของผู้หญิงที่กำลังจะสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่า ผู้หญิงกว่าร้อยละ 63.5 มีระดับการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นโดยรวมในระดับปานกลาง และร้อยละ 23.5 มีการเตรียมตัวในระดับต่ำ ซึ่งบ่งชี้ถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ส่วนการเตรียมตัวด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมของประเทศถิ่นปลายทาง พบว่า มีเพียง 1 ใน 3 มีการเตรียมตัวเรียนภาษาของประเทศปลายทางก่อนเดินทาง ขณะที่ร้อยละ 36.8 ไม่คิดว่ามีความจำเป็นต้องเรียนรู้สังคมวัฒนธรรมของประเทศถิ่นปลายทาง การเตรียมตัวด้านสิทธิภายหลังการสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่า ผู้หญิงยอมรับว่าตนเอง มีความเข้าใจเรื่องการจัดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติเพียงร้อยละ 54.5 ขณะที่ 1 ใน 3 เท่านั้นที่มีความเข้าใจเรื่องวีซ่าสมรส และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการสมรสกับชาวต่างชาติ อนึ่ง ผู้หญิงเพียง 1 ใน 4 เท่านั้นที่มีการเตรียมเรื่องวิธีการหรือช่องทางการติดต่อสถานทูตไทยในต่างประเทศ และวิธีการติดต่อสมาคม/หน่วยงานที่สามารถช่วยเหลือตนเองเมื่อมีความเดือดร้อน แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ มีการเตรียมตัวในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในต่างประเทศค่อนข้างน้อย ทำให้เมื่อไปอยู่ในถิ่นปลายทาง อาจได้รับแรงกดดัน จนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

3. ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง พบว่า ผู้หญิงถึงร้อยละ 78.4 มีความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางระดับปานกลาง โดยราวครึ่งหนึ่งของผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมากกว่า ชีวิตครอบครัวจะมีความมั่นคงและยั่งยืน คู่ครองจะมีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ สามารถเป็นเพื่อนคู่คิดให้ความช่วยเหลือในการปรับตัว และมีความจริงใจต่อกันและกัน ยอมรับตัวตนกันได้ ทำให้เห็นว่าแม้จะสมรสกับชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก็มีอุดมคติเรื่องครอบครัวที่ต้องการมีความยั่งยืน (มยุรา ไกรกริ่ง, 2556) สำหรับความคาดหวังต่อการได้รับการยอมรับและความเท่าเทียมเมื่ออยู่ในถิ่นปลายทาง พบว่า กว่าร้อยละ 45.0 ของผู้หญิง มีความคาดหวังในระดับปานกลางในประเด็นที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม และได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ความคาดหวังต่อการได้รับการสนับสนุนจากสามีชาวต่างชาติ พบว่า 1 ใน 3 ของผู้หญิง มีความคาดหวังในระดับมาก ว่าสามีชาวต่างชาติจะเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีชีวิตที่สุขสบาย และช่วยเหลือครอบครัวด้านการเงิน แต่กลับมีความคาดหวังว่าสามีจะให้ความช่วยเหลือครอบครัวเมื่อประสบปัญหาด้านการเงิน และยินดีให้ตนเองจุนเจือครอบครัว โดยการส่งเงินให้ใช้ด้วยความเต็มใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.4 และ 51.0 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะ ครอบครัวในชนบทไทย ลูกสาวมีความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ด้วยเป็นสังคมที่สืบทอดมรดกจากฝ่ายแม่ ทำให้ลูกสาวตระหนักว่าตนเองคือคนที่จะเลี้ยงดูพ่อแม่ เพราะถือเป็นภาระหน้าที่ของลูกสาว (มนตรี ตีมานพ, 2556) ในด้านความคาดหวังต่อการวางแผนใช้ชีวิตในถิ่นปลายทาง พบว่า ผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมาก ในประเด็นเรื่องความตั้งใจที่จะเรียนภาษาเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 42.6 เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้หญิงที่กำลังจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติถึงร้อยละ 40.7 มีความคาดหวังน้อยมากที่จะใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศตลอดชีวิต

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยนำตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ปัจจุบัน รายได้รวมต่อเดือน อัตราส่วนพึงพิง จำนวนครั้งที่เคยย้ายถิ่น จำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติระยะเวลาที่คบหาดูใจ จำนวนหนี้สิน และการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่น มาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรตาม คือ ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของผู้หญิงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนรายได้รวมต่อเดือน และการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.167 และ 0.326 ตามลำดับ ขณะที่การเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้รวมต่อเดือน และจำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.226 และ 0.248 ตามลำดับ แต่กลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนวัยพึงพิงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.248 เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนครั้งของการย้ายถิ่นไปต่างประเทศ มีความสัมพันธ์กับจำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติ (ตารางที่ 1) เป็นที่น่าสังเกตว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทางของผู้หญิง

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. อายุ	1.000								
2. รายได้รวมต่อเดือน	0.004	1.000							
3. อัตราส่วนพึงพิง	-0.024	-0.039	1.000						
4. จำนวนครั้งที่ย้ายถิ่น	0.195*	0.377**	0.006	1.000					
5. จำนวนญาติที่สมรสกับชาวต่างชาติ	0.078	0.222*	0.016	0.282*	1.000				
6. ระยะเวลาที่รู้จักกัน	0.285**	0.023	0.041	-0.009	-0.157	1.000			
7. จำนวนหนี้	0.176	0.060	0.124	0.032	-0.043	-0.096	1.000		
8. การเตรียมตัว	-0.134	0.226**	-0.204**	0.143	0.248*	0.024	-0.065	1.000	
9. ความคาดหวัง	-0.098	0.167*	0.011	0.138	0.015	0.044	-0.078	0.326**	1.000

** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. **สรุปผลการวิจัย** การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อสรุปสำคัญ คือ

1.1 ส่วนใหญ่ผู้หญิงมีการเตรียมตัวก่อนการย้ายถิ่นในระดับปานกลาง โดยมีเพียง 1 ใน 3 มีการเตรียมตัวเรียนภาษาก่อนเดินทาง และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการสมรสกับชาวต่างชาติ และวิธีการหรือช่องทางติดต่อแหล่งช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังพบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมาก ว่าชีวิตครอบครัวจะมีความมั่นคงและยั่งยืน คู่ครองจะมีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ เป็นเพื่อนคู่คิดให้ความช่วยเหลือในการปรับตัว และเพียง 1 ใน 3 ของผู้หญิงมีความคาดหวังในระดับมาก ว่าสามีชาวต่างชาติจะเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีชีวิตที่สุขสบาย และช่วยเหลือครอบครัวด้านการเงิน

1.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความคาดหวังต่อการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติในถิ่นปลายทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียง จำนวนรายได้รวมต่อเดือน และการเตรียมตัวก่อนการย้ายของผู้หญิงเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาข้างต้น นำมาสู่ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านนโยบาย ตลอดจนแผนงานโครงการ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ยังไม่มีหน่วยงานใดที่มีการปฏิบัติในเรื่องการย้ายถิ่นเพื่อไปสมรสกับชาวต่างชาติของผู้หญิงไทยเป็นกรณีเฉพาะ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมผู้หญิงไทยก่อนการสมรสกับชาวต่างชาติ จะต้องเน้นการเตรียมตัวด้านภาษา วัฒนธรรม ตลอดจนความเข้าใจเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการสมรสกับชาวต่างชาติ และแหล่งช่วยเหลือในต่างประเทศ

นอกจากนี้ควรมีแนวทางการช่วยเหลือ คู่ครอง สิทธิ ผู้หญิงที่เดินทางไปต่างประเทศเพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ ใน 2 ส่วน คือ 1) แนวทางการช่วยเหลือในประเทศไทย (ถิ่นต้นทาง) ควรเป็นการทำงานในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพิ่มกลไก

ในการคัดกรองผู้หญิงก่อนเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการสมรสกับชาวต่างชาติ เพื่อลดความเสี่ยง และพัฒนาระบบการช่วยเหลือ เพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบเมื่อเดินทางกลับทั้งสภาพจิตใจ และการฝึกอาชีพ และ 2) แนวทางการช่วยเหลือในต่างประเทศ (ถิ่นปลายทาง) ควรมีการพัฒนาระบบให้คำปรึกษา และช่วยเหลือ ซึ่งหน่วยงานรัฐควรร่วมมือกับองค์กรเอกชนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- นิชกมล วานิชชัง. (2550). *การแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อครอบครัว และชุมชนในจังหวัดอุดรธานี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พงษ์รพี บุรณสมภพ. (2543). *ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้หญิงไทยในการเลือกคู่ครองต่างเชื้อชาติ* (ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- พัชรินทร์ ลาภานันท์ และคณะ. (2550). *การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้*. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัทยา เรือนแก้ว. (2541). *หญิงไทยในเยอรมนี: กรณีการย้ายถิ่นโดยใช้การแต่งงานเป็นเครื่องมือในสตรีศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรา ไกรกริ่ง. (2556). *ชีวิตการสมรสของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ* (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- มนตรี ดีมานพ. (2546). *ชีวิตหญิงไทยในต่างแดน*. ขอนแก่น: สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- วิลาศ ดวงกำเนิด. (2553). *การสมรสกับคนต่างชาติของสตรีไทยในประเทศเยอรมนี*. การประชุมประชากรศาสตร์แห่งชาติ. 20 - 21 พ.ย. 2551 ณ โรงแรมเดอะทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2554). *สรุปผลการย้ายถิ่นประจำปี พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- Brown, L. A. & Moore, E. G. (1970). The Intra-Urban Migration Process: A Perspective, *Geografiska Annaler*, 52B, pp. 368-381.
- DaVanzo, J. S. & Morrison, P. A. (1981). "Return and Other Sequences of Migration in the United States." *Demography*, 18(1), pp. 85-101.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), pp: 47-57.
- Oxford, E. (2005). "Cross-Border Hypergamy? Marriage Exchanges in a Transnational Hakka Community" In Nicole, C. (ed.). *Cross-Border Marriages Gender and Mobility in Transnational Asia*. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 48(2), pp. 167-235.
- Sassen, S. (2000). Women's Burden: Counter-geographies of Globalization and the Feminization of Survival. *Journal of International Affairs*, 53(2), pp. 503-524.
- Snijders, T. A. B. (1992). "Estimation on the Basis of Snowball Samples: How to Weight?" *Bulletin Methodologie Sociologique*, 36. pp. 59-70.
- Stark, O. (1991). The migration of labor. Oxford: Basil Blackwell. Transnational Traversal". In Nicole, C. (ed.). *Cross-Border Marriages Gender and Mobility in Transnational Asia*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Suzuki, N. (2005). "Tripartite Desires: Filipina-Japanese Marriages and Fantasies of Transnational Traversal". In Nicole, C. (ed.). *Cross-Border Marriages Gender and Mobility in Transnational Asia*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแม่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

Factors Influencing with Surveillance and Control Behaviors
for Dengue Hemorrhagic Fever among Village Health Volunteers
in Mae Rim District, Chiang Mai Province

สิวลี รัตนปัญญา^{1,*}
Siwalee Rattanapunya^{1,*}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional description studies) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอแม่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 321 คน ผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ เจตคติ ในระดับพอใช้-ดี และการได้รับปัจจัยเอื้อในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง-มาก ได้รับปัจจัยเสริมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ เจตคติ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ($R^2 = 0.284$; $p = 0.007$, < 0.001 และ 0.016 , ตามลำดับ)

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรเน้นส่งเสริมความรู้ และเจตคติในประเด็นการจัดการด้ขนี้น้ำยุงลาย การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย การเสริมสร้างทักษะในการใช้ทรัพยากรในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเฉพาะ เพื่อการควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัจจัยนำ, ปัจจัยเอื้อ, ปัจจัยเสริม, การเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹ ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50300
Public Health Department, Science and Technology Faculty, Chiang Mai Rajabhat University 50300 Thailand
*Corresponding author, e-mail: sirk2012@hotmail.com.

ABSTRACT

This study was a cross-sectional descriptive study and aimed to evaluate the influencing of the predisposing factors, enabling factors and reinforcing factors that are related to surveillance and control behaviors for dengue hemorrhagic fever (DHF). Three hundred twenty one of village health volunteers (VHV), who lived in Mae Rim District, Chiang Mai Province, were participated in this study. Results showed the overall predisposing factors that are knowledge and attitude for surveillance and control of DHF were fair-good. VHV were also more likely receive moderate-high level of enabling factors and high level of reinforcing factors. Moreover, almost of them were good practices for dengue surveillance and control activities. It also found that the attitude, the enabling factors and reinforcing factors can be significantly predicted the dengue surveillance and control activities of VHV ($R^2 = 0.284$; $p = 0.007$, < 0.001 and 0.016 , respectively).

The findings suggested that DHF knowledge and attitude about the management of vector management index, removal potential mosquito breeding sites, strengthening skills in using resources to prevent dengue need to be emphasized on VHV for sustainable control of dengue hemorrhagic fever in community.

Keywords: predisposing factors, enabling factors, reinforcing factors, surveillance and control behaviors for dengue hemorrhagic fever (DHF), village health volunteers (VHV).

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever) เป็นโรคติดต่อเขตร้อนที่มียุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) เป็นพาหะนำโรคและเป็นปัญหาสาธารณสุขในระดับโลก โดยพบว่าร้อยละ 75 การระบาดของโรคไข้เลือดออกอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากสถิติการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกในประเทศไทยปี พ.ศ. 2559 พบผู้ป่วย 66,310 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 96.76 ต่อประชากรแสนคน และพบผู้เสียชีวิต 61 ราย คิดเป็นอัตรากาตายร้อยละ 0.09 ต่อประชากรแสนคน (สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง, 2560) ถึงแม้ว่าแนวโน้มการกระจายของโรคไข้เลือดออก รายภาคในปี พ.ศ. 2556-2558 มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยพบการกระจายโรคในเขตภาคเหนือจะมีอัตราที่ลดลง (สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง, 2558; สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง, 2559) แต่ก็ยังคงพบอัตราการป่วยและอัตราการตายเป็นประจำทุกปี โดยจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือที่พบปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก จากรายงานสถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2559 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2559

พบผู้ป่วยทั้งหมด 4,751 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 285.86 ราย ต่อประชากรแสนคน และพบผู้เสียชีวิตแล้ว 5 คน คิดเป็นอัตราตายร้อยละ 0.30 โดยในพื้นที่อำเภอแมริมพบผู้ป่วย 287 คน คิดเป็นอัตราป่วย 323.02 รายต่อแสนประชากร (โรงพยาบาลนครพิงค์, 2559)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ถือเป็นบุคคลากรสำคัญที่จะช่วยผลักดันและส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมกรป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ดี มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี อสม. จะต้องเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชน ซึ่งการจะเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ในเบื้องต้น อสม. จะต้องมีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นอย่างดีเสียก่อน ถึงแม้ว่ากระทรวงสาธารณสุขจะมีมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังพบว่า มีรายงานผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยจากการทบทวนการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการเฝ้าระวังและควบคุมโรค

ใช้เลือดออกหลัก คือ อสม. ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหและการป้องกันโรค ใช้เลือดออก การขาดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคอย่างจริงจังและยั่งยืน ตลอดจนไม่เห็นความสำคัญของงาน (วาสนา ชำนาญเวช, 2556; นงนุช เสถพุมี่ และคณะ, 2558; เกศินี วงศ์สุบิน และคณะ, 2559) นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาในการควบคุมโรคอีกด้วย เช่น สภาพบริบทในแต่ละชุมชนที่แตกต่างกันซึ่งยากต่อการดำเนินการกำจัดลูกน้ำยุงลาย การขาดอุปกรณ์และวัสดุป้องกัน การขาดความร่วมมือของประชาชน (นงนุช เสถพุมี่ และคณะ, 2558)

จากข้อมูลข้างต้นหากต้องการวางแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใด ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงอิทธิพลจากหลาย ๆ ปัจจัยดังกล่าวก่อนร่วมกันเสมอ สอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลแบบสหปัจจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยนำ:

- ปัจจัยส่วนบุคคล
- ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก
- เจตคติเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ปัจจัยเอื้อ : ได้แก่

1. ความพอเพียงของทรัพยากร
2. ทักษะในการใช้ทรัพยากร

ปัจจัยเสริม:

- การได้ข่าวสารและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ
- การได้รับแรงจูงใจจากบุคคลใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่

ตัวแปรตาม

พฤติกรรมเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก

1. การมีส่วนร่วมวางแผน และเข้าร่วมกิจกรรมในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน
 2. สำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายด้วยตนเอง
 3. การให้ความรู้แก่ชุมชนควบคุมโรคไข้เลือดออก
- การร่วมวางแผนเพื่อหาแนวทางป้องกัน

PRECEDE framework (Green & Kreuter, 1992) ที่ได้แบ่งกลุ่มขององค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยนำ (Predisposing factors) ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) และปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมในเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามบริบทของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลแบบสหปัจจัย PRECEDE framework (Green & Kreuter, 1992) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมของชุมชนที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อวางแผนงานส่งเสริมสุขภาพต่อไป โดยทฤษฎีจะครอบคลุมปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาทั้งภายในตัวบุคคลและภายนอกบุคคล ได้แก่ 1) ปัจจัยนำ (Predisposing factors) 2) ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) และ 3) ปัจจัยเสริม (Reinforcing factors)

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional description studies) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2560

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย 1) ตำบลแม่สา จำนวน 127 คน 2) ตำบลสะลวง จำนวน 144 คน และ 3) ตำบลชีเหล็ก จำนวน 184 คน รวมทั้งหมด 455 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมดในพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) ตำบลแม่สา 2) ตำบลสะลวง และ 3) ตำบลชีเหล็ก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะทั้งหมด 321 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมงานวิจัยดังนี้

1. มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการเฝ้าระวังโรคและควบคุมไข้เลือดออกในชุมชนมาไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 3 ท่าน แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective Congruence Index: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.68-1.0 ผลค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งหมดคือ 0.80 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลมะขามหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ KR-20 และ Cronbach's alpha Coefficient โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ปัจจัยภายในบุคคล เช่น ประกอบด้วยอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระยะเวลาที่ทำงานเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่สมาชิกในครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเฝ้าระวังโรคและควบคุมโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการระบาดของโรค การเฝ้าระวังและควบคุมโรค การกำจัดลูกน้ำยุงลาย และบทบาทหน้าที่ของ อสม. มีคำตอบให้เลือก 2 ตัวเลือกคือ ใช่ และไม่ ใช่ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน และตอบผิด ให้ 0 คะแนน โดยมี คะแนนเต็ม 15 คะแนน แปลผลระดับคะแนนความรู้ที่ได้เป็น 3 ระดับตามแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (1971) ได้แก่ มีความรู้ระดับดี (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป; มากกว่าหรือเท่ากับ 12 คะแนนขึ้นไป), พอใช้ (คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 79.9; อยู่ระหว่าง 9-11.99 คะแนน) และไม่ดี (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60; น้อยกว่า 9 คะแนน) ทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.80

ส่วนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อที่เกี่ยวกับการวิธีการดำเนินงาน และประสิทธิภาพของการเฝ้าระวังและควบคุมโรค โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้มากที่สุด ให้ 5 คะแนน, มาก ให้ 4 คะแนน, ปานกลาง ให้ 3 คะแนน, น้อย ให้ 2 คะแนน, และน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน มีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนระดับเจตคติเกี่ยวกับการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (1971) ได้แก่ มีเจตคติระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 4.01 - 5.00 คะแนน), พอใช้ (คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 คะแนน) และไม่ดี (คะแนนเฉลี่ย 0 - 3.00 คะแนน) ทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.82

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความพอเพียงของทรัพยากรและการมีทักษะในการใช้ทรัพยากรในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้มากที่สุด ให้ 5 คะแนน, มาก ให้ 4 คะแนน, ปานกลาง ให้ 3 คะแนน, น้อย ให้ 2 คะแนน, และน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน มีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนระดับปัจจัยเอื้อการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (1971) ได้แก่ ได้รับปัจจัยเอื้อในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.01 - 5.00 คะแนน), ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 คะแนน) และ น้อย (คะแนนเฉลี่ย 0 - 3.00 คะแนน) ทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.88

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับแรงจูงใจจากคนในครอบครัวและชุมชน มีเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้มากที่สุด ให้ 5 คะแนน, มาก ให้ 4 คะแนน, ปานกลาง ให้ 3 คะแนน, น้อย ให้ 2 คะแนน, และ

น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน มีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนระดับปัจจัยเสริมการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (1971) ได้แก่ ได้รับปัจจัยเสริมในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.01 - 5.00 คะแนน), ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00 คะแนน) และ น้อย (คะแนนเฉลี่ย 0 - 3.00 คะแนน) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.84

ส่วนที่ 6 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก จำนวน 10 ข้อ ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมวางแผนป้องกันและแก้ไข ปัญหาในชุมชน การปฏิบัติกิจกรรมสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายด้วยตนเอง การให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน มีคำตอบให้เลือก 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน, ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ให้ 2 คะแนน, และไม่เคยปฏิบัติ ให้ 1 คะแนน มีเกณฑ์การแปลความหมายระดับคะแนนพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ที่ได้เป็น 3 ระดับ ตามแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (1971) ได้แก่ มีพฤติกรรมระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 2.41 - 3.00 คะแนน), พอใช้ (คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.40 คะแนน) และ ไม่ดี (คะแนนเฉลี่ย 0 - 1.8 คะแนน) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.80

วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก และได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามแต่ละชุด ขั้นตอนวิธีการเก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยและเข้าใจ เพื่อให้การดำเนินการเก็บข้อมูลถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลระดับพื้นที่ คณะผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ และแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย เมื่อคณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วจะนำข้อมูลเก็บเข้าของปิดผนึกอย่างมิดชิดเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม บันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

1. ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยนำ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ และพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลคะแนน

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์โดยใช้สถิติพหุคูณ (Multiple regression analysis) ที่ผ่านการทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) มีค่า VIF (variance inflation factor) ของแต่ละตัวแปรอยู่ในช่วง 1.071 - 1.619 และนำเสนอผลการศึกษารูปสมการทำนายปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่อยู่อาศัยในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางถึงวัยผู้ใหญ่ปลาย (41-65 ปี) โดยมีอายุเฉลี่ย 52.37 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม พ่อบ้าน/แม่บ้าน และค้าขาย ตามลำดับ โดยมีรายได้น้อยกว่า 2,500 บาทต่อเดือน เป็นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเฉลี่ย 12.20 ปี นอกจากนี้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่เฉลี่ย 10.63 ปี และส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 84.1

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข

ผลการศึกษา (ตารางที่ 1) พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับพอใช้-ดี ($\bar{X} = 12.58$, S.D. = 1.99 คะแนน) โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตอบถูกสูงสุดในเรื่องการทำลายภาชนะที่มีน้ำขัง และปิดฝาโอ่งน้ำดื่มทำให้สามารถป้องกันการเกิดของยุงที่เป็นพาหะได้ และความรู้ที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตอบถูกน้อยที่สุด คือ อสม. คือ บุคคลที่มีหน้าที่หลักในการสำรวจและลงมือกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ค่าเฉลี่ยคะแนน เจตคติเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้-ดี ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.44 คะแนน) โดยอาสาสมัครประจำหมู่บ้านมีค่าคะแนนสูงสุดในเรื่องท่านคิดว่าการกำจัดลูกน้ำยุงลายต้องทำทุกสัปดาห์ และต่ำที่สุดคือ ท่านคิดว่าการพ่นหมอกควันบริเวณรอบตัวบ้าน และในทอระบายน้ำก็เพียงพอ, ท่านคิดว่าการพ่นหมอกควันไม่สามารถควบคุมยุงลายได้เนื่องจากหลังพ่นก็ยังคงมียุงอยู่ในส่วนของปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกอาสาสมัครได้รับในระดับปานกลาง-มาก ($\bar{X} = 3.99 \pm 0.78$ คะแนน) โดยข้อคำถามที่มีคะแนนสูงสุดคือ ท่านได้รับการอบรม/ให้ความรู้ในเรื่องโรคไข้เลือดออกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต่ำที่สุดคืองบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน นอกจากนี้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับปัจจัยเสริมเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02 \pm 0.82$ คะแนน) โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุดคือการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในด้านงานนิเทศงาน และต่ำที่สุด คือ ท่านมักจะม้งานประจำที่ต้องทำงานในช่วงการระบาดของโรคไข้เลือดออกเสมอ ในส่วนของพฤติกรรมเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออกในระดับดี ($\bar{X} = 2.76 \pm 0.44$ คะแนน) โดยข้อคำถามที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ทำการสำรวจ/ตรวจนับภาชนะที่สามารถเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายตามครัวเรือนสัปดาห์ละ 1 และต่ำที่สุด คือ ท่านมักจะเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจากคนในชุมชน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมในการเฝ้าระวัง และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข (n = 321 คน)

	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ปัจจัยนำ (Predisposing factors)			
ความรู้	12.58	1.99	พอใช้-ดี
เจตคติ	3.60	0.44	พอใช้-ดี
ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors)	3.99	0.78	ปานกลาง-มาก
ความพอเพียงของทรัพยากร	4.26	0.56	มาก
ทักษะในการใช้ทรัพยากร	3.72	0.60	ปานกลาง-มาก
ปัจจัยเสริม (Reinforcing factors)	4.02	0.82	มาก
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	4.21	0.65	มาก
การได้รับแรงจูงใจ	3.94	0.62	ปานกลาง-มาก
พฤติกรรมเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	2.76	0.44	ดี

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยทำนายการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 321 คน (ตารางที่ 2) พบว่าตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 3 ตัว อันได้แก่ เจตคติ

ความพอเพียงของทรัพยากรและการได้รับข้อมูลข่าวสารสามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ ร้อยละ 28.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value 0.007, < 0.001 และ 0.016, ตามลำดับ) โดยสามารถเขียนเป็นสมการการทำนายได้ดังนี้

$$\text{พฤติกรรมเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก} = 1.306 + 0.088 (\text{เจตคติ}) + 0.159 (\text{ความพอเพียงของทรัพยากร}) + 0.78 (\text{การได้รับข้อมูลข่าวสาร})$$

ตารางที่ 2 ปัจจัยทำนายการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (n = 321 คน)

ปัจจัย	B	SE	t	p-value
ค่าคงที่	1.306	0.160	8.159	<0.001
เจตคติ	0.088	0.320	2.718	0.007
ความพอเพียงของทรัพยากร	0.159	0.300	5.287	<0.001
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.780	0.320	2.424	0.016
R ² 0.284 S.E. 0.24				

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าได้แก่เจตคติ ความพอเพียงของทรัพยากรและการได้รับข้อมูลข่าวสาร สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ ร้อยละ 28.4 ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสหปัจจัย PRECEDE framework ของกรีนและครูเตอร์ (1992) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกตัวบุคคล ถึงแม้ว่าพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมของโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะอยู่ในระดับดี แต่พบว่าในส่วนของปัจจัยนำ อันได้แก่ ความรู้ และเจตคติ ยังอยู่ในระดับพอใช้-ดี สอดคล้องกับการวิจัยของจำลองแวงกระโทก (2559) ที่พบว่าความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง จึงอาจหมายความว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางส่วนทำการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนโดยมีความรู้และเจตคติที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งให้การป้องกันและควบคุมโรคยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สังคม ศุภรัตนกุล (2549) ที่พบว่าความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ที่มีการในพื้นที่ปลอดการระบาดของโรคในพื้นที่ที่มีการระบาดซ้ำซาก นอกจากนี้ผลการวิจัยของจรรยา สุวรรณบำรุง (2557) ได้กล่าวถึงประเด็นของสมรรถนะและทักษะในเรื่องความรู้และการจัดการดัชนีลูกน้ำยุงลายของ อสม. ตลอดถึงทักษะในการจัดการข้อมูลผลการสำรวจไปใช้ประโยชน์ว่ามีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการดำเนินงานเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน

ในส่วนผลการศึกษาของระดับปัจจัยเอื้อ (ความพอเพียงของทรัพยากร) สามารถอภิปรายได้ว่ากรณีทรัพยากรในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น เคมีภัณฑ์ วัสดุ ทรัพยากรบุคคล ที่มีอย่างเพียงพอและการมีทักษะในการใช้ทรัพยากรมีความจำเป็นต่อการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกและปัจจัยเสริม (การได้รับข้อมูลข่าวสาร) ที่สามารถเป็นปัจจัยทำนาย

พฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรเทิง สุพรรณ (2555) ที่พบว่า ปัจจัยเอื้อได้แก่ ความพอเพียงของทรัพยากร ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ทักษะในการใช้ทรัพยากรในการป้องกันโรคไข้เลือดออก และปัจจัยเสริมได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก การได้รับคำแนะนำ/กระตุ้นเตือน และการได้รับแรงจูงใจจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีผลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออก และผลงานวิจัยของ ธวัช วิเชียรประภา (2555) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ การได้รับการอบรมเพิ่มเติม และการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การกำหนดนโยบายแผนงานโครงการกิจกรรม ในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1.1.1 ด้านปัจจัยนำ (Predisposing factors) อบรมเพิ่มความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก บทบาทหน้าที่ และเพิ่มสมรรถนะของ อสม. ในประเด็นความรู้การจัดการดัชนีลูกน้ำยุงลาย การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

1.1.2 ด้านปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) อบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรและวิธีใช้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมโดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วม

1.1.3 ด้านปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) มีการกระตุ้นเตือนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ/หรือ สร้างสัญญาชุมชน การให้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข ได้แก่ การให้ความสำคัญ ยกย่องเชิดชูเกียรติ ตลอดจนเบี่ยงเบนในการปฏิบัติ

หน้าที่โดยควรพิจารณาจากลำดับความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุข

1.2 กำหนดกลยุทธ์เชิงรุกในชุมชน จัดให้ชุมชนที่ปลอดภัยระดับเป็นต้นแบบและเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือถอดบทเรียนเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับพื้นที่

2.2 ควรมีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods of Collecting Data) และประยุกต์ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participatory Approach) ของ อสม. นักวิชาการสาธารณสุขทั้งในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและเทศบาล รวมถึงประชาชนในพื้นที่ เพื่อการแก้ปัญหาโรคไข้เลือดออกให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

เกศินี วงศ์สุบิน, ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, ธราดล เก่งการพานิช และมณฑา เก่งการพานิช. (2559). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตรคลินิก*, 13(3), น. 196-209.

จรรยา สุวรรณบำรุง. (2557). ผลการประเมินสถานการณ์ปัญหาและการจัดการดัชนีลูกน้ำยุงลายโดยผสมผสานวิธีและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาโรคไข้เลือดออกของตำบลกำแพงเขา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 6(5), น. 54-75.

จำลอง แววงระโทก, สำเร็จ แหียงระโทก, และชุกภาศิริ อภินันท์เดชา. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลโป่งแดง อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน*. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.

ธวัช วิเชียรประภา, พรนภา หอมสินธุ์, รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดจันทบุรี. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(2), น. 53-68.

นงนุช เสถพุมี่, กุลวดี จิตตยานันต์, วันดี วงศ์รัตนรักษ์ และวัลลภณี นาคศรีสังข์. (2558). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 25(1), น. 25-39.

บรรเทิง สุพรรณณ์, พูนสุข ช้วยทอง, สุปรียา ดันสกุล และวงเดือน บัณฑิต. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อการพัฒนาด้านวิจัยอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

โรงพยาบาลนครพิงค์. (2559). *ข้อมูลรายงาน 506 และรายงานโรคไข้เลือดออกประจำสัปดาห์ ณ วันที่ 1 มกราคม 2560*. เชียงใหม่: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่.

วาสนา ชำนาญเวช. (2556). *การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

สังคม ศุภรัตน์กุล. (2549). การพัฒนารูปแบบการป้องกัน
ควบคุมโรคไข้เลือดออกแบบบูรณาการเปรียบเทียบ
ชุมชนที่ปลอดการระบาดกับชุมชนที่มีการระบาด
ซ้ำซากจังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2547. *วารสาร
ควบคุมโรค*, 32(1), น. 47-62.

สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง. (2558). *สถานการณ์โรค
ไข้เลือดออกในประเทศไทย ปี 2557 (สัปดาห์ที่ 52).*
สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560, จาก [http://www.
thaivbd.org/n/uploads/ file/file_PDF/Dengue/
2557/ DHF%2052.pdf](http://www.thaivbd.org/n/uploads/file/file_PDF/Dengue/2557/DHF%2052.pdf)

สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง. (2559). *สถานการณ์โรค
ไข้เลือดออกในประเทศไทย ปี 2558 (สัปดาห์ที่ 52).*
สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560, จาก [http://www.
thaivbd.org/n/uploads/ file/file_PDF/Dengue/
2558/DHF%2052.pdf](http://www.thaivbd.org/n/uploads/ file/file_PDF/Dengue/2558/DHF%2052.pdf)

สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง. (2560). *สถานการณ์โรค
ไข้เลือดออกในประเทศไทย ปี 2559 (สัปดาห์ที่ 52).*
สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก [http://www.
thaivbd.org/n/uploads/ file/file_PDF/Dengue/
2559/DHF%2052.pdf](http://www.thaivbd.org/n/uploads/ file/file_PDF/Dengue/2559/DHF%2052.pdf)

Bloom, B. S. (1971). *Handbook on formative and
Summative Evaluation of Student learning.*
New York: McGraw-Hill.

Green, L. W. & Kreuter, M. W. (1992). CDC's Planned
Approach to Community Health as an
application of PRECEDE and an inspiration
for PROCEED. *Journal of Health Education*,
23(3), pp. 140-147.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

Factors Affecting Good Governance Implementation of Saving Cooperative in Khon Kaen Province.

สุคนธ์ทิพย์ โพธิ์หล้า¹ และ ปาวิน ชินะโชติ^{2,*}
Sukhonthip Phola¹ and Pavin Chinachoti^{2,*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น 9 สหกรณ์ จำนวน 120 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 92 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแตกต่างใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักนิติธรรมมีการนำไปปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรมและหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกัน (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ 3 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหาร และปัจจัยด้านค่านิยมร่วมการทำงาน โดยมีสมการทำนาย $GI = 2.138 + 0.234$ (Strategy) $+ 0.170$ (Style) $+ 0.130$ (Share value)

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, สหกรณ์ออมทรัพย์

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, จังหวัดนนทบุรี 11120
Graduate Student, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120 Thailand

² สาขาวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, จังหวัดนนทบุรี 11120
School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120 Thailand

* Corresponding author, e-mail: pavinkbu@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this study were to : (1) study the good governance implementation level of Saving Cooperative; (2) compare the opinion of the good governance implementation level, divided by personal characteristics; and (3) study factors affecting of the good governance implementation at Saving Cooperative in Khon Kaen Province.

The population in this study were 120 Operations committee at Saving Cooperative in Khon Kaen Province. 92 samples were selected by using simple random sampling methodology. The instrument used was questionnaires. The statistics used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, standard deviation, t - test Analysis, One - way Analysis of Variance (One - way ANOVA) for analyzing the difference and Stepwise Multiple Regression Analysis for analyzing the relationship.

It was found from the study that: (1) the overall of Good governance implementation at Saving Cooperative in Khon Kaen Province was at "Highest" level. When considering in each aspect, The rule of law was highest level of good governance implementation followed by Transparency, Morality and Responsibility respectively; (2) overall image comparison of good governance implementation, divided by personal characteristics were not different; (3) overall factors affecting of good governance implementation were 3 independent variables at 0.05 statistical significance, the variables were the Strategy factors, Style factors and Share Value factors. The prediction equation is $GI = 2.138 + 0.234 (\text{Strategy}) + 0.170 (\text{Style}) + 0.130 (\text{Share value})$.

Keywords: The good governance, Saving Cooperative

บทนำ

การบริหารและการจัดการในองค์กรต่าง ๆ ไม้ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ในปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญสำคัญกับระบบคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น เนื่องจากการบริหารและการจัดการทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ประสบกับภาวะวิกฤติอันเกิดจากการทุจริตคอร์รัปชั่นที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ความไม่รับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม คำนึงแต่ประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง อันเป็นการบริหารจัดการที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากกลไกและระบบการบริหารจัดการในระดับประเทศ และระดับองค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนมีความบกพร่องและขาดประสิทธิภาพ รวมถึงการกระทำผิด ทุจริต และขาดจริยธรรมของบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552, น. 4) ตามที่ปรากฏโดยทั่วไปในแวดวงราชการและการเมืองของประเทศไทยทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ

กับภาคเอกชนมีอยู่อย่างใกล้ชิด ภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ควบคุม กฎ กติกา การดำเนินงานของเอกชนย่อมมีผลต่อการเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในวงกรธุรกิจ และการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคมที่ธุรกิจมีต่อสังคม ถ้าการควบคุมย่อหย่อนหรือหน่วยงานในภาครัฐมีส่วนรู้เห็นเป็นใจกับการทุจริตหรือการเอาตัวรอดเปรียบสังคมและผู้บริโภคของธุรกิจเอกชน หรือมีการร่วมมือกันระหว่างคนในภาครัฐกับในภาคเอกชน เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบแล้ว จะเป็นอุปสรรคซึ่งทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมในการทำธุรกิจเป็นไปได้ลำบาก ซึ่งการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือที่เรียกกันว่า "ธรรมาภิบาล" (Good Governance) นั้นเป็นการกำกับดูแลที่ดี หรือหมายถึงการใช้สิทธิของความเป็นเจ้าของที่ปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร (วรภัทร ไตรณะเกษม, 2542, น. 15)

ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นต่อการพัฒนาและขยายตัวของจริยธรรมในทางธุรกิจ

“สหกรณ์” เป็นองค์การธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่ตั้งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งในการดำเนินธุรกิจต้องมีการแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ ทั่วไป ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ แต่ทุกคนไม่สามารถร่วมบริหารกิจการของสหกรณ์ได้ จึงต้องมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้ดำเนินงานแทน มีอำนาจหน้าที่ เป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการทั้งปวง และเพื่อให้กิจการสหกรณ์ดำเนินการอย่างกว้างขวาง และให้บริการแก่สมาชิกอย่างทั่วถึง คณะกรรมการดำเนินการอาจจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ความสามารถมาดำเนินธุรกิจแทน และผู้จัดการ อาจจัดจ้างเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือกิจการของสหกรณ์ด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงปริมาณธุรกิจและการประหยัดเป็นสำคัญ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2551)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริมและพัฒนา ให้สหกรณ์เป็นองค์การที่เข้มแข็งและเป็นที่ยึดเหนี่ยวสมาชิก ได้จัดทำแผนพัฒนาสหกรณ์ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555 - 2559 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2551) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ มิติ การพัฒนาองค์การมุ่งเน้นให้บุคลากรสหกรณ์มีความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงและเข้มแข็ง แนวทางสำคัญหนึ่ง คือการสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้สหกรณ์มีการบริหารจัดการด้วยหลักนิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส มีความรับผิดชอบ สร้างการมีส่วนร่วม และมีการใช้กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คุ่มค่า และประหยัด ทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์เป็นที่เชื่อถือ และยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สหกรณ์ออมทรัพย์ถือเป็นสถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกันหรือที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็น การดำเนินงานของสหกรณ์มักเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินเป็นหลัก (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2551) ดังนั้น ธรรมาภิบาลจึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกสหกรณ์จะต้องมีการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำระบบธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อใช้เป็นคำแนะนำเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การดำเนินกิจการของสหกรณ์ บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง และประโยชน์แก่มวลสมาชิกของสหกรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในองค์การที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ของการวิจัย

งานศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นมีประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อทราบถึงระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยภายในองค์การที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางประกอบการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ในการให้คำแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีธรรมาภิบาล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารองค์การ

การบริหารองค์การ มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการสร้างประสิทธิผลในการบริหาร และเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์การ การบริหารองค์การจึงเป็นเสมือนเครื่องมือหรือสื่อที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำพามนุษย์หลาย ๆ คน ที่มีธรรมชาติของความต้องการที่ไม่สิ้นสุด และมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน (วรรณาด แสงมณี, 2554, น.1) องค์การ มีลักษณะสำคัญที่มาจากแนวคิดการให้ความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด 7's Mckinsey โดย Tom Peter และ Rebert Waterman มาใช้ในการประเมินการดำเนินงานขององค์การ โดยเชื่อมโยงปัจจัยให้สอดคล้องกัน เพื่อส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการดำเนินกลยุทธ์ต่อไป (ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา, 2555, น. 258) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 7 ประการดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ (Strategy) คือการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยใช้กิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในองค์การที่ได้ถูกวางแผนขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ และเป็นแนวทางที่บุคลากรขององค์การรู้ถึงทิศทางการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การ

2. โครงสร้าง (Structure) คือโครงสร้างองค์การที่ตั้งขึ้นตามกระบวนการทำงานหรือการจัดระบบการดำเนินงาน การควบคุม การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจของผู้บริหาร โครงสร้างองค์การที่ดี จะต้องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพราะมีส่วนช่วยให้เกิดความคล่องตัว ลดความผิดพลาด และความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และช่วยให้บุคลากรได้

ทราบถึงขอบเขตหน้าที่ในการทำงาน องค์การที่มีโครงสร้างเหมาะสมและสอดคล้องกับกลยุทธ์จะเป็นจุดแข็งขององค์การ

3. รูปแบบ (Style) คือ รูปแบบการบริหารองค์การหรือพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูง เช่น การควบคุม การจูงใจ การสั่งการ เป็นต้น เพราะบทบาทของผู้นำองค์การมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การ โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เกิดขึ้น

4. บุคลากร (Staff) คือ บุคลากรในองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์การให้ประสบความสำเร็จ การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะต้องคำนึงถึงความต้องการบุคลากรขององค์การในอนาคต โดยให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งสามารถกำหนดคุณลักษณะและการคัดเลือกบุคลากรได้อย่างเหมาะสม การมีบุคลากรที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับแผนที่วางไว้ จะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานได้ตลอดเวลา รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุเป้าหมาย

5. ระบบ (System) คือการจัดระบบการทำงานหรือกระบวนการในการดำเนินงานภายในองค์การ เช่น ระบบการเงิน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการติดตามประเมินผล เป็นต้น องค์การสามารถดำเนินงานไปได้ดีต้องมี การจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกัน ทุกระดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6. ทักษะ (Skill) คือสิ่งที่องค์การสามารถทำได้ดีกว่าองค์การอื่น รวมถึงทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านอาชีพ เป็นทักษะการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และทักษะที่เป็นความถนัดหรือความสามารถพิเศษ เป็นความสามารถที่ทำให้มีความโดดเด่นกว่าคนอื่น ซึ่งจะทำให้ได้ผลงานที่ดีกว่า และอาจเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้อย่างรวดเร็ว

7. ค่านิยมร่วม (Share Value) คือ ค่านิยมของสมาชิกในองค์การที่ยึดถือร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือบุคลากร และเป็นรากฐานของระบบการบริหาร และวิถีการปฏิบัติงาน หรือเรียกว่า วัฒนธรรมองค์การ อันได้แก่

ความรู้ แนวคิด ความเชื่อ ซึ่งได้รับการยอมรับทั่วทั้งองค์การ จนเกิดเป็นบรรทัดฐาน และปฏิบัติตามค่านิยมร่วมเหล่านั้น ทำให้องค์การมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด 7'sMcKinsey มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย โดยใช้ปัจจัยทั้ง 7 ประการ อันได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้าง รูปแบบ บุคลากร ระบบทักษะ และค่านิยมร่วม มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ประเมิน การบริหารการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัด ขอนแก่น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ ดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ธรรมาภิบาลในสหกรณ์

หลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการสากล ที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติว่าเป็นปัจจัย สำคัญในการทำให้้องค์การประสบความสำเร็จ โดย “ธรรมาภิบาลในสหกรณ์” หมายถึง การบริหารกิจการ ของสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความ รับผิดชอบ สร้างการมีส่วนร่วมและมีการใช้กระบวนการ บริหารจัดการ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คุ่มค่าและโดยประหยัด เป็นผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย อย่างเป็นธรรม เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมั่นคง ส่งผลให้สหกรณ์ เป็นที่เชื่อถือและยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น “หลักธรรมาภิบาลในสหกรณ์” ซึ่งเป็นไปตามหลักพื้นฐาน ของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ประกอบด้วย

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นการ กล่าวถึง การที่สหกรณ์กำหนดข้อบังคับและระเบียบของ สหกรณ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยคำนึงถึง สิทธิ เสรีภาพและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในสหกรณ์ เพื่อใช้เป็น แนวทางในการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การ กำหนดระเบียบที่ครบถ้วน ครอบคลุมการดำเนินธุรกิจของ สหกรณ์นั้น ๆ ด้วย

2. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่น ความถูกต้องดีงาม ซึ่งทุกฝ่ายในสหกรณ์ปฏิบัติงาน ในสหกรณ์ของตนอย่างเต็มความสามารถ เห็นประโยชน์ ส่วนรวมของสหกรณ์เป็นสำคัญ มีการกำหนดจรรยาบรรณ ในสหกรณ์และถือปฏิบัติอย่างจริงจัง และส่งเสริมยกย่อง ผู้กระทำความดี เช่น เจ้าหน้าที่สหกรณ์ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย ตามระเบียบ ข้อบังคับด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต กรรมการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีไม่ใช้ตำแหน่ง หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยพัฒนาวิธีการ ดำเนินงานของสหกรณ์ที่โปร่งใส กำหนดขั้นตอนการให้ บริการที่ชัดเจน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้เช่น จัดทำงบการเงิน รายงานกิจการเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ให้สมาชิกรับทราบ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง สหกรณ์เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แก่กรรมการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ เสนอความคิดเห็น การตัดสินใจเพื่อสร้างสรรค์และจรรโลงความผาสุกของ ส่วนรวม รวมถึงร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของ สหกรณ์ด้วย เช่น กำหนดช่องทางการรับความคิดเห็นจาก เจ้าหน้าที่สหกรณ์ หรือสมาชิกสหกรณ์

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability) หมายถึง ทุกฝ่ายในสหกรณ์จะต้อง ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และ ผลจากการกระทำของตน รวมถึงไม่เพิกเฉยต่อปัญหา สาธารณะและการช่วยเหลือผู้อื่นอาทรต่อสังคม เช่น กรรมการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อมี การพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาท หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ เป็นต้น

6. หลักความคุ้มค่า (Cost - effectiveness or Economy) หมายถึง สหกรณ์มีการบริหารจัดการ และใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีระบบการควบคุม ภายใต้นี้ที่มีแผนงานที่ส่งเสริม สนับสนุน การประหยัด พลังงาน ลดค่าใช้จ่ายเช่น การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ควร

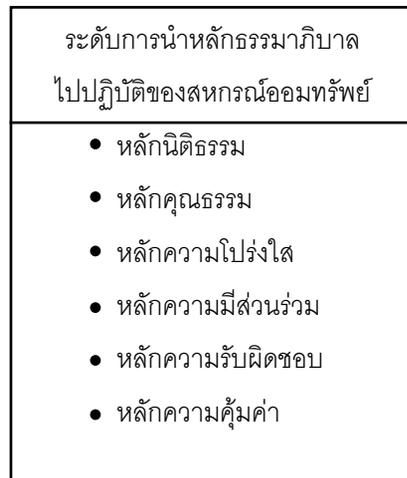
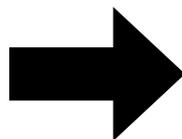
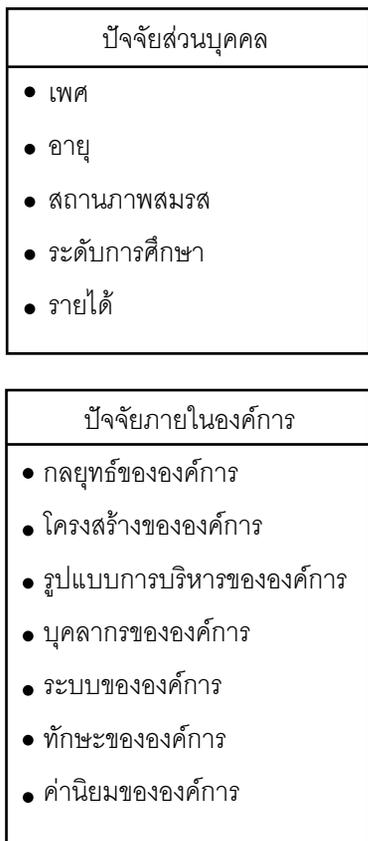
พิจารณาถึงประโยชน์ของการนำมาใช้งานอย่างสมเหตุสมผลไม่ควรซื้อดีเกินใช้งาน เพราะนอกจากราคาแพงแล้วยังใช้งานไม่คุ้มค่าอีกด้วย

การใช้ธรรมาภิบาลในสหกรณ์ เป็นกระบวนการที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา และจะบรรลุผลได้ก็ด้วยความร่วมมือกันระหว่างส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานสหกรณ์ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของสหกรณ์เอง ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่ดี

กรอบแนวความคิด

การวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษา

ได้กำหนดกรอบแนวคิด คือ ปัจจัยภายในองค์การของสหกรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้อ้างอิงจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในองค์การของ Perter and Waterman ซึ่งแทนปัจจัยหรือสถานการณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเผชิญในสหกรณ์ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์การ 2) ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์การ 3) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานขององค์การ 4) ปัจจัยด้านบุคลากรขององค์การ 5) ปัจจัยด้านระบบภายในขององค์การ 6) ปัจจัยด้านทักษะของบุคลากรในองค์การ และ 7) ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมขององค์การ และการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ตามเกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2558) ในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 แห่ง ที่ดำเนินธุรกิจและไม่อยู่ระหว่างการชำระบัญชีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 มีขนาดกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ 92 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมาน (Inference Statistic) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น

1. ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่าระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 6 หลัก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.39) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สหกรณ์มีระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.55) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ บุคลากรในสหกรณ์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.61)

1.2 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารในสหกรณ์ตัดสินใจโดยยึดถือผลประโยชน์ของสมาชิก โดยส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.69) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในภาพรวมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาค ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.73)

1.3 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.67) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกตรวจสอบความถูกต้องในการบริหารงานได้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.80)

1.4 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและขอเสนอแนะจากสมาชิก บุคคลทั่วไป และหน่วยงานภายนอกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.67) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สหกรณ์เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.61)

1.5 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบต่อในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีความตระหนักในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.75)

1.6 ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีการใช้จ่ายงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.72) และ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สหกรณ์ ให้ความสำคัญต่อการประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.62)

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กร ที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นพบว่าระดับปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 7 ปัจจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านระบบขององค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.45) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.70) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สหกรณ์ มีการแบ่งสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.76)

2.2 ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็น

รายข้อ พบว่า สหกรณ์มีการกำหนดกลยุทธ์ หรือแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.76) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลยุทธ์/แผนการดำเนินงานในสหกรณ์ สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.79)

2.3 ปัจจัยด้านระบบขององค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานที่เหมาะสม เช่น ระบบบัญชี การเงิน พัสดุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.59) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสหกรณ์มีการจัดระบบการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันในทุกระดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.73)

2.4 ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารในสหกรณ์มีส่วนผลักดันให้องค์การประสบผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.75) ผู้บริหารในสหกรณ์เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสหกรณ์และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้บริหารในสหกรณ์เปิดโอกาสให้มีการซักถามและรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรภายในและภายนอกสหกรณ์ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.71)

2.5 ปัจจัยด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีบุคลากรที่เพียงพอต่อภารกิจ/แผนการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.64) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสหกรณ์มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.59)

2.6 ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สหกรณ์มีความสามารถทางการแข่งขัน เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.52) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือบุคลากรในสหกรณ์มีความคิดริเริ่ม สามารถแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ หรือ

แนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.15, S.D. = 0.73$)

2.7 ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรในสหกรณ์ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และบุคลากรในสหกรณ์ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.08, S.D. = 0.68$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรในสหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และเสียสละอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.68$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่าสถิติที (t-test) พบว่าค่า Sig. ที่ได้

มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อหาความแตกต่างด้วยค่าสถิติเอฟ (F-test) พบว่า ค่า Sig. ที่ได้มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้คือ .05 (Sig > .05) แสดงว่าบุคคลที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นไม่แตกต่าง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์กับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของสมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Regression)

Model	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.138	0.274		7.805	0.00
Strategy	0.234	0.064	0.355	3.672	0.00
Stlye	0.170	0.057	0.295	2.965	0.004
Share value	0.130	0.060	0.188	2.172	0.033
R = 0.673	R ² = 0.453	S.E = 0.253	F = 24.299	Sig. = 0.000	

ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน และปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ใช้เป็นตัวทำนายระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นได้ร้อยละ 45.3 ($R^2 = 0.453$) มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.253 ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น โดยสามารถสร้างสมการทำนาย คือ $GI = 2.138 + 0.234$ (Strategy) + 0.170 (Style) + 0.130 (Share value)

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ไม่เข้าอยู่ในสมการถดถอย ได้แก่ ปัจจัยด้านระบบ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทักษะขององค์กรและบุคลากร และปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวจึงไม่สามารถอธิบายความผันแปร และไม่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลในภาพรวมความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่นได้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.43$) และน้อยที่สุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.17$)

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนที่เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ พบว่า มีตัวแปรจำนวน 3 ตัว

ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า .05 สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ภาพรวมของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กร ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน ปัจจัยค่านิยมร่วมโดยสามารถสร้างสมการทำนาย คือ $GI = 2.138 + 0.234$ (Strategy) + 0.170 (Style) + 0.130 (Share value)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมพบว่า มีการนำหลักหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคปัจจุบันสังคมไทยได้ให้ความสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาแก้ไขปัญหาระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนที่มีข้อบกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานสามารถปรับเปลี่ยนระบบการทำงาน ระบบการตัดสินใจและการบริหารงานได้อย่างทันท่วงทีชัดเจน และเป็นธรรม ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ชักจูงการทุจริตคอร์รัปชัน การประพฤติมิชอบหรือการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนหรือกิจการที่ตนมีส่วนได้เสีย ซึ่งแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าธรรมาภิบาลเป็นเรื่องของหลักการบริหารแนวใหม่ที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีหลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้แล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือ ความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล กำหนดแผนการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์นำเรื่องหลักธรรมาภิบาลไปส่งเสริมให้สหกรณ์นำไปปฏิบัติ จึงทำให้สหกรณ์มีระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ อัมไพ ทำสะดวง (2554, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ สหกรณ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งพบว่าการจัดการของสหกรณ์ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดใน 6 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่า เป็นเรื่องที่ไม่ได้มีกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบใดกำหนดให้ต้องทำ สหกรณ์จะเลือกให้ความสำคัญหรือไม่ก็ได้ ซึ่งต่างจากด้านอื่น ๆ ที่ค่อนข้างมีกฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบกำหนดไว้ชัดเจน เช่น หลักนิติธรรม ที่ต้องมีกรทบทวนข้อบังคับ ระเบียบให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภรภัค พันธุ์ภาไพ (2554) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อการสร้างธรรมาภิบาลภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้ความคิดเห็นต่อการสร้างธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนที่เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ พบว่า มีตัวแปร จำนวน 3 ตัว ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติไม่น้อยกว่า .05 สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ภาพรวมของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์องค์การ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงาน ปัจจัยค่านิยมร่วม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. สหกรณ์ ควรมีการกำหนดแผนการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด มีการควบคุมหรือลดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ให้ความสำคัญกับการประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับงบประมาณที่ใช้ไป มีการรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน มีการจัดทำทะเบียนคุมวัสดุครุภัณฑ์ให้ชัดเจน และมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้งบประมาณของสหกรณ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่า

2. ผู้บริหารในสหกรณ์ควรพิจารณากระบวนการจัดการภายในองค์การที่ส่งผลกระทบต่อระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในแต่ละด้าน ดังนี้ควรเน้นด้านกลยุทธ์องค์การ (Strategy) เช่น คณะกรรมการดำเนินงาน ควรพิจารณากำหนดแผนกลยุทธ์หรือวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสหกรณ์ มีการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อให้บริการสู่เป้าหมาย สื่อสารกลยุทธ์ให้เกิดความชัดเจน เป็นต้น ด้านรูปแบบการบริหารงาน (Style) เช่น คณะกรรมการดำเนินงานจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสหกรณ์ มีภาวะผู้นำที่เน้นวัตถุประสงค์ มีระบบการควบคุมที่ชัดเจน มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และด้านค่านิยมร่วม เป็นต้น (Share Value) เช่นคณะกรรมการดำเนินงานควรส่งเสริมให้มีการสร้างค่านิยมร่วมที่ดี เพื่อเป็นข้อกำหนดร่วมกันของคนในสหกรณ์ โดยมีการกำหนดค่านิยมร่วมที่พึงประสงค์ ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ บูรณาการค่านิยมร่วมเข้ากับระบบการบริหารงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์บริการ ฯลฯ รวมไปถึงพิจารณาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ นอกจากคณะกรรมการดำเนินงาน เช่น สมาชิก เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการ ภาครัฐ สังคมชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหารสหกรณ์ในอนาคตได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. กรุงเทพฯ: พรีเมียร์ โปร.

อำไพ ทำสะดวก. (2554). *การจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ในจังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม).

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2558). *แผนกลยุทธ์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (พ.ศ. 2556-2559)*. สืบค้นจาก <http://www.cad.go.th>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2551). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์*. สืบค้นจาก http://www.cpd.go.th/more_news.php?cid=49
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. (2555). *การจัดการเชิงกลยุทธ์: เทคโนโลยีและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). *กฎหมายมหาชนเล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรรณถ แสงมณี. (2554). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ระเบียบทอง.
- วรภัทร โตรณะเกษม. (2542). การสร้าง Good Governance ในองค์การ. *วารสาร กสท*, (10), น. 11-17.
- ศุทธภักดิ์ พันธุ์ภาไพ. (2554). *ความคิดเห็นของข้าราชการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อการสร้างธรรมาภิบาลภายในสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร* (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น ของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

Administrative Innovation of Local Finance at SiKiew Municipality Nakhon Ratchasima

อนุจิตร ชินสาร^{1,*}
Anujit Chinasan^{1,*}

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะที่มาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการนำนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้วไปปฏิบัติ 3) ศึกษาแนวทางการประยุกต์นวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นต้นแบบ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น โดยทำการศึกษาในเทศบาลเมืองสีคิ้วซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบที่ดี (Best practice) ด้านการบริหารการคลังท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินวิธีการศึกษาวิจัยประกอบด้วย 1) การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 3) การสนทนากลุ่มย่อย และ 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาลักษณะของนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว เป็นลักษณะนวัตกรรมการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งอยู่ภายใต้กรอบการบริหารงานตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้วจัดอยู่ในลักษณะนวัตกรรมด้านกระบวนการและการบริหารองค์การ โดยมีที่มาของนวัตกรรมเป็นแบบบนลงล่าง (Top down innovation) และมีกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดนโยบายด้านการบริหารการคลังของเทศบาลโดยฝ่ายบริหารท้องถิ่นมีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้ 2) การประชุมวางแผนดำเนินงานฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3) การพัฒนากระบวนการบริหารภายในองค์กรของเทศบาลสีคิ้ว ในการบริหารการคลังให้มีประสิทธิภาพ 4) วางระบบกระบวนการตรวจสอบการบริหารการคลังภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ 5) เน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ที่มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ 6) การสร้างเครือข่ายด้านการบริหารการคลัง 7) พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารการคลังและติดตามตรวจสอบการทำงาน

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000
Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat, 30000, Thailand
*Corresponding author, e-mail: aekanujit@gmail.com

ทั้งนี้ในส่วนของแนวทางการประยุกต์นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นต้นแบบไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายด้านการบริหารการคลังของฝ่ายบริหารต้องมีความชัดเจน 2) ฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนของท้องถิ่นตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นอย่างจริงจัง 3) การวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการคลังภายในองค์กรและยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น 4) มุ่งเน้นความสำคัญในด้านการสื่อสารด้านการบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพ 5) สร้างระบบการให้บริการให้คำปรึกษากิจการการคลังที่เป็นระบบ

คำสำคัญ: นวัตกรรม นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The study of “Administrative Innovation of Local Finance at SiKiew Municipality Nakhon Ratchasima” was a qualitative research. It was conducted according to three research objectives: 1) to study the characteristics of related resources and factors that influenced the processes generating, 2) to study the conditions of problems and solutions from implementing, and 3) to study the ways to apply the model of local fiscal administrative innovation to other local administrative organizations. The study was operated in SiKiew Municipality, a local administrative organization that was regarded as the best practice model for the effective local fiscal administration. The research procedures consisted of 1) a documentary study, 2) an in-depth interview, 3) a focus group discussion, and 4) a non-participant observation.

The findings indicated that the characteristics of local fiscal administrative innovation was an innovation of government administration under the administrative frameworks by missions of local administrative organizations. The local fiscal administrative innovation was arranged in an administrative innovation of process and organization based on the top down innovation. The processes generating the local fiscal administrative innovation consisted of 7 steps: 1) assigning explicit and utilizable policies by the department of local administration, 2) arranging a meeting to make operational plans for related departments, 3) developing the internal fiscal administrative process to be effective 4) launching the efficient process investigating system, 5) emphasizing the personnel potentiality development in order to provide knowledge and understand about the regulations that have been improved, 6) building networks in the fiscal administration, and 7) developing the participating process of citizens to play their roles in administrating and investigating the operational process.

Furthermore, the ways to apply the model of local fiscal administrative innovation to other local administrative organizations consisted of 5 different ways: 1) assigning policies of fiscal administration should be clear; 2) administrative department has to pay attention to the process of local planning seriously since the beginning of the process; 3) a problem and solution should be analyzed regarding the internal fiscal administration and its results should be respectfully accepted; 4) the effective communication of fiscal administration should be emphasized; and 5) the system of fiscal administrative counseling service should be invented.

Keywords: Innovation, Administrative Innovation of Local Finance, Local government

บทนำ

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่หลักในการจัดบริการสาธารณะให้เพียงพอแก่ประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนการจัดบริการสาธารณะรูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณอันประกอบไปด้วยรายรับและรายจ่ายที่สมดุล และเพียงพอในการบำรุงดูแลการบริการสาธารณะเดิม และการจัดหาบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ การปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่เพียงการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตามคำสั่งให้กับการปกครองจากส่วนกลางเท่านั้น แต่ท้องถิ่นในปัจจุบันยังต้องรับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้นและหลากหลาย (Multi-Function Organization) (อุดม ทุมโฆสิต, 2545, น. 10) จากอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากปราศจากความเข้มแข็งทางการเงินแล้ว นอกจากจะทำให้องค์กรรัฐบาลท้องถิ่นปราศจากความน่าเชื่อถือแล้วยังจะทำให้รัฐบาลท้องถิ่นไม่สามารถทำหน้าที่อันสำคัญบางประการของตนเองได้ การจัดเก็บภาษีจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับท้องถิ่น และเป็นที่มาของการเรียกกระจายอำนาจทางการคลังท้องถิ่น (Fiscal Decentralizaion) ทั้งนี้เมื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานคลังท้องถิ่น พบว่าการบริหารทางการคลังท้องถิ่นอาจส่งผลลัพธ์ที่คาดหวังไม่เป็นไปตามที่ต้องการประการที่หนึ่งคือ ปัญหาทางด้านรายได้ สามารถกล่าวได้ว่า โครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยยังคงมีการพึ่งพารายได้จากส่วนกลางเป็นสัดส่วนที่สูงในขณะที่มีรายได้ที่จัดเก็บเองในสัดส่วนที่ต่ำ ซึ่งมีสาเหตุหรือปัจจัยหลายประการที่ทำให้โครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเช่นนั้น เช่น ความเจริญและการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น รายได้ของประชากร ความเป็นเมืองชนบท การค้าหรือพาณิชย์ การจ้างงาน ความรับผิดชอบของประชาชนในการเสียภาษี การหารายได้ของท้องถิ่น ฯลฯ (สกนธ์ วรรณภูวณา, 2553, น. 105)

นวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นถือว่าเป็นเรื่องใหม่ เนื่องจากนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นคือ เทคนิคและกระบวนการบริหารใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการคลังท้องถิ่นที่มีการคิดปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมนำมาสู่การ

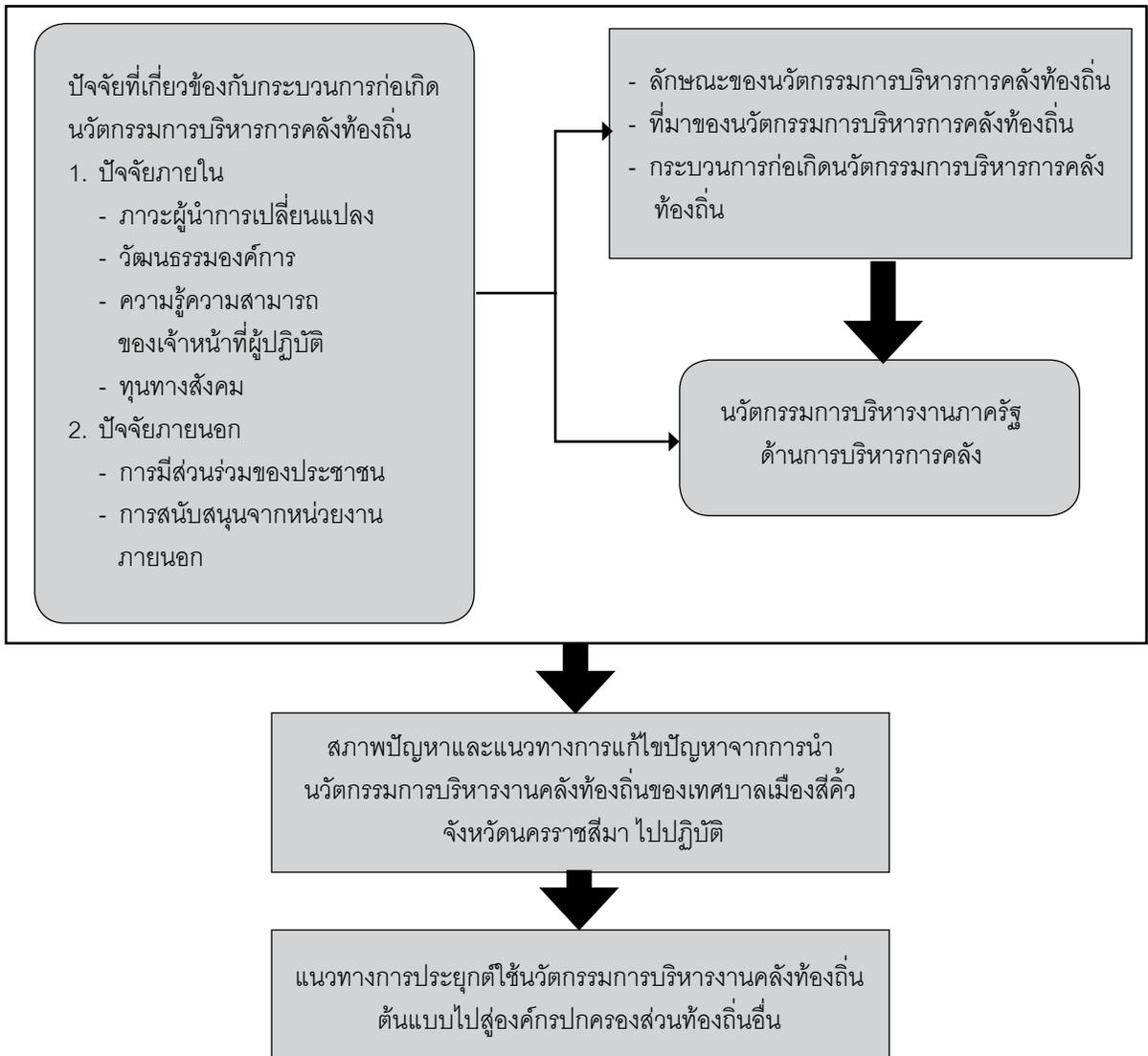
ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานด้านการคลังท้องถิ่นที่ทันสมัยและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการทำงานโดยมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านการคลังท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการนำมาใช้สำหรับการบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันมีแนวทางในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมในท้องถิ่นให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระในการดำเนินงานตามภารกิจ รวมถึงการบริหารองค์กรที่มีอิสระโดยเฉพาะมุ่งเป้าไปที่ประเด็นการบริหารการคลังท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจนได้รับการยอมรับทางสังคมซึ่งก็คือเทศบาลเมืองสีคิ้ว โดยได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำ จากสถาบันพระปกเกล้า โดยมอบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2557 และรางวัลอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งเดียวในจังหวัดนครราชสีมาที่ได้รับรางวัล ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์กรโดยมีการนำนวัตกรรมการบริหารเข้ามาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานคลัง เพื่อต้องการทราบว่านวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างไรและภายใต้การแก้ไขปัญหาที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จนั้นมีการดำเนินงานอย่างไร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการคิดที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีปัญหา อุปสรรคหรือไม่เมื่อนำนวัตกรรมสำหรับการบริหารงานคลังมาใช้ในองค์กร และเมื่อเกิดปัญหาแล้วท่านแก้ไขปัญหาได้อย่างไร แนวทางในอนาคตจะพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นนั้นอย่างไร เพื่อมุ่งหวังให้นวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย โดยใช้นวัตกรรมการบริหารงานคลังเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ ที่มาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการนำนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นต้นแบบ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้มีการสร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นจากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

1) การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาทบทวนตำรา เอกสาร และบทความวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจะป้อนคำถามตามแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้ เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกของการมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญและผู้วิจัย

3) การศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักวิจัยจะป้อนคำถามให้แก่ที่ประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เชิญมา เพื่อให้ที่ประชุมได้ร่วมกันให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายในประเด็นสำคัญที่นักวิจัยได้ป้อนเข้าสู่ที่ประชุม

4) การศึกษาโดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและสมบูรณ์สนับสนุนการเก็บรวบรวมใน 2 วิธีแรก

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายด้านพื้นที่การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นไปใช้ในการบริหารงาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา คือ ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติและประชาชนในพื้นที่ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาคั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 25 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ปฏิบัติ

2) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชาชนในพื้นที่

3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 วิธีดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่น รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเทศบาลเมืองสีคิ้ว เช่น แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองสีคิ้ว แผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสีคิ้ว เอกสารโครงการวารสารท้องถิ่นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- depth Interview) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบใช้ทฤษฎีเป็นการแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนก ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ ลักษณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารงานคลังท้องถิ่นสภาพปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางการ

ประยุกต์นวัตกรรมการบริหารงานคลังของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการปรับเปลี่ยนแนวคิดตามข้อมูลเชิงประจักษ์ (Successive Approximation) เป็นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดหรือข้อสมมติต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษามีอยู่ก่อนเก็บข้อมูลเมื่อมีข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่มขึ้นจากข้อเท็จจริงในพื้นที่แนวความคิดหรือข้อสมมติเหล่านั้นควรต้องขยาย หรือปรับเปลี่ยนไปตามข้อมูลที่มีมากขึ้น โดยวิธีการเอาข้อมูลที่เพิ่มมาปรับเปลี่ยน (Neuman, 2006) ขยายขอบเขตและทิศทางของข้อมูลหรือปรากฏการณ์ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เฉพาะกรณีศึกษาเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย “นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ดังนี้

1. ศึกษานวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว

1.1 ลักษณะของนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น สำหรับการดำเนินงาน “การบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพ” ของเทศบาลเมืองสีคิ้วมีลักษณะการทำงานที่โดดเด่น คือ มีการบริหารการคลังที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยเริ่มต้นกระบวนการตั้งแต่การทำประชาคมแผน การนำมาสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร การจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณ กระบวนการตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณที่มีความชัดเจน เป็นระบบการสื่อสารกระบวนการจัดทำงบประมาณที่ชัดเจนในองค์กรและการเบิกจ่ายงบประมาณแต่ละโครงการที่เป็นไปตามภารกิจของเทศบาลตามแผนในเทศบัญญัติมีความถูกต้องและเบิกจ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ที่มาของนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น ของเทศบาลเมืองสีคิ้ว โดยได้มีการดำเนินงาน “การบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพ” เป็นนวัตกรรมการบริหารงานคลังที่มีมาในลักษณะของ ระดับบนลงล่าง (Top Down Innovation: TDI) โดยมีการกำหนดแนวทางการบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ซึ่งมาจากนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ระเบียบของกระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณท้องถิ่น การบริหารงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการคลังท้องถิ่น/หนังสือสั่งการ/ระเบียบที่เกี่ยวข้องจากกระทรวงมหาดไทย รวมถึงสอดคล้องกับแนวนโยบายของจังหวัดที่เน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครราชสีมาบริหารงานการคลังให้เป็นไปตามแนวทางของหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้การบริหารงานคลังท้องถิ่นยังต้องมีความสอดคล้องกับทิศทางการบริหารการคลังตามนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้วางแนวทางไว้ซึ่งการกำหนดแนวทางดังกล่าวก็มี ความสอดคล้องตามกฎหมายกำหนดเอาไว้ สำหรับการบริหารการคลังท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องที่มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องหลายขั้นตอน ผู้บริหารที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องการคลังต้องดำเนินงานด้วยความรอบคอบในการสั่งการ ส่วนผู้ปฏิบัติจะต้องเน้นให้การทำงาน เป็นไปตามระเบียบที่กฎหมายกำหนดไว้จึงทำให้การบริหารการคลังเกิดประสิทธิภาพในการบริหารให้เป็นไปตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

1.3 กระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น ภายใต้ “การบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพ” สามารถสรุปเป็นกระบวนการก่อเกิด เป็น 7 ขั้นตอนได้ดังนี้ ประกอบไปด้วย

1.3.1 การกำหนดนโยบายด้านการบริหารการคลังของเทศบาลโดยฝ่ายบริหารท้องถิ่น มีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้

1.3.2 การประชุมวางแผนดำเนินงานฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายบริหารนำนโยบายดังกล่าวมาปรึกษาหารือภายในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนางาน ด้านการบริหารการคลังให้มีประสิทธิภาพและชัดเจนในแต่ละด้าน

1.3.3 การพัฒนากระบวนการบริหารภายในกองคลังของเทศบาลสี่คิ้ว ในการบริหารการคลังให้มีประสิทธิภาพ

1.3.4 วางระบบกระบวนการตรวจสอบการบริหารการคลังภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.5 เน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองคลังให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบต่างๆ ที่มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

1.3.6 การสร้างเครือข่ายด้านการบริหารการคลังทั้งภายในและภายนอกองค์กร สำหรับการสร้างเครือข่ายภายในองค์กรเป็นการสื่อสารภายในองค์กร

1.3.7 พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารการคลังและติดตามตรวจสอบการทำงานพร้อมทั้งรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณต่างๆ

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) ด้านวัฒนธรรมองค์กร (3) ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ (4) ทูทางสังคม และ 2) ปัจจัยภายนอก แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมของประชาชน และ (2) การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

1.4.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.4.2 วัฒนธรรมองค์การ ลักษณะเป็นวัฒนธรรมองค์การที่เน้นงาน (Task Culture) คือแต่ละองค์การที่มีวัฒนธรรมที่เน้นเรื่องการทำงานเป็นทีมและเน้นการประสานงานกันภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ผสมผสานกับวัฒนธรรมองค์การที่เน้นการเป็นผู้นำ (Leader Culture) ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำพัฒนาและสร้างระบบการติดต่อสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารการคลังอย่างชัดเจน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด โดยวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารได้อย่างชัดเจน

1.4.3 ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีความกระตือรือร้นในการทำงานด้านการบริหารการคลังได้เป็นอย่างดีโดยการปฏิบัติงานจะใช้ทักษะด้านการปฏิบัติงานมากกว่าวิชาการหรือหลักการที่ระบียบวางหลักการไว้ เนื่องจากเป็นการปฏิบัติงานทางด้านการบริหารการคลังในทางปฏิบัติ จะต้องมีความถูกต้อง ตรงไปตรงมาตามระเบียบราชการและกฎหมาย หนังสือสั่งการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องระบุนเอาไว้ ซึ่งทักษะในทางปฏิบัติและหลักการที่วางไว้จะต้องสัมพันธ์กัน

1.4.4 ทูทางสังคม การดำเนินงานการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมาจะมีทูทางสังคมเกิดขึ้น ประกอบด้วย ความไว้วางใจในการทำงาน ดำเนินงานการบริหารการคลังภายในองค์กรโดยมีการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจในการปฏิบัติงานต่อกันทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ถ้ามีการทำงานตรวจสอบแล้วไม่ผิดระเบียบก็สามารถตัดสินใจได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้นาองค์กร เนื่องจากผู้นาองค์กรให้อิสระในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการบริหารการคลังท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการกำหนด กฎ กติกาในการทำงานร่วมกัน คือ การทำงานเพื่อทีมงาน เพื่อองค์กร เพื่อประชาชน มีความเสียสละ

ห้ามเรียกร้อยค่าตอบแทนในการทำงานและทำงานต้องรอบคอบไม่เอื้อประโยชน์ต่อบริษัทที่เข้ามาประสานงานที่เกี่ยวข้องกับกองคลัง พร้อมทั้งมีการสร้างเครือข่ายโดยความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการเป็นหน่วยงานต้นแบบในด้านความโปร่งใส

1.4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการเข้ามามีบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์กรได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรด้านการบริหารการคลังอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมินผล ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะเริ่มจากกระบวนการเข้ามาเสนอความคิดเห็นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลงพื้นที่ที่ประชาชนคม ส่วนกระบวนการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และรายละเอียดของโครงการนั้น ประชาชนจะมีการเสนอความต้องการผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาล ส่วนกระบวนการตรวจสอบนั้นประชาชนในเขตพื้นที่สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีประธานชุมชนแต่ละชุมชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกับเทศบาลในการพิจารณางบประมาณในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.6 การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การดำเนินงานการบริหารการคลังของเทศบาลเมืองสีคิ้วได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้และการสร้างความเข้าใจจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งในรูปแบบการสร้างความร่วมมือและการเข้ารับการอบรมอย่างสม่ำเสมอมาสู่การพัฒนางานด้านการบริหารการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการนำนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาไปปฏิบัติ

การนำนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นไปปฏิบัติของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

2.1 ด้านการวิเคราะห์ระเบียบทางการคลัง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบางส่วนตีความหมายระเบียบไม่ตรงกัน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาคือจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์การนำไปสู่การปฏิบัติว่าแบบไหนถูกพร้อมประสานกับท้องถิ่นจังหวัดเพื่อทราบแนวปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจน

2.2 ด้านการสื่อสารยังไม่มีระบบ ซึ่งจากปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดเก็บรายได้ ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้และเอกสารการเบิกจ่ายแต่ละกองไม่มีความถูกต้อง แนวทางการแก้ไขปัญหา สร้างกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นทั้งในกองและระหว่างกองเพื่อให้งานสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้าใจตรงกัน

2.3 ด้านบุคลากรกองคลัง พบว่าในระยะแรกไม่สามารถทำงานแทนกันได้ เนื่องจากแต่ละคนมุ่งงานในหน้าที่มากกว่าค่าว่าทีม สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาเน้นการสร้างทีมให้ตระหนักเห็นความสำคัญของทีมและงานที่เกิดขึ้นกับกองเป็นหลัก 3 แนวทาง การประยุกต์นวัตกรรมการบริหารต้นแบบไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

2.4 ด้านระเบียบทางการคลังที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก ระยะแรกไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอบรมมีแต่การทำงานไปวัน ๆ แนวทางการแก้ไขปัญหา ประชุมร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเนื่องจากมีความผิดพลาดของงานเกิดขึ้นมาก สะท้อนการบริหารงานด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคล จนปัจจุบันส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการทำงานที่มีการส่งไปอบรมอย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการประยุกต์นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นต้นแบบไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

พบว่า มีแนวทางการประยุกต์ได้ 7 แนวทางที่สำคัญดังนี้

1. การกำหนดนโยบายด้านการบริหารการคลังของฝ่ายบริหารต้องมีความชัดเจน มุ่งเน้นการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานยึดระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

2. ฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนของท้องถิ่น ตั้งแต่เริ่มต้นการทำประชาคม การจัดทำแผนชุมชน แผนยุทธศาสตร์ 4 ปี การจัดทำเทศบัญญัติ แผนงบประมาณรายรับ รายจ่ายประจำปี การติดตามประเมินผลแผน ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับแผนผู้นำขององค์กรต้องทราบรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับแผนที่วางไว้ ไม่ได้เกิดขึ้นตามความต้องการฝ่ายบริหาร การบริหารการคลังของท้องถิ่น จึงต้องให้ความสำคัญกับแผนต่าง ๆ เมื่อบริหารจัดการ ไม่ได้แสดงว่ามีการทำงานที่ไม่เป็นไปตามการวางแผน ในการจัดประชาคมนั้นต้องยึดหลักเกณฑ์ตามหนังสือสั่งการที่กำหนดจำนวนประชาชนในพื้นที่เอาไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอยู่แล้ว

3. การวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการคลังภายในองค์กรและยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เช่น รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย การบริหารงบประมาณที่เป็นแบบขาดดุลมากกว่าสมดุล รวมถึงวิเคราะห์งบประมาณคลังขององค์กร เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่การประชุมเพื่อพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของคนในองค์กร

4. มุ่งเน้นความสำคัญในด้านการสื่อสารด้านการบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพ จากการวิจัยพบว่าการสื่อสารสร้างที่มุ่งสร้างความเข้าใจกับบุคลากรภาคส่วนต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างมากต่อการทำงานด้านการบริหารการคลังท้องถิ่นและเป็นหัวใจในการบริหารงาน

5. สร้างระบบการให้บริการให้คำปรึกษาการบริหารการคลังที่ปรากฏในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมที่กองต่างๆ ปฏิบัติตามภารกิจให้มีการบริหารงบประมาณให้ดำเนินการอย่างถูกต้องเรียบร้อยและเหมาะสม โดยการให้คำปรึกษาดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรองค์กรคลังทุกคน

6. การนำนวัตกรรมการบริหารการคลังที่เกิดจากการพัฒนาระบบการสื่อสาร ด้านการคลังภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพไปปฏิบัติ สำหรับขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมากโดยต้องศึกษา ปัญหาหรือความต้องการที่ชัดเจน และมีการประชุม กับ ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเข้าศึกษาดูงานและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

7. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การนำนวัตกรรมการบริหารการคลังที่เน้นการสื่อสารและการเต็มใจให้บริการในการนำไปปฏิบัติเป็นสิ่งที่มีความท้าทายสำหรับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การติดตามและประเมินผลจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำนวัตกรรมการบริหารไปปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา มีข้อค้นพบสำคัญที่สามารถนำมา อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นได้มีการศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบ (Best practice) จำนวน 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประสบความสำเร็จในการนำ นวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นมาพัฒนาองค์กร และท้องถิ่นของตน โดยวัดจากรางวัลที่องค์กรได้รับการ ที่องค์กรเป็นศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นและการได้รับการ ยอมรับจากประชาชน ซึ่งการนำนวัตกรรมการบริหารการ คลังท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านการคลังของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ผู้นำองค์กรความรู้ไปปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพบริบทขององค์กร ตลอดจน การศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาวดี เจริญเศรษฐมูห (2551) ศึกษาเรื่อง แนวทางการ สร้างนวัตกรรมในองค์กร พบว่า ในการสร้างนวัตกรรม ในองค์กรให้สำเร็จสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น มิใช่ว่าองค์กรจะมุ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แต่เพียงอย่างเดียว หากจำเป็นจะต้องอาศัยความสัมพันธ์ ที่สอดคล้องลงตัวกันระหว่างกิจกรรมขององค์กรและ ทรัพยากรต่างๆ เช่น คุณภาพของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร ที่เน้นความกล้าเสี่ยงและความคิดสร้างสรรค์ที่จะให้เกิด

นวัตกรรมในองค์กร และปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถผลิตนวัตกรรมออกมาได้นั้นก็คือ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวีระศักดิ์ เครือเทพ (2548) ได้ศึกษานวัตกรรมท้องถิ่นจำนวน 65 ตัวอย่างโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามภารกิจแต่ละด้านโดยเป็นศึกษาวิจัยเอกสาร (Document research) โดยสรุปว่า นวัตกรรมท้องถิ่นมีจุดเริ่มต้นและคุณลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแต่สภาพบริบทสังคมและสภาพเศรษฐกิจของชุมชนที่มีการริเริ่มนวัตกรรม สำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารท้องถิ่นไม่ควรจำกัดอยู่เพียงเฉพาะความรู้ในด้านกฎหมาย หรือระเบียบปฏิบัติของทางราชการเท่านั้น หากควรเสริมสร้างทักษะและการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารท้องถิ่นฝ่ายการเมืองให้สามารถบริหารจัดการแบบมืออาชีพได้ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงเป้าหมายและผลสำเร็จของงานมากกว่าการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ รวมทั้งมุ่งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น (Outside-in) มากกว่าการคำนึงถึงความต้องการของหน่วยงาน (Inside-out) และผู้บริหารฝ่ายประจำควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงต้องมีทักษะในการปฏิบัติงานที่หลากหลายและยืดหยุ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นความสอดคล้องดังกล่าวจะให้ความสำคัญกับผู้บริหารท้องถิ่นที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการบริหารองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

2. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) ทูทางสังคม และ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ จำรูญ เร่งถนนอมทรัพย์ (2552) ศึกษารูปแบบการพัฒนาเชิงนวัตกรรมของเทศบาลตำบลใน

ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเชิงนวัตกรรมของเทศบาลตำบลในด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านการบริการ ด้านกระบวนการและการบริหารองค์กร ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงกระบวนการและด้านการก่อสร้าง มีปัจจัยที่สำคัญ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการนำความคิดสู่การปฏิบัติ 2) ภาวะผู้นำเชิงความคิดสร้างสรรค์ 3) ความเชี่ยวชาญของทีมงานและความร่วมมือ 4) กระบวนการจัดการความรู้ในองค์กรและ 5) การมีวัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จงศักดิ์ รักศรี (2553) ศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีผลการศึกษาพบว่าด้านปัจจัยการบริหารและดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพต่อการบริหารการเงินการคลังท้องถิ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง จะประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติความพร้อมด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วมของประชาชน ความสามารถในการบริหารโครงสร้างและระบบงาน นอกจากนี้ในส่วนของปัจจัยด้านการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพต่อการบริหารการเงินการคลังท้องถิ่น โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรมตามลำดับ ทั้งนี้สำหรับความสอดคล้องของปัจจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการก่อเกิดนวัตกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับผู้บริหารท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถ มีนโยบายในการบริหารที่มีความชัดเจน ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาลเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงโดยซึ่งปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานของรัฐโดยกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการกำหนดแนวทางเผยแพร่แนวคิดกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่น ต้นแบบสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง

1.2 กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารงานท้องถิ่นด้านการคลังอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำคู่มือการบริหารการคลังท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ และมีการจัดอบรมด้านการคลังอย่างต่อเนื่อง

1.3 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการเร่งพัฒนาศักยภาพของผู้นำท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะด้านการคลังท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเน้นการทำงานเป็นทีม รู้จักไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

2.2 ผู้บริหารองค์กรควรมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสำคัญ

2.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติในระดับที่สูงขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ควรมีการนำผลการศึกษาไปพัฒนาเป็นหลักสูตรการสร้างนวัตกรรมกรรมการบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมกรรมการบริหารการคลังท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

จงศักดิ์ รักศรี. (2553). *ประสิทธิภาพประสิทธิผลการบริหารการเงินการคลังท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี).

จำริญู เร่งถนอมทรัพย์. (2552). รูปแบบการพัฒนาเชิงนวัตกรรมของเทศบาลตำบลในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารรามคำแหง*, 28(1), น. 122.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). *นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุภาวดี เจริญเศรษฐม. (2551). แนวทางการสร้างนวัตกรรมในองค์กร. *วารสารรามคำแหง*, 25(4), น. 130-140.

สกนธ์ วรรณวิวัฒนา. (2551). *การบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอ็กเซลเนียร์เนท.

อุดม ทุมไผ่สิต. (2545). *การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Neuman, W. L. (2006). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Toronto: Pearson.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของบุคลากร สำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

Factors Influencing the Technology Leadership of
the Office of Disease Prevention and Control Personnel,
Ministry of Public Health

อินทร์ฉัตร สุขเกษม^{1,*}
Inchat Sukkasem^{1,*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค และเปรียบเทียบจำแนก ตามเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และ ความมีอิทธิพลของแต่ละปัจจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค สังกัดกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 360 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบโควต้า และวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคมีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคมีระดับการแสดงออกอยู่ในระดับมากทั้งสามปัจจัย คือ สมรรถนะทางเทคโนโลยี วิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี และการบูรณาการเทคโนโลยี เมื่อศึกษาเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ อายุ และ ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ทุกปัจจัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเท่ากับ 0.56 มีน้ำหนักอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.53 และอิทธิพลทางอ้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมา คือ ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีน้ำหนักอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.27 มีน้ำหนักอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.36 แต่มีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีมีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งสามตัวร่วมกันอธิบายภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคได้ร้อยละ 68 สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคทำได้โดยการพัฒนาปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีได้โดยตรง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

¹ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 นครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

¹ Office of Disease Prevention and Control, region 9, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding author, e-mail.com : inchat_09@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) evaluate the level of technology leadership, factors affecting technology leadership of the Office of Disease Prevention and Control Personnel, Ministry of Public Health, and 2) compare according to sex, age, and experience and 3) study the influence of each factor on technology leadership of the Office of Disease Prevention and Control. Samples were 360 personnels of the Office of Disease Prevention and Control, section 1-12 selected using quota sampling and simple random sampling method. Questionnaire with a 5-level rating scale was used as research instrument with a reliability of 0.98. The data collected was analyzed using statistical packed program and LISREL 8.54 program. Statistics were descriptive and inferential statistics. The research results found that the mean of technology leadership level were at a high level. All factors, namely, technology competence, technology vision, and technology integration, when compared between sex, age, and work experience, were statistically significant indifferent. Technology competence had the highest total influence on technology leadership of 0.53, with a statistically significant direct influence of 0.53, and a non-statistically significant indirect influence. This was followed by technology vision, which had a total influence of 0.27, a statistically significant direct influence of 0.36, and a non-statistically significant indirect negative influence. Technology integration had a non-statistically significant total and direct influence. All the three factors can be combined and used to predict 68% of technology leadership. It can be concluded that the improvement of technology leadership can be done by directly improving technology competence.

Keywords: Technology Leadership

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านสาธารณสุขอย่างกว้างขวาง และทำให้งานด้านสาธารณสุขเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วโดยกระทรวงสาธารณสุขได้ปรับระบบการบริหารงาน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานต่าง ๆ การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาสนับสนุนการดำเนินภารกิจของกรมควบคุมโรคที่ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทปฏิบัติของกฎหมายนโยบายของกระทรวง และของรัฐบาลตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยและแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554, น. 2-75)

จากนโยบาย National Health Authority ของกระทรวงสาธารณสุขที่มีการประกาศและดำเนินการปฏิรูปการบริหารจัดการและกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ในปี 2556 ส่งผลให้ภารกิจเร่งด่วนของกรมควบคุมโรคมุ่งเน้นไปที่การทำหน้าที่ควบคุม กำกับให้ เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด (Regulator) ของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการพัฒนาบริหารจัดการให้เกิดกลไกและระบบควบคุมป้องกันโรคและตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน (Disease Prevention and Emergency Response) ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาประสิทธิภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงต้องมุ่งเน้นการสร้างเครื่องมือกลไกสนับสนุนการดำเนินงานในบทบาทดังกล่าว และที่สำคัญคือการสร้างความพร้อมและพัฒนาให้เกิดการ

บูรณาการข้อมูลระหว่างระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเป็นสำคัญ (กรมควบคุมโรค, 2551, น.1)

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถสนับสนุนภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคง ยั่งยืน และมีธรรมาภิบาลนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงหลายปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งก็คือ ภาวะผู้นำ ในที่นี้จะหมายถึง พฤติกรรมหรือกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นหรือกลุ่มในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551, น. 31-48) ซึ่งสอดคล้องกับภาวะผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลโน้มน้าวที่มีผลต่อการตัดสินใจและเป้าหมายขององค์กร เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นกระบวนการรักษาสภาพและวัฒนธรรมของกลุ่ม (Yuki, 1998, pp. 2-12) อย่างไรก็ตามกระบวนการที่คนนำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่กระบวนการเชิงบูรณาการ ซึ่งพยายามจะรวมทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม และทฤษฎีตามสถานการณ์ เพื่ออธิบายถึงการมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิผล (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2547, น.10-21) ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ยังได้นำมาซึ่งภาวะผู้นำรูปแบบใหม่เรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี โดยมีคำจำกัดความว่าเป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทัศนคติ อารมณ์ การคิด พฤติกรรมทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร กล่าวคือ ปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน เนื่องจากเมื่อมีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ ผู้นำที่มีพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำแบบเดิม ๆ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมเทคโนโลยี โดยผู้นำสามารถนำสื่อเทคโนโลยีมาเป็นตัวช่วยในการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชา และสาธารณชนได้ อาทิ การสร้างภาพลักษณ์องค์กรต่อสาธารณะ การรับรู้การตอบสนองของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่ายการประสานงาน การค้นหาข้อมูลที่ต้องการเป็นต้น และ

การติดต่อสื่อสารก็ทำได้ไม่จำกัดเวลา (จันทกานต์ ต้นเจริญพานิช และนิตยา เงินประเสริฐสุศรี, 2550, น. 82-90) ยังส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนการใช้เวลาว่างและพฤติกรรมในการทำงานมีการพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น และมีความเชื่อว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในอนาคต เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหัวใจของสังคมสมัยใหม่เพราะสามารถแก้ไขปัญหาความท้าทายทางสังคมที่กำลังเผชิญอยู่ได้ (บรรจบ บุญจันทร์, 2554, น. 1, 222)

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้บุคลากรใช้ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถสนับสนุนภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคง ยั่งยืน และมีธรรมาภิบาล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขที่สอดคล้องกับบริบทและลักษณะของบุคลากร โดยเฉพาะสำนักงานป้องกันควบคุมโรคสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย การศึกษาดังนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่เหมาะสมนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะกระบวนการที่ถูกต้อง ตรงกับสาเหตุแท้จริง อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายและวางแผนในระดับหน่วยงาน เพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประสิทธิผลของบุคลากรให้มีมากยิ่งขึ้น

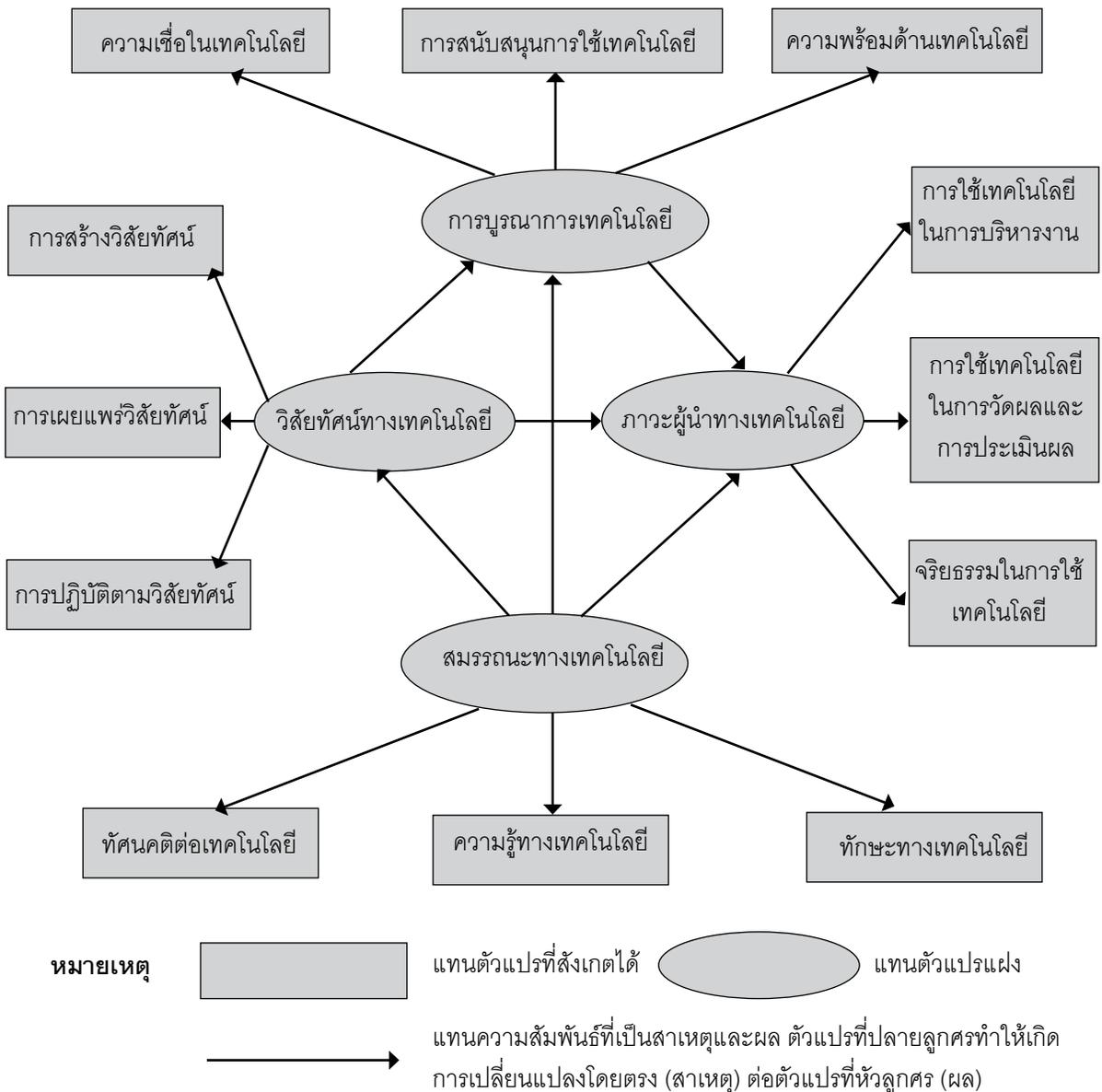
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี
2. เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน
3. ศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่นำมาศึกษาต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำมาประมวลไว้ในการศึกษา และทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยในการสร้างตัวแบบสมมุติฐานการวิจัย เป็นรูปแบบความสัมพันธ์

โครงสร้างเชิงเส้นชนิดมีความคลาดเคลื่อนในการวัด เนื่องจากตัวแปรที่มีลักษณะเป็นตัวแปรแฝง (Latent variables) และตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed variables) ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากร สำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือ บุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ในสังกัดกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขปีงบประมาณ 2557 จำนวน 3,627 คน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ บุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ในสังกัดกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขปีงบประมาณ 2557 จำนวน 360 คน การหาขนาดตัวอย่างพิจารณาควบคู่กับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าในโมเดลการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) โดยเลือกตามสัดส่วนขนาดจำนวนประชากรของสำนักงานป้องกันควบคุมโรค แล้วในแต่ละสำนักงานป้องกันควบคุมโรคใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) แบบไม่ใส่คืน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นมาตรวัดแบบประเมินค่าแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จำนวน 40 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จำนวน 94 ข้อ วิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.98 ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนมกราคม 2558 ถึงเดือนมีนาคม 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.1 การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และระดับการแสดงผลของปัจจัยที่นำมาศึกษา

2. สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics)

2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างเพศ ใช้สถิติทดสอบที (t-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุ ประสิทธิภาพการทำงานใช้สถิติทดสอบ ANOVA (F-test) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL version 8.54)

2.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เป็นสถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อศึกษาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ภายในปัจจัยเชิงสาเหตุแต่ละตัวแปร และระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เป็นการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุและภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

2.4 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างรูปแบบเชิงสมมุติฐานของความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสำหรับบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขกับข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL ซึ่งมีการพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ดัชนี GFI (goodness-of-fit) ดัชนี AGFI (adjusted goodness-of-fit index) และ RMSEA (root mean square error of approximation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 360 คน จำแนกเป็น เพศชายร้อยละ 33.30 และเพศหญิงร้อยละ 66.70 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-45 ปี ร้อยละ 49.72 รองลงมา คือ กลุ่มอายุระหว่าง 46-60 ปี ร้อยละ 37.22 และกลุ่มอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 13.06 ตามลำดับ เมื่อพิจารณา ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 19-40 ปี ร้อยละ 41.39 รองลงมา คือ 1-9 ปี ร้อยละ 33.06 และ 10-18 ปี ร้อยละ 25.56 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 65.80 รองลงมา คือ ปริญญาโท ร้อยละ 32.80 ปริญญาเอกจำนวนร้อยละ 1.1 และต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.30 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ สาธารณสุขร้อยละ 56.10

2. ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.097$) โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหา ค่าเฉลี่ยน้อยคือ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.259$) ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.235$) ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.010$) และปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.885$) ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ และ ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ทุกปัจจัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

3.1 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี พบว่า ข้อคำถามทุกข้อที่ใช้วัด แต่องค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามสามารถวัดองค์ประกอบนั้น ๆ และ เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์

องค์ประกอบ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ การเผยแพร่ วิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

3.2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดล การวัดสมรรถนะทางเทคโนโลยี พบว่า ข้อคำถามทุกข้อที่ใช้วัดแต่องค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามสามารถวัดองค์ประกอบนั้น ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ความรู้ทางเทคโนโลยี ทักษะทางเทคโนโลยี และทัศนคติต่อเทคโนโลยี

3.3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดล การวัดการบูรณาการเทคโนโลยี พบว่า ข้อคำถามทุกข้อที่ใช้วัดแต่องค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามสามารถวัดองค์ประกอบนั้น ๆ นั้น และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบจากผลการ วิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง พบว่า มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความเชื่อในเทคโนโลยี และการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี

3.4 ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพล ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปร ปรากฏผล ดังนี้ ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลรวมสูงสุด ต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเท่ากับ 0.56 มีน้ำหนักอิทธิพล ทางตรงเท่ากับ 0.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมี น้ำหนักอิทธิพลทางอ้อมน้อยต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมี น้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.04 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมาคือ ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีน้ำหนัก อิทธิพลรวมเท่ากับ 0.27 มีน้ำหนักอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอิทธิพลทางตรงน้อย ในทิศทางลบต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ -0.10 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัย การบูรณาการเทคโนโลยีมีทั้งอิทธิพลรวมและอิทธิพล ทางตรงน้อยต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีน้ำหนักอิทธิพล เท่ากันเท่ากับ 0.05 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผล การศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพล รวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.097$) โดยภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับปัจจัยทางด้านสมรรถนะแตกต่างกับการศึกษาในผู้บริหารของบรรจบ บุญจันทร์ (2554, น. 1, น. 222) พบว่า ผู้บริหารการศึกษามีปัจจัยทางด้านสมรรถนะเมืองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง ในขณะที่เทคโนโลยีได้ถูกนำไปใช้ตอบสนองความต้องการของหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น แต่ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารมีน้อย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาในปัจจุบันเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนมีความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษา โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านเพศ และอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของบรรจบ บุญจันทร์ (2554, น. 1, น. 222) พบว่าระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามเพศ และอายุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกปัจจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 25542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม

การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงมีส่วนทำให้ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขที่มีเพศ กลุ่มอายุ และประสบการณ์ทำงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นโยบายของรัฐให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการและการบริการในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรทางด้านต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีและการสื่อสารเข้ามาใช้ให้มากขึ้น การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการและการบริการของรัฐสามารถนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ได้ในทุกด้านแม้จะยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่มากในหลาย ๆ ด้าน แต่ระบบราชการคงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในงานทุกส่วนเพื่อความทันสมัย ความสะดวกและรวดเร็วในการพัฒนาระบบราชการจะเกิดประสิทธิภาพเป็นอย่างมากถ้าได้นำเอาเทคโนโลยีและการสื่อสารเข้ามาใช้โดยเฉพาะพัฒนาข้าราชการอันเป็นหัวใจของระบบราชการทั้งหมด (Yuki, 1998, pp. 2-12)

2. ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี และปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกต จะเห็นว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ มีการเผยแพร่ วิสัยทัศน์ รองลงมา คือ มีการสร้างวิสัยทัศน์ และมีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.73, 0.50 และ 0.35 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีจะส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคได้ต้องอาศัยสมรรถนะ

เป็นปัจจัยสำคัญเพื่อจะนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ho (2006) Seay (2004, p. 524) Persaud (2006, pp.74-80) Miller (2008, p. 31) Keller-Raber (1995) และ Reinke (1997, p. 22) ที่ให้ทัศนะไว้สอดคล้องกันคือวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างวิสัยทัศน์เป็นการสร้างภาพในอนาคตขององค์การ ซึ่งเป็นการสะท้อนความคิดเชิงรุก โดยอาศัยข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีการสื่อสารภาพอย่างชัดเจน และสมาชิกทุกคนยอมรับและยินดีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น นอกจากนี้จะต้องมีการสื่อสารที่ขยายความคิด ความเชื่อ ใ้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าใจ เป็นที่ยอมรับของทุกคน และนำไปสู่การปฏิบัติ การสื่อสารอาจจะอยู่ในรูปของ การพูด การเขียน การกระทำ การใช้สัญลักษณ์ และการให้รางวัล ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ประการสำคัญคือ จะต้องมีกรปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กล่าวคือ จะต้องนำวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติโดยการหลอมรวมวิสัยทัศน์นั้นลงไปในปรัชญา นโยบาย และเป้าหมาย กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกไว้อย่างชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิก และสมาชิกเต็มใจปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้น

ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข (0.65) และมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยบูรณาการเทคโนโลยี (0.70) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกต จะเห็นว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ความรู้ทางเทคโนโลยี รองลงมา ทักษะทางเทคโนโลยี และทัศนคติต่อเทคโนโลยี คือ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64, 0.54 และ 0.48 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี มีอิทธิพลทางตรงมาก และมีผลทางอ้อมผ่านการบูรณาการเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบสมรรถนะทางเทคโนโลยีซึ่งประกอบด้วยมีความรู้ทางเทคโนโลยี มีทักษะทางเทคโนโลยี และมีทัศนคติต่อเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความสามารถในการจดจำและการระลึกได้ของความรู้ทางเทคโนโลยี เป็นข้อมูลที่อยู่ในตัวคน เป็นสารสนเทศที่นำ

ไปสู่การปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงได้โดยการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ แสดงออกถึงความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว และมีแนวความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และความโน้มเอียงในการแสดงพฤติกรรมที่มีต่อเทคโนโลยี

ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกต จะเห็นว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ความพร้อมในเทคโนโลยี รองลงมาคือ ความเชื่อในเทคโนโลยี และการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.81, 0.69 และ 0.17 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรงน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบูรณาการเทคโนโลยีจะมีประสิทธิผลหรือไม่เพียงใดโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีและสมรรถนะทางเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ถ้าขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งย่อมทำให้การบูรณาการเทคโนโลยีไม่สัมฤทธิ์ผล ดังการศึกษาของ Reinke (1997, p. 22) ศึกษาการพัฒนาและควมมีเหตุผลของการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีโดยการออกแบบหน่วยศึกษาใหม่ด้วยเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการเทคโนโลยี ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ และสมรรถนะซึ่งส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

3. อิทธิพลทางตรง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง 3 ตัวแปร เรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย คือ ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี และปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.65, 0.05 และ -0.10 ตามลำดับ จากข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรงที่สำคัญที่สุดต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคอาจเนื่องจากเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับบุคลากรในการปฏิบัติงาน ในขณะที่ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี

และปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรงน้อย ต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ทั้งสองปัจจัยนี้มีอิทธิพลทางตรงค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ต้องอาศัยเครื่องมือ กระบวนการ หรือวิธีการผ่านปัจจัยหรือองค์ประกอบอื่นๆ นั้นเอง

อิทธิพลทางอ้อม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม ต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี คือ ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีที่ส่งผ่านปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี และปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีที่ส่งผ่านปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.65 และ 0.70 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีมีความสำคัญทำให้ค่าอิทธิพลของปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีและปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีมีค่าเพิ่มขึ้น

อิทธิพลรวม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมของตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ตัวแปร และมีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีน้อย (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) 1 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย คือ ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี และปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56, 0.27 และ 0.05 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ได้ข้อสรุปว่า ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข แตกต่างจากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีเป็นสาเหตุที่น้อยที่สุดที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน (บรรจบ บุญจันทร์, 2554, น. 1, น. 222)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะองค์ประกอบการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

1.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เนื่องจากมีตัวแปรจำนวนมากที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษา เช่น การวางแผนการใช้เทคโนโลยี การทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วินัยในการใช้งานเทคโนโลยี และความเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยี เป็นต้น

1.3 แม้ว่าโมเดลจะมีความกลมกลืน แต่ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของเชิงเทคโนโลยีของของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่เป็นจุดด้อยหรือมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลต่ำ คือ ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี ซึ่งปัจจัยนี้มีความสำคัญในเชิงทฤษฎี แต่ข้อค้นพบมีความสำคัญน้อยลง ควรจะได้นำปัจจัยดังกล่าวมาสร้างเป็นโมเดลแล้วทำการวิเคราะห์เต็มรูป วิเคราะห์โครงสร้างนำหน้ขององค์ประกอบที่ถูกต้องเพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้สำหรับพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีได้อย่างแท้จริง

1.4 ควรทำการวิจัยภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในหน่วยงานสาธารณสุขที่เป็นเครือข่ายใกล้ชิดกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรค เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เนื่องจากการทำงานประสานระหว่างหน่วยงานทางด้านเทคโนโลยีมีความจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ใกล้เคียงกัน จึงจะทำให้ผลการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย ICT 2020*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกรมควบคุมโรค*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทกานต์ ดันเจริญพานิช และนิตยา เงินประเสริฐศรี. (2550). ทิศทางการพัฒนาภาวะผู้นำภาครัฐของไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 33(1), น. 82-90.
- บรรจบ บุญจันทร์. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2551). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2547). การพัฒนาครูและผู้บริหารโรงเรียน: ในกระแสสังคมระยะเปลี่ยนผ่านและการปฏิรูป. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 27(3), น. 10-21.
- Ho, J. (2006). *Technology leadership*. Singapore: Educational Technology Division, Ministry of Education.
- Keller-Raber, C. A. (1995). *Media literacy skills: Factors influencing successful student mastery* (Doctoral dissertation, The Florida State University).
- Miller, M. L. (2008). *A mixed-methods study to identify aspects of technology leadership in elementary schools* (Doctoral dissertation, Regent's University).
- Persaud, B. (2006). *School administrators' perspective on their leadership role in technology integration* (Doctoral dissertation, Walden University).
- Reinke, C. E. (1997). *Development and validation of a principal's staff development sourcebook on leadership for redesigning schools with technology* (Doctoral dissertation, Kansas State University).
- Seay, D. A. (2004). *A study of the technology leadership of Texas high school principals* (Doctoral dissertation, University of North Texas).
- Yukl, G. A. (1998). *Leadership in organizations*. New York: Pearson Prentice Hall.

ผลกระทบของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยี การตรวจสอบที่มีต่อผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย

The Effect of the Audit Implementation Technology Integration Competency on Audit Performance of Certified Public Accountant in Thailand

นิตยา โพธิ์ศรีจันทร์^{1,*}
Nittaya Phosrichan^{1,*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ในกลุ่มของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีและผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี งานวิจัยนี้ได้บูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบสำหรับ 4 มิติใหม่เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPAs) ในประเทศไทย จำนวน 382 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล อัตราการตอบแบบสอบถาม คือ 27.50%

ผลของการวิเคราะห์การถดถอยแสดงให้เห็นว่าการตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชีและความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัยมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีในทำนองเดียวกันความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบการตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีและความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัยมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี นอกจากนี้ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีก็มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี

คำสำคัญ: สมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบและผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี

¹ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม 48110
Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhon Phanom University,
Nakhon Phanom 48110 Thailand

*Corresponding author, e-mail: nittayapho12@gmail.com

ABSTRACT

The research purpose is to examine the association among audit implementation technology integration competency, audit report timeliness, audit practice accuracy, and audit performance. This research integrates the key elements of the audit implementation technology integration competency for four new dimensions. The 382 samples were selected from Certified Public Accountants (CPAs) in Thailand. Questionnaire was used for collecting the data. The response rate was 27.50%.

The results of regression analysis show that audit database completely awareness, audit network linking ability, and modern audit software implementation ability have a significant positive relationship with audit report timeliness. Similarly, audit technology use understanding, audit database completely awareness, and modern audit software implementation ability have a significant positive relationship with audit practice accuracy. Likewise, the audit report timeliness and audit practice accuracy have a significant positive relationship with audit performance.

Keywords: Audit Implementation Technology Integration Competency, Audit Performance

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว จนเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามาช่วยให้บุคคลและองค์กรต่างๆ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างรวดเร็ว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกสามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างทันที การเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจต่างๆ ดังนั้นผลการปฏิบัติงานขององค์กรจึงขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการจัดหาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Ireland, Hitt & Vaidyanath, 2002)

ด้านวิชาชีพสอบบัญชีก็ต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นกัน ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สอบบัญชีมีข้อมูลในการคิด การตัดสินใจ ช่วยในการค้นหารวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน การจัดการ องค์กร การติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็จะพิจารณาจากความสามารถในการเข้าถึง การประยุกต์ใช้ประโยชน์ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพผู้สอบบัญชีเองก็ต้องมีการพัฒนาตนเอง

โดยผู้สอบบัญชีที่มีเพียงความชำนาญในการปฏิบัติการตรวจสอบบัญชีเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีมีประสิทธิภาพได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสอบบัญชี เพื่อให้สามารถรวบรวม ผสมผสาน ประสพการณ์ รวมถึงทักษะเฉพาะด้านและประสพการณ์ในการใช้โปรแกรม เครื่องมือ และเทคนิคขั้นสูง นอกจากนี้ยังแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง (Curtis & Payne, 2008) จนนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานสอบบัญชีซึ่งในงานวิจัยนี้กำหนดให้ผลการปฏิบัติงานสอบบัญชีหมายถึงผู้สอบบัญชีที่สามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีตามแผนงานที่กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรคุ้มค่าที่สุดที่มีการรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีได้อย่างเหมาะสมและหลักฐานการสอบมีความน่าเชื่อถือ โดยสามารถเลือกใช้วิธีการรวบรวมหลักฐานที่ต้นทุนต่ำสุด (Lin & Hwang, 2010)

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยเชิงประจักษ์เพียงไม่กี่งานที่ทำการศึกษามรรถณะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบอย่างจริงจัง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษา

สัมฤทธิ์ของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบที่จะส่งผลต่อความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี และผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี ดังนั้นจึงนำมาสู่คำถามการวิจัยคือ “สมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีอย่างไร” และ “ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานสอบบัญชีอย่างไร”

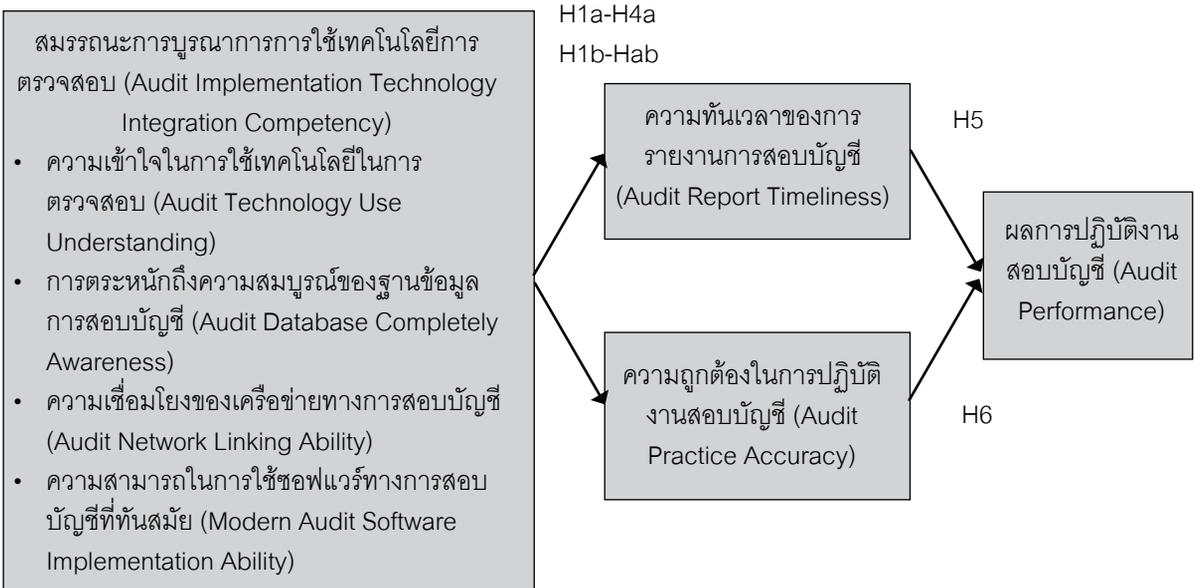
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี
2. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีกับผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี

ทบทวนวรรณกรรม

สมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบ (Audit Implementation Technology Integration Competency)

สมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบ หมายถึงความสามารถในการรวบรวม ผสมผสาน ประสพการณ์ รวมถึงทักษะเฉพาะด้านและประสบการณ์ในการใช้โปรแกรม เครื่องมือ และเทคนิคขั้นสูง นอกจากนี้ยังแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง (Curtis & Payne, 2008) ในงานวิจัยนี้กำหนดให้สมรรถนะในการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมี 4 มิติ ได้แก่ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ (Audit Technology Use Understanding) การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชี (Audit Database Completely Awareness) ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชี (Audit Network Linking Ability) และความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัย (Modern Audit Software Implementation Ability) (Curtis & Payne, 2008) กรอบแนวคิดของงานวิจัยนี้ ได้นำเสนอไว้ในรูปภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ (Audit Technology Use Understanding)

ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ หมายถึง ความสามารถของผู้สอบบัญชีในการเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีทางการสอบบัญชีสมัยใหม่ ๆ ได้อย่างสอดคล้อง เพื่อช่วยให้การสอบบัญชีเกิดความ สะดวก รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ ข้อมูลทางการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น (Troshani & Lymer, 2010) ในการปฏิบัติงานตรวจสอบผู้สอบบัญชีที่มีการนำเทคโนโลยี มาใช้ได้อย่างเหมาะสม จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและทันเวลา (Duggan, 2016) ดังนั้น จึงนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน 1: ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ (a) ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี (b) ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชี (Audit Database Completely Awareness)

การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีหมายถึง การมุ่งเน้นของผู้สอบบัญชีให้จัดการฐานข้อมูลทางการสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ โดยผสมผสานการควบคุมการเข้าถึงการประมวลผล และการดึงข้อมูลออกมาใช้งาน สามารถช่วยให้นำเสนอสารสนเทศทางการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลมากขึ้น (Wessels, 2005) ผู้สอบบัญชีที่มีการสร้าง จัดเก็บ แก้ไข และจัดเรียงแฟ้มข้อมูลทางการสอบบัญชีต่างๆ ไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การนำเอาแฟ้มข้อมูลเหล่านั้นขึ้นมาใช้ เพื่อก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วและลดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้องและแม่นยำ (Tam, 2011) จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน 2: การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ (a) ความ

ทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี (b) ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชี (Audit Network Linking Ability)

ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชีหมายถึง ความสามารถของผู้สอบบัญชีในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างแผนกหรือสาขา ผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถช่วยให้นำเสนอสารสนเทศ ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล (Honn, 2012) ผู้สอบบัญชีที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลในแต่ละโมดูลภายในระบบงานสอบบัญชีเข้าถึงกันผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถช่วยให้นำเสนอสารสนเทศทางการสอบบัญชีได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น (Reeff, Zabal & Blech, 2007) จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน 3: ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ (a) ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี (b) ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

ความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัย (Modern Audit Software Implementation Ability)

ความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัยหมายถึง ความสามารถของผู้สอบบัญชีในการใช้ การพัฒนาและการปรับปรุงซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีให้ทันสมัย เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานธุรกิจ ซึ่งสามารถช่วยให้อำนาจการปฏิบัติงานสอบบัญชี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (Grande, Estebanez & Colomina, 2011) ผู้สอบบัญชีที่มีการใช้ซอฟต์แวร์ในการสอบบัญชี สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสอบบัญชีให้มีความถูกต้องและทันเวลายิ่งขึ้น (Ilias, Razak, Yasoa, & Mansor, 2010) จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน 4: ความทันสมัยของซอฟต์แวร์ทางการ
สอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ (a) ความทันเวลาของการ
รายงานการสอบบัญชี (b) ความถูกต้องในการปฏิบัติงาน
สอบบัญชี

**ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี
(Audit Report Timeliness)**

ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี
หมายถึง ผู้สอบบัญชีตระหนักถึงการเผยแพร่รายงาน
การสอบบัญชีต่อบุคคลภายในและภายนอกกิจการได้
อย่างรวดเร็วทันเวลา โดยผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจสารสนเทศที่
นำเสนอและนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
(Peek, Fiske & Wilson, 2010) ผู้สอบบัญชีที่มีการ
ปฏิบัติงานสอบบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรอง
โดยทั่วไปได้ภายในเวลาที่รวดเร็วและทันตามเวลาที่
กฎหมายกำหนด โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้
ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่ประสิทธิภาพ
การสอบบัญชี (Collis, 2008) จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำไป
สู่การตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน 5: ความทันเวลาของการรายงาน
การสอบบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานสอบ
บัญชี

**ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี (Audit
Practice Accuracy)**

ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีหมายถึง
ผู้สอบบัญชีมุ่งเน้นการรับรู้และวัดมูลค่ารายการทางการ
สอบบัญชีด้วยยึดถือเอกสารหลักฐานที่น่าเชื่อถือ พิสูจน์ได้
เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมีความน่าเชื่อถือและมีความ
เป็นจริงเพิ่มมากยิ่งขึ้น (Bryer, 2014) ผู้สอบบัญชีที่มีการ
ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่ดี จะช่วยทำให้ข้อมูลทางการ
สอบบัญชีมีความถูกต้อง เหมาะสม และนำไปสู่การ
ปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (Bryer, 2014)
จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานการวิจัย
ดังต่อไปนี้

สมมุติฐาน 6: ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบ
บัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้สอบบัญชี
รับอนุญาตในประเทศไทย จำนวน 9,800 คน จากฐาน
ข้อมูลออนไลน์ของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์
(<http://www.fap.or.th/>) ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือผู้สอบบัญชี
รับอนุญาต จำนวน 370 คน โดยยึดตามเกณฑ์ของ
Krejcie & Morgan (1970) ภายใต้อัตราความเชื่อมั่นร้อยละ 95
จากการทบทวนวรรณกรรม อัตราการตอบกลับที่เหมาะสม
ของแบบสอบถามคือ ร้อยละ 20 (Aaker, Kumar & Day,
2001) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้สอบบัญชี
รับอนุญาตในประเทศไทยเป็น จำนวน 1,850 ฉบับ ซึ่งใช้
วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยแบบสอบถามที่สามารถ
ส่งไปถึงผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจริง จำนวน 1,389 ฉบับ
แบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาและสมบูรณ์
มีจำนวน 382 ฉบับ อัตราการตอบแบบสอบถาม คือ
27.50% (Krejcie & Morgan, 1970)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความถูกต้อง
โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถาม
ใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมและโครงสร้างทั้งหมดเพียงพอที่
จะครอบคลุมเนื้อหาของตัวแปรทั้งหมด การทดสอบก่อนนำ
แบบสอบถามไปใช้จริง (pre-test) ได้มีการเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย จำนวน
30 คน โดยตรวจสอบความเที่ยงตรง ค่า factor loadings
ของตัวแปรอยู่ระหว่าง 0.55-0.86 ซึ่งสูงกว่าจุดตัด 0.40
ชี้ให้เห็นว่าแบบสอบถามนี้มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
(Nunnally & Bernstein, 1994) นอกจากนี้ การตรวจสอบ
ความเชื่อมั่น ค่า Cronbach's alphas ของตัวแปร
อยู่ระหว่าง 0.78-0.88 ซึ่งสูงกว่า 0.7 (Hair, Black, Babin,
& Anderson, 2010) ชี้ให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรง
และน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันเอง (multicollinearity) ค่า VIFs อยู่ระหว่าง 1.322 ถึง 2.488 ซึ่งต่ำกว่า 10 ตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2010) นอกจากนี้ correlations ระหว่างแต่ละตัวแปรต่ำกว่า 0.80 (Hair et al., 2010)

ตารางที่ 1 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างสัมติของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยี การตรวจสอบกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	
	ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี (ART)	ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี (APA)
	Equation 1	Equation 2
	H1a-H4a	H1b-H4b
ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ (ATU: H1a-b)	0.081 (0.055)	0.231*** (0.056)
การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชี (ADC: H2a-b)	0.222*** (0.061)	0.199*** (0.063)
ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชี (ANL: H3a-b)	0.235*** (0.065)	0.068 (0.067)
ความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัย (MAS: H4a-b)	0.163*** (0.057)	0.183*** (0.059)
เพศ (GEN)	-0.041 (0.083)	-0.076 (0.086)
ประสบการณ์ในการทำงาน (EXP)	0.046 (0.040)	-0.056 (0.041)
Adjusted R ²	0.350	0.314
Maximum VIF	2.488	2.488

* $p < .10$, ** $p < .05$, *** $p < .01$, a Beta coefficients with standard errors in parenthesis

ตารางที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์การถดถอย (OLS regression analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างสัมติของสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี และความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี จากผลการทดสอบทางสถิติชี้ให้เห็นว่าความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ($\beta_1 = 0.081, p > .10$) อย่างไรก็ตามความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ($\beta_7 = 0.231, p < .10$) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1a แต่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1b

นอกจากนี้ การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ($\beta_2 = 0.222, p < 0.01$) ในทำนองเดียวกันการตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความถูกต้องในการ

ปฏิบัติงานสอบบัญชี ($\beta_8 = 0.199, p < 0.01$) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 2a และ 2b

นอกจากนี้ ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ($\beta_3 = 0.235, p < 0.05$) อย่างไรก็ตามความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางการสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ($\beta_9 = 0.068, p > 0.01$) ดังนั้น จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 3a แต่ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 3b

นอกจากนี้ ความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัยยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ($\beta_4 = 0.163, p < 0.01$) ในทำนองเดียวกันความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ($\beta_{10} = 0.183, p < 0.01$) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 4a และ 4b

ตารางที่ 2 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี และผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
	ผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี (APE) Equation 3 H5-H6
ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี (ART: H5)	0.319*** (0.054)
ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี (APA: H6)	0.132** (0.054)
เพศ (GEN)	-0.032 (0.095)
ประสบการณ์ในการทำงาน (EXP)	-0.053 (0.045)
Adjusted R ²	0.153
Maximum VIF	1.322

* $p < .10$, ** $p < .05$, *** $p < .01$, a Beta coefficients with standard errors in parenthesis

ตารางที่ 2 นำเสนอผลของการวิเคราะห์การถดถอย (OLS regression analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่าง ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีและความ ถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีกับผลการปฏิบัติงาน สอบบัญชี จากผลการทดสอบทางสถิติชี้ให้เห็นว่าความ ทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี ($\beta_{13} = 0.319, p < 0.01$) ดังนั้น จึงสนับสนุนสมมุติฐาน ที่ 5 นอกจากนี้ ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการ ปฏิบัติงานสอบบัญชี ($\beta_{14} = 0.132, p < 0.01$) ดังนั้น จึงสนับสนุนสมมุติฐานที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการ ตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับความทันเวลาของการ รายงานการสอบบัญชีโดยปัจจุบันการทำความเข้าใจ ในเทคโนโลยีขั้นสูงนั้นเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ท้าทายและต้องใช้เวลา ดังนั้น ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบจึงไม่มีความสัมพันธ์ กับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี (Troshani & Lymer, 2010) อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจในการใช้ เทคโนโลยีในการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมี นัยสำคัญกับความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Duggan (2016) ที่พบว่า ผู้สอบบัญชีที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของฐานข้อมูล การสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชีซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ Tam (2011) ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชี ที่มีการสร้าง จัดเก็บ แก้ไข และจัดเรียงแฟ้มข้อมูล ทาง การสอบบัญชีต่าง ๆ ไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การนำเอา แฟ้มข้อมูลเหล่านั้นขึ้นมาใช้ ได้อย่างสะดวก รวดเร็วและ ลดความยุ่งยาก ข้ำข้อในการปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกันการตระหนักถึงความ

สมบูรณ์ของฐานข้อมูลการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความถูกต้องในการปฏิบัติงาน สอบบัญชีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tam (2011) ที่กล่าวว่า การมีฐานข้อมูลที่ครบถ้วน เชื่อถือได้ จะช่วยให้ ผลปฏิบัติงานมีความถูกต้องและแม่นยำ

3. ความเชื่อมโยงของเครือข่ายทางการสอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความทันเวลา ของการรายงานการสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีที่มีการ เชื่อมโยงข้อมูลในแต่ละโมดูลภายในระบบงานสอบบัญชี เข้าถึงกันผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถช่วยให้ การนำเสนอสารสนเทศทางการสอบบัญชีได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น (Reeff, Zabal & Blech, 2007) อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงของ เครือข่ายทางการสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับความ ถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชี โดยความเชื่อมโยง ของเครือข่ายทางการสอบบัญชีไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยเดียว ที่จะก่อให้เกิดความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ยังต้องมีการพิจารณาถึงคุณภาพของเครือข่าย หรือ แม้กระทั่งความพร้อมในการใช้เครือข่ายของผู้ปฏิบัติงาน (Alpar & Winkelsträter, 2014) เพราะฉะนั้นในงานวิจัยนี้ จึงไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมโยงของเครือข่าย ทางการสอบบัญชีและความทันเวลาของการรายงาน การสอบบัญชี

4. ความสามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการ สอบบัญชีที่ทันสมัยยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมี นัยสำคัญกับความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peek, Fiske and Wilson (2010) ที่พบว่าผู้สอบบัญชีที่มีการใช้ซอฟต์แวร์ในการ สอบบัญชี สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอบบัญชีให้มีความถูกต้อง ในทำนองเดียวกันความ สามารถในการใช้ซอฟต์แวร์ทางการสอบบัญชีที่ทันสมัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความถูกต้อง ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peek, Fiske and Wilson (2010) ที่กล่าวว่าผู้สอบบัญชี ที่มีการใช้ซอฟต์แวร์ในการสอบบัญชี จะสามารถช่วยให้ การบันทึกรายการค้าและคำนวณตัวเลขทางการสอบบัญชี ได้ถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

5. ความทันเวลาของการรายงานการสอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Collis (2008) ที่พบว่า ผู้สอบบัญชีที่มีการปฏิบัติงานสอบบัญชี ตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปได้ภายในเวลาที่รวดเร็วและทันตามเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ความถูกต้องในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการปฏิบัติงานสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bryer (2014) ที่พบว่า ผู้สอบบัญชีที่สามารถปฏิบัติงานตามกฎระเบียบและมาตรฐานการสอบบัญชี จะช่วยให้ข้อมูลทางการสอบบัญชีมีความถูกต้อง เหมาะสม และนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลของการวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อผู้สอบบัญชีในประเทศไทย โดยทำให้ผู้สอบบัญชีมีความตระหนักถึงสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบมากขึ้น รวมไปถึงใช้ในการกำหนดนโยบายและเป็นแนวทางในการบริหารของบริษัทสอบบัญชี โดยมุ่งเน้นสนับสนุนให้เกิดสมรรถนะการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่มากขึ้น อันจะส่งผลให้ธุรกิจมีเสถียรภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไปได้

ข้อจำกัดของการวิจัย คือ งานวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีที่รับอนุญาตในประเทศไทยเท่านั้น ผลการวิจัยไม่สามารถอธิบายองค์ประกอบประเภทอื่น ๆ ในประเทศไทยได้ จึงต้องมีความระมัดระวังในการตีความผลการวิจัย ดังนั้นงานวิจัยในอนาคต อาจจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากผู้สอบบัญชีที่รับอนุญาต เช่น ผู้สอบบัญชีสหกรณ์และผู้สอบบัญชีภาษีอากร เป็นต้น เพื่อเป็นการขยายการสรุปอ้างอิงผลการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่าง (Generalization) ที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Aaker, D. A., Kumar, V. & Day, G. S. (2001). *Marketing research* (7th ed.). New York: John Wiley & sons.
- Alpar, P. & Winkelsträter, S. (2014). Assessment of data quality in accounting data with association rules. *Expert Systems with Applications*, 41(5), pp. 2259-2268.
- Bryer, A. R. (2014). Conscious practices and purposive action: A qualitative study of accounting and social change. *Critical Perspectives on Accounting*, 25(2), pp. 93-103.
- Collis, J. (2008). *Views of the directors of SMEs in the UK on financial reporting requirements in a changing regulatory environment*. Retrieved June 30, 2017, from <http://eprints.kingston.ac.uk/5516/3/Collis-J-5516.pdf>
- Curtis, M. B. & Payne, E. A. (2008). An examination of contextual factors and individual characteristics affecting technology implementation decisions in auditing. *International Journal of Accounting Information Systems*, 9, pp. 104-121.
- Duggan, G. B. (2016). Applying psychology to understand relationships with technology: from ELIZA to interactive healthcare. *Behaviour & Information Technology*, 35(7), pp. 536-547.
- Federation of Accounting Professions of Thailand (FAP). (2017). *CPA's contact detail*. Retrieved June 30, 2017, from https://eservice.fap.or.th/fap_registration/cpa-contact-list?condition=4&district_hidden=&province_hidden=&geography_hidden=

- Grande, E. U., Estebanez, R. P. & Colomina, C. M. (2011). The impact of Accounting Information Systems (AIS) on performance measures: empirical evidence in Spanish SMEs. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 11, pp. 25-43.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7thed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Honn, D. D. (2012). *An Exploration of the effects of cognitive misfit on the relationship between problem-solving ability and accounting task performance*. (Doctoral dissertation, Southern Illinois University).
- Ilias, A., Razak, M. Z. A., Yasoa, M. R. & Mansor, N. H. A. (2010). The critical factors in determining end-user computing satisfaction (eucs) in computerised accounting system (cas): A practice in private sectors in LABUAN F.T. *Unitar E-Journal*, 6(1), pp. 27-37.
- Ireland, R. D., Hitt, M. A. & Vaidyanath, D. (2002). Alliance management as a source of competitive advantage. *Journal of Management*, 28(3), pp. 413-446.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Lin, J. W. & Hwang, M. I. (2010). Audit quality, corporate governance, and earnings management: a meta-analysis. *International Journal of Auditing*, 14, pp. 57-77.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rded.). New York: McGraw-Hill.
- Peek, R. M., Fiske, C. & Wilson, K. T. (2010). Role of innate immunity in *Helicobacter pylori*-induced gastric malignancy. *Physiol Rev*, 90(3), pp. 831-858.
- Reeff, J.-P., Zabal, A. & Blech, C. (2007). *The Assessment of Problem-Solving Competencies*. Retrieved June 30, 2017, from <http://www.die-bonn.de>
- Tam, T. (2011). *The relevant information technology knowledge and skills for accounting graduates in New Zealand* (DBA thesis, Southern Cross University, Lismore).
- Troshani, I. & Lymer, A. (2010). Translation in XBRL Standardization. *Information Technology and People*, 23(2), pp. 136-164.
- Wessels, P. L. (2005). Critical information and communication technology (ICT) skills for professional accountants. *Meditari Accountancy Research*, 13(1), pp. 87-103.

สารสนเทศสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์

นโยบายและวัตถุประสงค์

วารสารราชพฤกษ์ เป็นวารสารระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นวารสารพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานของบุคลากรในสถาบันการศึกษา โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี)

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ของทุกปี)

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

(วันสุดท้ายของการรับบทความ วันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปี)

เกณฑ์การตีพิมพ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ ต้องเป็นบทความใหม่ ที่อยู่ในสาขาวิชา 3 สาขาวิชา เท่านั้น คือ สาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารจำนวน 2 เล่ม และในกรณีที่บทความของผู้ทรงคุณวุฒิได้รับเชิญจากกองบรรณาธิการ จะได้รับค่าตอบแทนเรื่องละ 1,000 บาท

2. ผลงานวิชาการ ที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว เว้นขอบซ้ายและด้านบน 1.5 นิ้ว (4 ซม.) เว้นขอบขวาและด้านล่าง 1 นิ้ว (2.5 ซม.) อักษร Cordia New ขนาด 16 point ความยาวประมาณ 8-10 หน้า (กรณีที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนดกองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณา) โดยมีส่วนประกอบดังนี้

3. บทความที่เป็นบทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

3.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.2 ชื่อผู้แต่ง (Authors) ทุกคน พร้อมระบุสถาบันการศึกษา/หน่วยงาน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยความยาวประมาณ 300 คำ และให้จัดโครงสร้างบทความวิจัย ดังนี้ คือ บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และภาษาไทย โดยในแต่ละตอนของบทคัดย่อทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ต้องมีคำสำคัญ (Keywords) ประมาณ 3-5 คำ

3.4 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยบทนำ (ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย) วัตถุประสงค์กรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล/ทดลอง วิธีดำเนินการวิจัย/ทดลอง) สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ และเอกสารอ้างอิง

3.5 อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง กองบรรณาธิการได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการอ้างอิงเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นตามมาตรฐานสากล จากเดิมการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบ นาม-ปี (author-date in-text citation) ให้เปลี่ยนการอ้างอิงเป็นรูปแบบ APA style และรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง

3.6 หากรูปแบบการพิมพ์ไม่เป็นตามกำหนดข้อ 3.1-3.5 ทางกองบรรณาธิการจะไม่รับลงตีพิมพ์ในวารสาร

3.7 ผู้ส่งบทความวิจัยต้องมีคำรับรองว่าบทความของตนไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร วิทยาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

การติดต่อสอบถามในการจัดส่งบทความ

กองบรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย 0-4427-2827 ต่อ 14

ผู้สนใจส่งบทความสามารถลงทะเบียนส่งบทความได้ที่ <http://mis.nrru.ac.th/gradjournal>

“บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ในกรณีที่มีการลอกเลียนหรือแอบอ้างโดยปราศจากการอ้างอิงหรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน กรุณาแจ้งให้ทางกองบรรณาธิการทราบด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง”

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง และในรายการอ้างอิง ให้ใช้ตามรูปแบบ APA Style (American Psychological Association)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ ตัวอย่าง

อมร รักษาสัตย์ (2544)
 ชนภักทร ผดุงอรรถ (2546, น. 45)
 Poole (2002)
 Phadungath (2003, p. 97)

1.2 การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ ตัวอย่าง

(ชนภักทร ผดุงอรรถ, 2546)
 (Phadungath, 2003)
 (อมร รักษาสัตย์, 2544, น. 39-45)
 (Poole, 2002, pp. 278-279)

2. รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

2.1 หนังสือ ตัวอย่าง

ปิยะ นากสงค์ และพันธู์วี วรสิทธิกุล. (2545). *คู่มือฟังเพลงเล่นเกมร้องคาราโอเกะ*. กรุงเทพฯ: ชัคเซส มีเดีย.

Magee, J. & Kramer, J. (2006). *Concurrency state models & java programs*. West Sussex, UK: John Wiley.

2.2 วารสาร ตัวอย่าง

ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 24(72), น. 103-119.

Siriwongworawat, S. (2003). Use of ICT in Thai libraries: An overview. Program: *Electronic Library and Information Systems*, 37(1), pp. 38-43.

Tandra, R., Sahai, A. & Veeravalli, V. (2011, March). Unified space-time metrics to evaluate spectrum sensing. *IEEE Communications Magazine*, 49(3), pp. 54-61.

2.3 รายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

กิติพงษ์ ลีอนาม. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนสอดคล้องความรู้ด้านจริยธรรมเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เรื่อง การทดสอบสมมุติฐาน : รูปแบบผลงานระเบียบวิธี* (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Chitnomrath, T. (2011). *A Study of factors regarding firm characteristics that affect financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand* (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

2.4 วิทยานิพนธ์

ตัวอย่าง

วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบกไทย* (วิทยานิพนธ์ดุขุฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).

สมหญิง ชูชื่น. (2559). *การสังเคราะห์อนุพันธ์ของแนฟโทควิโนน* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation, University of Memphis).

2.5 เว็บไซต์

สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2554). *จัดระเบียบสำนักงานทนายความ*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>

CNN Wire Staff. (2011). *How U.S. forces killed Osama Bin Laden*. Retrieved May 3, 2011, from <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html>

แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เรียน บรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว

ตำแหน่ง/สถานภาพ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ดร. อาจารย์ นักศึกษาระดับ สาขาวิชา

หลักสูตร มหาวิทยาลัย

อื่นๆ ระบุ

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

ประเภทของผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในผลงาน

มาเพื่อขอให้พิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของหน่วยงานบัณฑิตวิทยาลัย ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความ
ที่ส่งมาเผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

วันที่ เดือน พ.ศ.

**แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ดุษฎีนิพนธ์)
เพื่อเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

เรียน บรรณารักษาราชพฤกษ์

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 ดร. อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)
.....
.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....
.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....
.....

ชื่อ-สกุล นักศึกษา.....

สาขาวิชา มหาวิทยาลัย

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ

ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่ เดือน พ.ศ.

